

५६
४५३०

Registered No. M-2357.

1ST MARCH, 1930

GRIHALAKSHMI

ESTD. 1928

LADIES' HOME MAGAZINE

గ్రహలక్ష్మి

స్త్రీల ఆరోగ్యసౌభాగ్యములను పెంపొందించుట

కేర్పడిన సచిత్ర మాస పత్రిక

సంపాదకుడు

డాక్టరు. కే. యన్. కేసరి

1148
4

మహావాక్యము

యత్ర వార్యస్తు పూజ్యం తే నందం తే తత్ర దేవతాః ।

యత్రైతాస్తు నపూజ్యం తే సర్వాస్తత్రాఘలాశ్రియా ॥

PRINTED AT LODHRA PRESS

సంపుటము 3.]

మార్చి, 1930

[నంచిక ౧.

EGMORE, MADRAS

THE following Municipalities and Taluk Boards have sanctioned subscription for GRIHALAKSHMI and have introduced the Journal into the Girls' Schools within their provinces. As the Journal is mainly intended for the uplift of women, and is instructive and useful for girls, we invite the other Taluk Board Presidents and Chairmen of Municipalities to extend their patronage by placing this matter before their Councils and introduce the Journal into their Girls' Schools :

MUNICIPAL COUNCILS.

1 Ongole	2 Cuddapah.
3 Tadpatri.	4 Guntur.
5 Adoni.	6 Hindupur.
7 Tirupati.	8 Nellore.
9 Bezwada.	10 Berhampore.

TALUK BOARDS.

1 Penukonda.	2 Ramachandrapuram.
3 Vellore.	4 Gooty.
5 Narasarowpet.	6 Berhampore.
7 Madanapalle.	8 Dhone.
9 Koilkuntla.	10 Karvetinagar.
11 Chendragiri.	12 Peddapur.
13 Tadepalligudem.	14 Proddatur.
15 Jammalamadugu.	

Editor,

GRIHALAKSHMI.

Post Box. 752.

EGMORE, MADRAS.

విషయ సూచిక

1. స్వవిషయము	...	1
2. అబలలయెడ అన్యాయములు—శ్రీమతి గుమ్మడిదల దుర్గాబాయిమ్మగారు		3
3. కరుణజూడుము మమ్ముల కంసవైరి!—శ్రీమతి యనమండ్ర భీమాయమ్మగారు		5
4. రంగసీమ : శ్రీమతి సుభద్రమ్మ—కొత్తపల్లి లక్ష్మయ్యగారు	...	6
5. చిత్రపత్న—శ్రీమతి పొణకా రమణమ్మగారు	...	8
6. శ్రీమతి వి. సరస్వతిగారికి—శ్రీమతి ఇల్లిండల సరస్వతీ సీతారామ్గారు...		„
7. శారదలేఖలు—శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు	...	9
8. సాశ్రుస్మృతి—శ్రీమతి వెలవోలు పసంతాజీవిగారు	...	12
9. కమలపెండ్లి—జమ్మి శేషగిరిరావుగారు బి. యె; యల్. టి.	...	13
10. భోజనపదార్థములు—నిడమర్తి సత్యనారాయణమూర్తిగారు బి. యె. ...		17
11. కుటుంబజీవనము : స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము—మల్పిడి పెరుమాళ్లయ్యగారు ...		20
12. గానము: శ్రీవేణుగోపాలకర్పూరహరితి—శ్రీమతి బులుసు లక్ష్మీసరసమ్మగారు		22
13. స్వగ్రీయ శ్రీకమలాననాదేవి—విద్వాన్ సూరిగుచ్చి కృష్ణమూర్తిగారు ...		24
14. విశ్రేమించిన దేశభివృద్ధియెట్లు?—శ్రీ శేషాద్రిరమణకవులు	...	25
15. ప్రాణనాయకి—వేలాల సుబ్బారావుగారు	...	26
16. శిథిలపు జీవనము—శ్రీమతి పి. అప్పల సరసమ్మగారు	...	38
17. గుఱ్ఱమును గూర్చి—తాత కృష్ణమూర్తిగారు బి. యె; యల్. టి. ...		39
18. జన్మసార్థకమగుగాదె జగతియందు—శ్రీమతి బామిశెట్టి వేంకటరత్నమ్మగారు		40
19. విడాకులచట్టము—	...	41
౧. పులవర్తి కమలావతీదేవిగారు	౨. బులుసు లక్ష్మీసరసమ్మగారు	
౩. కొంగర అప్పారావుగారు	౪. కో. రాజరాజేశ్వరమ్మగారు	
౪. ఆద్రంకి అనమాయాదేవిగారు	౬. పి. దుర్బేడితాయిగారు	
౫. అడుర్తి భాస్కరమ్మగారు	౭. కోదాలి సీతారామదేవిగారు	
౬. ఆచంట మంగళాంబగారు	౧౦. ఆయ్యదేవర బాలాత్రిపురసుందరమ్మగారు	
20. స్వాప్తికప్రియ—పెమ్మరాజు రాజగోపాలముగారు బి. యె.		48
21. గృహవైద్యము—డాక్టర్ యన్. శేషగిరిరావుగారు, యల్. వి. యమ్		49
సౌందర్యపోషణ		
22. సౌందర్యము:సద్గుణములు—శ్రీమతి జ్ఞానాంబగారు	...	51
23. దంతములు:సౌందర్యము	...	52
బాలవిజ్ఞానశాఖ		
24. తోక్కుపల్కులు—కారుపల్లి కోదండరామయ్యగారు	...	53
25. జోలపాటలు—శ్రీమతి బాగల్లమూడి జానకమ్మగారు	...	54
26. అనూయకూడదు—శ్రీమతి మాడభూషి చూడమ్మగారు	...	54
27. పసినిడ్డ ఆజ్ఞలు—ఆకుండి వేంకటశాస్త్రిగారు	...	57

28. బాలికలకు—వేంకటకాళిదాసకవులు ... 57
29. పాడుపుకథలు—వడ్లమూడి దశరథరామయ్యగారు ... 58
30. గీతామంజరి—ఆంధ్ర శేషగిరిరావుగారు బి. యె. ... 59
31. ప్రశంస—చిరుమామిళ్ల శివరామకృష్ణప్రసాదుగారు ... 61
32. కథలు-కబుర్లు ... 62
- 152 సంవత్సరములు జీవించినపురుషుడు; 11 ఏండ్ల బాలిక టెన్నిమపంపెములలో గెలుపునొందుట; ఈగల అభివృద్ధి; కొబ్బరిచెట్టుమీద 5 రోజులున్న పిచ్చివాడు; చిలుకలవలన జ్వరము.
33. వనితాలోకము ... 64
- శ్రీమతి వై. జానకమ్మగారు; అన్నపూర్ణాబాయిగారు; కె. రామసుబ్బమ్మగారు; యస్. జానకి కన్య; మార్గరటు. యస్. బార్పరకన్య; పి. న్యూలాబాయిగారు; జోషికన్యగారు
34. లోకవార్తలు ... 66
- తమలపాము ఈయనందుకు కొట్టివంపుట; భార్యరోగమునకు భర్త ఆత్మహత్య చేసికొనుట; ప్రజ్ఞాపక్షితశిలయగు యువతి; మగడ్దొల్లవిసతి; పండ్రెండేండ్లకు రెండుపెండ్లిండ్లతో మరణము.
35. పుష్పచయము ... 68
- తాంబూలము: విరుద్ధపన్నులు; పాలు: విద్యార్థులు; ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయప్రాచ్యవిద్యర్థురీతులు; స్త్రీలస్థితి; రామమోహనుడు: స్త్రీయద్యమము; ప్రార్థనాశీల.
36. మాంటినిగ్రో స్త్రీలు 71
37. డైరీ ... 73
38. గ్రంథవిమర్శనము ... 75
39. గ్రంథస్వీకారము ... 76
40. పత్రికాపరిచయము ... 76
41. ఆలోచన ... 77

త్రైవర్ణ చిత్రములు

1. పెరుగును వంటకంబు వడపిందియలుం గొనివచ్చిఇచ్చు నిర్భరకరుణాధురీణయగు ప్రాణము ప్రాణము తల్లి. ...
2. ఆడపుల మేకమేసి మనమన్యలకెన్నడు నెగునేయ కిక్కడ విహరింతుమన్ను....

ఛాయా చిత్రములు

1. రామపాత్ర, 2. సత్యవంతుని వేషము, 3. మన్మథుని పాత్ర, 4. విష్ణుపాత్ర, 5. పాణికా రమణమ్మగారు, 6. ఏడాక్షి రామారావు, 7. సూల్తానాకన్య, 8. బులుసు లక్ష్మీనరసమ్మగారు, 9. అద్దంకి అససూయాదేవిగారు, 10. డి. రుక్మిణీబాయిగారు, 11. కొడాలి సీతారామదేవిగారు, 12. అయ్యదేవర బాలాత్రిపురసుందరమ్మగారు, 13. వై. జానకమ్మగారు, 14. కె. రామసుబ్బమ్మగారు, 15. పి. చినలక్ష్మమ్మగారు, 16. మైలీనారాణి, 17. కొంచమగు దుస్తులు.

PRINTED AND PUBLISHED BY

DR. K. N. KESARI AT THE LODHRA PRESS, EGMORE, MADRAS.

విషయ సూచిక

1. ఏప్రిలు ఒకటి	...	81
2. గృహలక్ష్మి—డామెర రాజగోపాలరావుగారు	...	86
3. మడిబట్ట	...	87
4. పతి సందర్శనము—శ్రీమతి స్థానాపతి రుక్మిణమ్మగారు	...	89
5. కృతజ్ఞత—ఆలమూరు రాజగోపాలరావుగారు బి. యె.	...	93
6. అరుంధతి—ఓలేటి సీతారామమూర్తిగారు	...	96
7. గృహవైద్యము—డాక్టర్. యస్. శేషగిరిరావుగారు యల్. వి. యమ్..	...	97
8. సవ్యతాలు—తాత కృష్ణమూర్తిగారు బి. యె; యల్. టి.	...	98
9. ధైర్యపతి—పెమ్మరాజు రాజగోపాలముగారు బి. యె. (సారస్వతసమాజము)	...	100
10. భోజనపదార్థములు—నిడమర్తి సత్యనారాయణమూర్తిగారు బి. యె. (సారస్వత సమాజము)	...	104
సౌందర్య పోషణ:—		
11. సౌందర్యము—సద్గుణములు—శ్రీమతి జ్ఞానాంబగారు	...	109
12. మేనటికము—సాహిత్యవిద్యాప్రవీణ బులుసు వేంకట రమణయ్యగారు.	...	110
13. రయితుబిడ్డ—నరహరిశెట్టి వేంకటరత్నముగారు	...	113
బాలవిజ్ఞానశాఖ:—		
14. తొక్కుపల్కులు—శ్రీమతి అద్దంకి అనసూయాదేవిగారు	...	122
15. నిశాచార్యము—శ్రీమతి జాగర్లమూడి జానకమ్మగారు	...	”
16. యుక్తిలెక్క—శ్రీమతి పొణకారమణమ్మగారు	...	123
17. నమ్మికొలిచినవారికి నాశములేదు—ఉభయభాషాప్రవీణ బులుసు నరసింహశాస్త్రిగారు	...	124
18. రామంచదువు—ఆండ్ర రంగారావుగారు	...	126
19. ధర్మపత్ని—కందుకూరి రామభద్రరావుగారు	...	129
20. విడాకులచట్టము—శ్రీమతి కొడాలి పరిపూర్ణ బాలామణిగారు	...	130
” లలితకుమారి, స్థానాపతి రుక్మిణమ్మగారు	...	131

21. శ్రీ అబలకాదు—శ్రీమతి కనువర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు ... 132
22. పుష్పచయము:— ... 141
దేశభాషల మాలమున విద్యగలపుట; అందకత్తెలు—వారు సంపాదించుధనము; శ్రీపురుష సమానత్వము; బాల్యవివాహనిరోధచట్టము; బోడో రాజ్యము—బాల్యవివాహకాసనము.
23. కథలు కబుర్లు:— ... 145
పురుషసంతానమునకు పరమక్రియ; సంయుక్తరాష్ట్రములలోని గొప్ప జలాంతర్యామి; 157-వ ఏట ఉద్యోగముకోరుట; కట్టెలనమ్మినతావున పూవులమ్ముట; కొత్తగ్రహము కనుగొనబడుట; 1930 లో విశేషమున్నదా?; భూమిలో బడుకోజులున్న సాధువు; ఏడాదిలో ఏపురులిడ్డలు.
24. వనితాలోకము:— ... 147
శ్రీమతి వి. రాజమ్మగారు; మాదముతాములీనుగారు; శ్రీమతి జె. సీతాబాయిగారు; మిస్ కె. యస్. రంగారావుగారు; శ్రీమతి కె. యస్. మూర్తిబాయిగారు; శ్రీమతి చీమకుర్తి సత్యవతిగారు.
25. లోకవార్తలు:— ... 151
మాలను మాహాత్మ్యము; తలపెట్టినదుర్మార్గము తనకుభార్యనిచ్చినది; కోరితివిగావునచావుము; భర్తతో అనుమరణమునొందిన ఆంగ్ల యువతి; పసిలేవమున నాను పెండ్లి చేయుతల్లిదగ్గిఱను నేనుపోను.
26. డైరీ:— ... 153
27. ఆలోచన:— ... 156
శిశుహింసానివారణము; “భర్తలనుబహిష్కరింపవలెన;” కీ. శే. ప్రేమాభాయిసత్యంగినీగారు; కీ. శే. కోపెల్ల కృష్ణారావు పంతులుగారు.
28. గ్రంథస్వీకారము:— ... 160
- త్రైవర్ణ చిత్రము
1. భక్తిపారవశ్యము
- ఛాయా చిత్రములు
- 1 శ్రీమతులు కొడాలి పరిపూర్ణ బాలామణిగారు; 2 వి. రాజమ్మగారు; 3 జె. శీతాబాయిగారు; 4 కె. యస్. మూర్తిబాయిగారు; 5 చీమకుర్తి సత్యవతిగారు. 6 శ్రీమతి బిసెంటమ్మగారు; 7 కీ. శే. ప్రేమాభాయిసత్యంగినీగారు.

విషయ సూచిక

1.	తొందూడేశమున శిశుమరణములు	...	161
2.	రాణివాసమున స్త్రీల స్వేచ్ఛ—శ్రీమతి చివాకర్ల మాణిక్యబాబుగారు...	...	165
3.	అర్పణ—ఇందుకూరి వత్సనారాయణరాజుగారు	...	167
4.	శారదతేజలు—శ్రీమతి కనువర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు	...	169
5.	విడాకులచట్టము—శ్రీమతి బి. జానాంబగారు	...	172
6.	" ధర్మవరము లక్ష్మీదేవమ్మగారు	...	"
7.	నారీమంగళము—విద్వాన్ శూరిగుచ్చి కృష్ణమూర్తిగారు	...	174
✓ 8.	గృహలక్ష్మి—శ్రీమతి తల్లావ్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు	...	177
9.	రయితొబిడ్డ—నరహరిశెట్టి వేంకటరత్నముగారు	...	178
10.	ప్రేమ—శ్రీమతి అ. శ్యామలాంబగారు	...	184
11.	తప్తజీవి—తురగా వేంకటరామయ్యగారు	...	185
12.	ఏడవ పెట్టు—శ్రీమతి ఎన్. కావేరిబాయిగారు బి. యె; యల్.టి.	...	186
13.	చిత్రశిల్ప—శ్రీమతి మొగసాటి అప్పలవరసమ్మగారు	...	192
14.	బాలవిజ్ఞానశాఖ :—		193
	తొమ్మవట్టులు—శ్రీమతి బులుసు లక్ష్మీవరసమ్మగారు	...	"
15.	ఆటపాటలు—జమ్మి సీతాబాయిగారు	...	194
16.	జోలపాట—ఆలపాటి సీతమ్మగారు	...	195
17.	యక్తిలెక్క—శ్రీమతి కమలమ్మగారు	...	196
18.	కోడికథ—జమ్మి శేషగిరిరావుగారు	...	197
19.	సోమరితనము కూడదు—శ్రీమతి మాడభూషి మాడమ్మగారు	...	198
20.	చలివేంద్రముచ్చట్లు—శ్రీమతి కొప్పర్తి సత్యవతమ్మగారు	...	200
21.	స్త్రీ అబలకాదు—శ్రీమతి శిఖరం కమలాంబగారు	...	202
22.	" నీరిపి ఆచ్యమాంబగారు	...	204
23.	" పురటి సూర్యనారాయణమ్మగారు	...	205
24.	" బి. లక్ష్మీవరసమ్మగారు	...	206
25.	" కామరాజు మైత్రేయిగారు	...	"
26.	" ఆచంట సత్యవతమ్మగారు...	...	208
27.	గోదావరి—శ్రీమతి టి. పుండరీకనిరల్ అమ్మగారు	...	209
28.	మడిబట్ట	...	210
29.	అంపకము—చెలికాని సత్యనారాయణగారు	...	211
30.	గృహవైద్యము—డాక్టర్ యస్. శేషగిరిరావుగారు ఎల్. ఐ. ఎమ్.	...	212
31.	గుంటకలగర	...	215

32. లోక వార్తలు :—

217

శవమును బయటకీడ్చి నక్కలు మాత్రము బయట పెట్టినవి; పునర్జీవితుండగుట.

33. వనితాలోకము :—

శ్రీమతి రాయి సరస్వతిఅమ్మగారు; శ్రీమతి ఉన్నవ లక్ష్మీబాయిమ్మగారు; శ్రీమతి కాళంగి శేషమాంబగారు; శ్రీమతి సీతాబాయిమ్మగారు.

34. కథలు కబుర్లు :—

... 220

అవు విమానమున ప్రమాదమునల్పుట; ఒకేకాస్తుక నలుగురు దిడ్డలు; ముప్పదిరెండువేల అడుగుల పైకి పోయిన నైమానికురాలు; రట్టమ్మవారు పోసినను పెళ్ళిచేసి తీరెను; 10 ఏండ్ల మానవలము; హిందువులు ఇస్లాముమతమున జేరుట; ఒక్కనిమిషమునకు యుద్ధవ్యయము; గాడిదకు తన్నుట నక్కను తొక్కుటవలె శుభప్రదము; వధూవరులను బడిలో పెట్టుకొని ఊరేగించిరి.

35. మొర్రాకో శ్రీలు

... 222

36. పుష్పచయము :—

224

భారతసాహిత్యములకు; కళావంతుల మార్గములు; శ్రీల వారసత్వములు; వీరబవనరాయ చాదరిగారు; అఖిలభారత సహిభాసభాద్యశ్యము; వరియన్నము; దానిలోని కొరత

37. నైరాళ్యము—శ్రీయుత పెమ్మరాజు రాజగోపాలముగారు బి.యె. ...

229

38. మేలుకొలుపు—శ్రీమతి లలితాకుమారిగారు

... „

39. గ్రంథస్వీకారము

„

40. ఉద్యోగ—శ్రీమతి వెలువోలు వసంతాదేవిగారు

... 230

41. గ్రంథవిమర్శనలు :—

231

రాసబోధ; ఆత్మసంచయము, అమితవిషయాసక్తి; మహారాణి ఝాన్సీ లక్ష్మీబాయి; ప్రమాదాత సంచత్సర గంటల పంచాంగము; ప్రహేలూతసంచత్సర శ్రీరామచంద్ర డైరీ.

42. డైరీ :—

232

43. ఆలోచన :—

236

స్వరాజ్యలక్ష్మిని గృహలక్ష్మిలై ఉదరింపవలెన; ఉదరించుటకు నడుముకట్టినారు. శ్రీమతి జానకీదేవి వీరాంగన; ప్రభుత్వమువారు ఏమి చేపెదరు?; శ్రీపోలీసుల సుపయోగింతురా?; గాంధీమహాత్ముడు జాగ్రత్తవుచుకొన్నాడు; “మా కట్టుకలెయ్యను? ఉన్నకుతి ఉన్నది; అంద్రకేసరి చిత్తస్వేయము; ఓ. శే. వెంకమ్మగారు; అంద్రదేశమున నిర్బంధపరంపరలు; మహాత్ముడు ఆచారశక్రుడు; సిద్దికోమాత సమర్పణము: “గాజులసంఘము”

త్రివర్ణచిత్రము :—

జలదేవత

ఛాయాచిత్రములు :—

బాలచంద్రులు, శ్రీతెల్లప్రోలు రాణిజారు తీసిన ఛాయాచిత్రములు (అకిరిపల్లి శ్రీశోభనా చలపతి దేవాలయము, శ్రీశోభనాచలపతి ఆశ్వవాహనముపై వేంచేయుట, శ్రీశోభనాచలపతి రథము) శ్రీమతులు ధర్మవరము లక్ష్మీదేవమ్మగారు; ఎచ్. కావేరి బాయిగారు; బులును నక్ష్మీనరసమ్మ గారు; జమ్మి సీతాబాయిగారు; కైశ్యయనతీ విద్యాలయము, గుంటూరు (అంగ్లమున జయము

విషయ సూచిక.

1. స్వల్పము	...	246
2. విదుల—శ్రీమతి ఆంధ్ర శేషగిరిరావుగారు బి. యె.	...	248
3. శారదలేఖలు—శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు	...	251
4. స్త్రీ—వడ్లమాడి వేంకటరత్నముగారు	...	254
5. నవ్వుతాలు—తాత కృష్ణమూర్తిగారు బి. యె; యల్. టి.	...	258
6. యోగిని—తురగా వేంకటరామయ్యగారు	...	260
7. గృహవైద్యము—డాక్టరు యస్. శేషగిరిరావుగారు యల్. ఐ. యమ్.	...	261
8. సంఘజీవితము—స్త్రీస్థానము—మల్లీడి పెరుమాళ్ళయ్యగారు	...	266
9. గృహిణి—శ్రీమతి సూరపనేని రామతులసీబాయిగారు	...	269
10. నెచ్చెలికొకజాలు—శ్రీమతి జూలూరి తులశమ్మగారు	...	271
11. వీరనారి—శ్రీమతి బి. జ్ఞానాంబగారు	...	276
12. భోజనపదార్థములు—నిడమర్తి సత్యనారాయణమూర్తిగారు బి. యె.	...	278
13. బొమ్మ పెండ్లి—నన్నచోడ మహాకవి	...	289
14. గుంటకలగర	...	290
15. పల్లెటూళ్లు—శ్రీమతి అయ్యగారి రుక్మిణమ్మగారు	...	292
16. ఆంజనేయస్తుతి—శ్రీమతి బెల్లంకొండ కనకమ్మగారు	...	293
17. దళవతారములు—శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతిగారు.	...	294
18. స్త్రీ అబలకాదు—శ్రీమతి కృష్ణ వేణి భిషగ్రత్న గారు	...	295
19. ,, అక్కరాజు సీతారామమ్మగారు	...	298
20. ,, సూరపరాజు రుక్మిణమ్మగారు	...	298
21. ,, జి. వీరమ్మగారు	...	299
22. ,, అద్దంకి అనసూయా దేవిగారు	...	299
బాలవిజ్ఞానశాఖ:—		
23. తొక్కుపల్కులు—శ్రీమతి ఏ. అమ్మణ్ణిఅమ్మగారు	...	301
24. కాకిపాట—శ్రీమతి రాయి సరస్వతిఅమ్మగారు	...	301
25. బూచమ్మకూతురు,	...	302
26. బాల్యక్రీడలు—పెమ్మరాజు రాజగోపాలముగారు బి. యె.	...	302
27. వెన్న—వృద్ధవైద్యుడు	...	304

28. శక్తిమతి—శ్రీమతి పానకా వసుంధరా దేవిగారు ... 305
29. యుక్తి లెక్క—శ్రీమతి కొత్తపల్లి శారదాంబగారు ... 306
30. సంజ్ఞాధికారము—బులుసు సరసింహశాస్త్రి ... 306
31. కథలు—క బుద్ధు: ... 309
32. పుష్పచయము: ... 310
33. ప్రమోదూతసంచికలు: ... 314
34. గ్రంథస్వీకారము: ... 316
35. డైరీ: ... 317
36. ఆలోచన: ... 319

మహాత్ముడు నిర్బంధించబడినాడు; ప్రకృతి సంతృప్తికరమైనది; ఎంత ఆవహానకరమైనవిషయము: ఎంత తపంబుచేసి జనియించినో; కీర్తికేసుగాలు భూపాలుడేగము; ఘోషాదురాచారమునకు తుదిచీటి; డాక్టర్ ఆలమసతి ప్రతిజ్ఞ; స్త్రీలు పురుషులకంటె ఉదారహృదయులు; డాక్టరు ముక్తులక్ష్మీకెడ్డిగారు రాజీనామా; “ఓం! యొక్కొకతెలిం బువుతోండ్లు కటాక్షియిల్” ; శ్రీమతి మూర్ఘురి చుక్కమ్మగారు; ఇకనిట్టి ధర్మచక్రతి కలుగరాదు; “అది యలంకృతికంటె రవ్యంబుగాదె?” భోజన పదార్థములు; వినను దెగంటమ్మను గౌరవించుము; పూర్వాచార పరాయణులు గమనింతురా? స్త్రీసత్త్వాగ్రహాల నిర్బంధము.

త్రివర్ణ చిత్రములు:

నర్తనకళి:

ఛాయా చిత్రములు:

బాలచంద్రులు; శ్రీమతి కాంతమహా:; ప్రతినిబంధము; సమభాగములు; శ్రీమతి డాక్టరు ముక్తులక్ష్మీకెడ్డిగారు; శ్రీమతి ఆచంట రత్నమమ్మగారు; శ్రీమతి కమలాదేవి ఛటోపాధ్యాయుగారు; ఆయ్యగారి రత్నమమ్మగారు; కృష్ణవేణి భిక్షగర్భుగారు; అక్కరాజు నీతారామమ్మగారు; అద్దంకి అనమాయా దేవిగారు; గోదావరిరైలువంతెన; శ్రీమతి పానకా వసుంధరాదేవిగారు; శ్రీమతి ముర్ఘురి చుక్కమ్మగారు; శ్రీమతి సోజినదేవిగారు.

విషయ సూచిక

1. విలాసవస్తు సమస్య	...	329
2. జీవితస్పృహ—సరహరిశెట్టి వేంకటరత్నముగారు	...	331
3. వీరమాత జిజాబాయి—ఓలేటి సీతారామమూర్తిగారు	...	332
4. రాజభక్తిదలసరదారు—శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతిమ్మగారు	...	333
5. ఆశాభంగము—కొప్పర్తి నారాయణమూర్తిగారు బి. యె; యల్. టి.	...	335
6. కుమారిప్రబోధము—శ్రీమతి అద్దంకి అనసూయాదేవిగారు	...	336
7. ఇద్దరి అద్దరి—అలమూరు రాజగోపాలరావుగారు బి. యె.	...	337
8. ఆహరణము—విద్వాన్ సూరిగుచ్చి కృష్ణమూర్తిగారు	...	342
9. తన్మయత్వము—శ్రీమతి తల్లాప్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు	...	344
10. సప్రసాదము—తాత కృష్ణమూర్తిగారు బి. యె; యల్. టి.	...	345
11. స్వార్థత్యాగము—చిరుమామిళ్ల శివరామకృష్ణప్రసాదుగారు	...	347
12. విద్వాంసుడెవడు?—శ్రీమతి కల్పాల పార్వతీదేవిగారు	...	351
13. గుంటకలగర	...	353
14. చిత్రవత్స—శ్రీమతి సమయమంత్రిరాజ్యలక్ష్మమ్మగారు	...	354
15. పరిశుభ్రత—శ్రీమతి మొగసాటి అప్పలవరసమ్మగారు	...	355
16. స్త్రీ విద్య: దానియూపశ్యేకత—శ్రీమతి ముప్పలనేని పుష్పరాంబగారు	...	356
17. సీతమ్మపెండ్లి—శ్రీమతి మనమంచి అనంతమ్మగారు	...	358
18. విదాకుల చట్టము—శ్రీమతి కొనరాజు అమ్మాయమ్మగారు	...	362
19. " " మొక్కపాటి రాజ్యలక్ష్మిగారు	...	"
20. " " బాగర్లమూడి బాసకమ్మగారు	...	363
21. " " సుంకర వాసుదేవమ్మగారు	...	"
22. " " కె. రామసుబ్బమ్మగారు	...	364
23. " " శంకర రామాయమ్మగారు	...	366
24. ప్రాథమిక వివాహముల వలని లాభ నష్టములు—శ్రీమతి జి. వెంకమ్మగారు	...	367
25. ఒకనాటి సాయంకాలము—పెమ్మరాజు రాజగోపాలముగారు బి. యె.	...	368
26. కథాకుసుమమంజరి (విమర్శనము) —భాషాసేవకురాలు	...	369
27. అర్ధాంగలక్ష్మి—శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు	...	372
బాలవిజ్ఞానశాఖ:—		

28. తొక్కువల్కులు—చందన సత్యనారాయణమూర్తిగారు	...	373
29. జోలపాట—శ్రీమతి జమ్మి సీతాబాయిగారు	...	373
30. చందమామపాట—	..	"
31. ఎలుకకథ—శిలిగం జగన్నాథముగారు	...	374
32. యుక్తి లెక్క—ముద్దా విశ్వనాథముగారు	...	377
33. మంచిభాలిక—వల్లూరి సత్యనారాయణచౌదరిగారు	...	"
34. ఆరోగ్య భాగ్యము—అలూరు రామచంద్రయ్యగారు బి. యె.	...	378
35. చలివేంద్రముచ్చటలు—శ్రీమతి కొప్పర్తి సత్యవతమ్మగారు	...	380
36. గృహలక్ష్మి—అనుముల వేంకటేశ్వరవిగారు	...	381
37. కథలు—కబుర్లు.	...	382

కొమ్మలు, గల కొబ్బరి చెట్టు, అరువది మైళ్లవఱకు కనిపించిన మంట; దొవ్విరిక్తులు, గుండెకాయ ఫిలు మన కత్తబడినవి; కుక్కలను కొలిగిన బాతి; మెలుపాడవుగల రైలుబుడ్లు; పాడచారుల పుగ్గళ సంఘము; పాడుగుగానులసమస్య; నిశ్చల్లమైన ప్రేమను; జగ్మనీ దేశమునరెల్లు; దిశమునకు ఒక్కొక్క హత్య.

38. లోకవార్తలు	...	384
----------------	-----	-----

మహాశక్తిగాదు ప్రానిదుంగ; శోభనమా; శోచనమా; శోడలితి వెలుగుచున్న మారికను లాతెరు ప్రాకపుతో వాతలు; ఏడుగురు విడ్డల తిల్లి బి. యె. తిరుదము పొందుట.

39. పుష్పచయము—	...	386
----------------	-----	-----

సృత్యము; నిల్వపుక్షము, సృత్యమువలన దీర్ఘాయుర్రాయము; కరక్కాయ; వివాహములతీరు; స్త్రీలు బాలియ జీవనము; భర్తలకొఱకు పాశ్చాత్య స్త్రీలపాట్లు; ఆత్మలు: వాని ఉపయోగము; వికలాంగులగు విడ్డలను చంపవచ్చునా?

40. వనితా లోకము—	...	392
------------------	-----	-----

శ్రీమతులు కోకా కృష్ణదేవిమ్మగారు; డి. పక్కమ్మగారు; కొప్పర్తి వేంకటేశ్వరమ్మగారు; యల్. దబ్బి. కామకళ్యాణగారు; కొల్లిపర నాగలింగమ్మగారు; ఆర్. కృష్ణబాయి కన్య; ఇ. ఎ. లక్ష్మి కట్టి అమృత్కన్య; కె. రాజరత్నమ్మగారి; ముద్దు లక్ష్మినరదమాబెగారు; ఆర్. రుక్మిణి అమృత్కన్య; నోరవ హాసరి; డాక్టరు రాణిలక్ష్మిబాయిరాజవాడి; పి. పారిజాతముకన్య.

41. నేపాళ దేశపుస్త్రీలు	...	395
42. డైరి	...	398
43. పత్రికాపరిచయము	...	401

విషయ సూచిక

1. స్వదేశీవస్తుప్రదర్శనము	...	409
2. శారదలేఖలు—శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు	...	411
3. చిన్న చూపు—శ్రీమతి జానకీపురుషోత్తముగారు	...	417
4. ఆదరణ—శ్రీమతి కొలచిన జగదీశ్వరమ్మగారు	...	423
5. ప్రణయరథము—శ్రీమతి దేవులపల్లి సత్యవతమ్మగారు	...	425
6. విడాకులచట్టము—శ్రీమతి మాగంటి శకుంతలాదేవిగారు	...	426
7. ,, ,, సునర్ల లక్ష్మీనరసమాంబగారు	...	,,
8. ,, ,, పాలకుని సముద్రాలదేవిగారు	...	427
9. ,, ,, కొర్రప్రోలు వేంకటరంగమ్మగారు	...	428
10. ,, ,, సత్యబాల సుశీలాదేవిగారు	...	,,
11. భారతాంబిక ప్రేమంపు భవ్యసుతలు—కీసర వేంకటరామనరసింహరావుగారు	...	429
12. స్త్రీల కెట్టివిద్య యవనరము?—శ్రీమతి యశ. రాజ్యలక్ష్మమ్మగారు	...	430
13. చిన్ని కృష్ణ—శ్రీమతి పాండ్రంగి కృష్ణవేణమ్మగారు	...	431
14. గోరింట—డాక్టర్ యస్. శేషగిరిరావుగారు యల్. వి. యమ్.	...	432
15. ప్రబోధము—చల్లా సూర్యనారాయణమూర్తిగారు	...	432
16. స్త్రీలు: శాసనపథాప్రవేశము—సింగంపల్లి వేంకటాద్రిగారు	...	435
17. దశావతారములు—శ్రీమతి స్థానాపతి రుక్మిణమ్మగారు	...	439
18. స్వర్ణీయ సుధాదేవి బి. ఏ.—విద్వాన్ సూరిగుచ్చి కృష్ణమూర్తిగారు...	...	440
19. చిత్రప్రశ్న—మానేపల్లి లక్ష్మయ్యగారు	...	441
20. శ్రీమతి దామెర్ల కమలరత్నమ్మగారు—శ్రీమతి పులవర్తి కమలావతీదేవిగారు	...	442
21. సరోజినీదేవి—శ్రీమతి వోలేటి నిత్యకల్యాణమ్మగారు	...	444
22. కలనలపములరాడు నిక్కంబుముక్తి—శ్రీమతి ద్రోణరాజు లక్ష్మీబాయిమ్మగారు	...	445
23. గృహము: స్త్రీలు—శ్రీమతి పరచూరు భువనేశ్వరిగారు	...	447
24. హృదయవీధి—తురగా వేంకటరామయ్యగారు	...	449
25. పవిత్రపునీడ—ముద్దా విశ్వనాథముగారు	...	450
26. మదరాసుకాపురము—వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు	...	451

27. భారతా—పెమ్మరాజు రాజగోపాలముగారు బి. యె. ... 452
28. సంసారనిర్వహణము—అబూరు రామచంద్రయ్యగారు బి. యె. ... 453
29. శ్రీస్త్రీస్వాతంత్ర్యము: ముసాలోని అభిప్రాయము—వడ్లమూడి గోపాలకృష్ణ
మూర్తిగారు ... 455

బాలవిజ్ఞానశాఖ:

30. తొక్కుపల్కులు—శ్రీమతి మొగసాటి అప్పలనరసమ్మగారు ... 457
31. చిన్నపిల్లల పాటలు—శ్రీమతి డి. సీతాబాయిగారు ... 457
32. యుక్తితెక్కలు—బంధకవి గోపాలరావు, శ్రీమతి కామరాజు సుశీలగార్లు ... 459
33. కాకీ, పిచ్చుకకథ—శ్రీమతి జమ్మి సీతాబాయిగారు ... 460
34. ప్రాథమికపాఠశాలలు: వాచకపుస్తకములు—జోన్యల వేంకటరావుగారు ... 461
35. శిశువులు పెద్దవారికింట: జెలివిపరులు—రూపనగుడి నారాయణరావుగారు ... 463
36. లీల—శ్రీమతి సమయమంత్రి రాజ్యలక్ష్మిగారు ... 466

గానము:

37. జోలపాట—శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు ... 469

రంగస్థలము:

38. శ్రీమతి నరసమ్మ—కొత్తపల్లి లక్ష్మయ్యగారు ... 470
39. కన్యాకవయిత్రి—నరహరిశెట్టి వేంకటరత్నముగారు ... 471
40. వనితాలోకము ... 472

శ్రీమతులు పోన్నమ్మ; పాకల సాభాగ్యవతమ్మ; కె. ఆర్. కె. ఆయ్యంగారునది; లక్ష్మినారాయణ
నది; ఎం. బాలమ్మ; మనీష మెహతాకన్య; డి. షారాజ్ ఆనందరావునది; యర్. పోన్నమ్మ;
ఎ.కె. గిల్లిప్పికన్య; ఇ. మధురముకన్య; పురందేవి; యస్. వార్మికన్య; రూప్ చంద్ నిలారామనదిగార్లు.

41. నిర్బంధితలగు ఆంధ్రనాటీనత్యాగ్రహాలు ... 474

42. కథలు: కబుర్లు ... 476

చీమలు నిప్పును అప్పగలవు; ఒకేకావ్యన ఆయిదుగురు పిల్లలు.

43. పుష్పచయము ... 477

సమగ్రపంచాంగరచన: శ్రీలు; ఉల్లిపామలు; రత్నచక్రరాంకములు; తెలుగుతెలువల సాహిత్యము;
దుఃఖాంతవాటకములు, నవలలు రోగులు చదువురాదు.

44. లోకవార్తలు ... 481

బండిపోటుదొంగలను తడిమిపైచిన సైర్యవతి; తన కట్టవిరుగువరకు దొంగలను లోన కాలు పెట్టరీయలేదు.

“పెరుగును వంటకంబు వడపిండియులుం గొనితెచ్చి పెట్టు ని
 ర్భరకరుణాధురీణయగు ప్రాణముప్రాణము తల్లి...”

— శ్రీనాథుడు.

చందమామ రాజ్య విలి రాజ్య
 కొండక్క రాజ్య కొండక్క రాజ్య
 బండక్క రాజ్య బంతి పూల రాజ్య
 తేరుబుర రాజ్య తేరుబుర రాజ్య
 పరుగ్గ రాజ్య పరుగ్గ రాజ్య
 పరుగ్గ రాజ్య పరుగ్గ రాజ్య
 పరుగ్గ రాజ్య పరుగ్గ రాజ్య
 పరుగ్గ రాజ్య పరుగ్గ రాజ్య
 పరుగ్గ రాజ్య పరుగ్గ రాజ్య

గృహలక్ష్మి.

స్వవిషయము

The thought of Past years in me doth breed
Perpetual benediction.

—Wordsworth.

అ రమేశ్వరుని కృపాకటాక్షమునను, ఆంధ్రమహాజనుల ఆదరణాతిశయమునను గృహలక్ష్మికి రెండు సంవత్సరములు నిండినవి. మూడవ వత్సరము ప్రారంభమైనది. తన అనిమిత్తహాసమునకు అవ్యక్తమధురభాషణములు తోడుచేసియు, ఎత్తుకొను మనుటకు సూచనగ కైదోయి అల్లార్చుదానికి కాళ్లకు ఎదురువచ్చుటలు జతకల్పియు మూడేండ్లబిడ్డ తన మాతాపితల మానసాబ్జమును వికసింప జేయునట్లే మూడవవకు జోజుబడిన గృహలక్ష్మి పత్రికాపుత్రికయు సనాతనసంప్రదాయనిర్వహణము ప్రోత్సహించుటకు సాంద్యప్రికములగు నేటిసమస్యల సమాలోచనము తోడుచేసియు, తనకు తులసిదళములగు విదుషీరత్నములవ్యాసములకు వశ్యవాక్కులును స్త్రీవిద్యాభిమానులునునగు పండితుల రచనములు అనుప్రాసములుగ నొసర్చియు మహాంధ్రమండలికి మానసాబ్జవికసనాపాదియై నెలయునట్లు సర్వమును కదలజేయ కాలమూర్తికి నమస్కారము చేయుచున్నాము.

వత్సరారంభమున అంతవఱకు చేసిన దాని నొకమాటు సింహావలోకనముగావించుకొనుటయు, ముందుచేయవలసినదానినిగూర్చి ఆలోచించు కొనుటయు సహజము. ఆంధ్రస్త్రీల సమగ్రాభివృద్ధికి చేతనైనదోహదము చేయుటకే మేమీ పత్రిక ప్రారంభించితిమి. ఈ ఆశయమును మేమీ రెండువత్సరములుగ ఎంతవఱకు నిర్వహింప గలిగితిమో నిర్ణయింపవలసినవారు గృహలక్ష్మిపాఠకులు. భారతదేశమున హుటాహుటినడలతో బోవుచున్న స్త్రీయుద్యమమునకు ఆంధ్రస్త్రీలు శక్తివంచనలేక సర్వవిధముల సాయపడుచున్నారను

టకు గృహలక్ష్మి దర్శనమైయున్నదని మాత్రము మేము చెప్పగలము. ఇంతవఱకు ప్రచురించుచున్న గృహవైద్యము, గానము, కథలు-కబుర్లు, లోకవార్తలు, వనితాలోకము, పుష్పచయము మొదలగు శీర్షికలతోడు ఇప్పుడు కొత్తగ రంగసీమ, సౌందర్యపోషణ, డైరీ, బాలవిజ్ఞానశాఖ అను నాలుగుశీర్షికల తేర్చితిమి. 'రంగసీమ' అను శీర్షికకింద నాటకలోకమున సినిమాలోకమున నడచు స్త్రీలకుసంబంధించిన విషయములనేర్చి కూర్చుచుండుము. 'సౌందర్యపోషణ' అను శీర్షికకింద స్త్రీలు తమ సహజసౌందర్యమును చెడకుండ కాపాడుకొనుటకును దానికి కొత్తలందము కూర్చుటకును వలయు జ్ఞానము నొసగు విషయములను వివరించుచుండుము. 'డైరీ' అను శీర్షికకింద దినదినము జరుగు వృత్తాంతములలో స్త్రీలకుసంబంధించినవి చేర్చుచుండుము. మా పాఠకు లీ నూతన శీర్షికల సంభావించుకొని ఎంచుచున్నాము. 'బాలవిజ్ఞానశాఖ' అను శీర్షికకింద ప్రత్యేకము బాలబాలికలకు పనికివచ్చు సంగతులను సమకూర్చుచుండుము. తమ యాజమాన్యమున నిర్వహింపబడుచున్న పాఠశాలలలో 'గృహలక్ష్మి' పత్రికను ప్రవేశపెట్టి మాకు సర్వవిధముల తోడుపడుచున్న ఆంధ్రదేశమందలి స్థానికసంస్థలనిర్వాహకు లీమాప్రారంభమును అభిమానింతురని భావించుచున్నాము.

గృహలక్ష్మి పత్రికయొక్క ఆవశ్యకతను, అది ఆంధ్రస్త్రీల అభివృద్ధికై చేయుచున్న కృషిని ప్రస్తావించి ప్రశంసించుచు లేఖలువ్రాసి ఉత్సాహపడితిని; విరివిగ చందాదారులను సమకూర్చి ఆర్థికపుష్టిని; మనోహరములగు వ్యాసములనువ్రాసి సారస్వతపుష్టిని కల్గించి మాయాద్యముమునకు ఇంతవఱకు చేదోడు వాదోడు అయిన ఉదాహరణలు ఆంధ్రసోదరసోదరీమణుల నీ సమయమున కృతజ్ఞతాపూర్వకముగ స్మరించుచు ఇక ముందుగూడ 'గృహలక్ష్మి'ని వారు తమ ఆదరణాభిమానములకు తావలమగునట్లు చేసి పత్రికనికను సర్వాంగసుందరముగ వెలువరించుటకు వీలుకల్గింతురుగాకయని విసేతభావముతో వేడుకొనుచున్నాము.

పెద్దలఆశీర్వాదమున గృహలక్ష్మి ప్రారంభించిన గడియ ముంచిదియైనది. తెలుగు పత్రికలకు సాధారణముగ సంభవించు బాలారిష్టములేవియు గృహలక్ష్మిని తాకలేదు. అది నానాటికి విస్తరించి 'ఇంతింతై వటుడింతయై మఱియుఁదానింతై' అను వాక్యమునకు తార్కాణమై నవనవోన్మేషముగు దివ్యకళతో తేజఃస్థులట్లు ఈశ్వరశక్తి అనుగ్రహించినది. ఈ అనుగ్రహవిశేషమున గలిగిన ఆనందము మా హృదయమునందు పారవశ్యముపొంతబోవని కార్యత్రేధను పూరించునట్లును, చిరసంకల్పితములయ్యు కారణంతరములచే కార్యరూపమునకు రాక తక్కిన మాతలపులు పచేదీమములగునట్లు చేయగను అమోఘవాక్కులగు పెద్ద లాశీర్వదింతురుగాక!

So many worlds, So much to do
So little done, Such things to be.

—Tennyson.

అ బ ల ల యె డ అ న్నా య ము లు

శ్రీమతి గుడ్డుడిదల దుర్గాబాయిమ్మ గారు

ఏజాతి పురుషులను సేవించుటలో తన్ను తాను బలిదాన మొనర్చుకొనుచున్నదో, ఏజాతి వారిసుఖదుఃఖముల కొరకు తన సర్వస్వ మర్పింప సంసిద్ధులుగుచున్నదో అట్టి స్త్రీజాతిని వారు కేవలము ఆటవస్తువువలె యెంచుటయేగాక వారిని యిష్టమువచ్చినట్టి కష్టపరంపరలకులోను గావింపుచున్నారు. ఈస్త్రీజాతికూడ భగవంతుని సృష్టియే యనుమాట వారు మరచుచున్నారు గాబోలు! వారి శరీరముగూడ రక్షమాంసములతో నిర్మింపబడినదనియు, వారికిని హృదయము, ఆత్మ, మంచిచెడ్డల నాలోచించుకొనుశక్తి, సుఖదుఃఖములననుభవించు ఓర్పుకలదనుభావమే వారికి బొడ్డకట్టదు కాబోలు! ఏజాతి తమ్ము హృదయపూర్వకముగ ప్రేమించి, తానుదారుణయాతనల ననుభవించుచు తమకు సుఖము చేకూర్చు ప్రయత్న మొనర్చుచున్నదో అట్టి జాతికి అన్యాయము లొనర్చుట న్న్యాయముకాదను సంగతిని వారు మరచిరి. అనేకవిషయములలో పురుషుడు స్త్రీని విసర్జించుట మనము నిత్యమును చూచుచునేయున్నాము. పురుషుడు స్త్రీవలన అనేకములగు పనులగావించుకొనుచున్నాడు. దానీవృత్తికి పాల్పడచేయుచున్నాడు. ఇంతయేలే? నీచాతినీచమగుపనులకుగూడ ప్రేరేపించుచున్నాడు. ఎన్నడైనను స్త్రీ పురుషుని భావములకు విరుద్ధముగ మాటలాడెనన్న ఆమెకు ప్రాయశ్చిత్తము యింటినుండి వెడలగొట్టుటయే. దీనికి కారణము పురుషుడు యింటియజమానిఅగుటయే. దోషమే వరిదైనను భర్తయిష్టమగుసంతవర కే భార్య కింటనిలువనీడ కొంచె మనిష్టతకల్గెనన్న భార్య యింట నిలువజాలదు. ఈవిషయములో ఎవరికిని యేమి చెప్పుటకును అధికార ముండబోదు. పురుషుడు ప్రభువు, దేవత, రక్షకుడు, తన ఇచ్చువచ్చినమచ్చున చేయగల సమర్థుడు. అగ్నిని సాక్షిగ నొనర్చుకొని, పవిత్రమగు వైదికమంత్రపఠన మొనర్చి స్త్రీని సహధర్మిణిగ నొనర్చుకొంటు కేవలము నాటకాభినయమాత్రమునకేనా? లేక, వివాహము రీతిమాత్రమగు బొమ్మలపెండ్లియా? భార్యపరిత్యాగమనగా కేవలశరీరవస్తు పరిత్యాగమా? స్త్రీజాతి పరాధీనమైయుండుటయేగదా వీనికంతకును కారణము. స్త్రీ అస్వతంత్ర, అబల. పురుషుడే స్వతంత్రుడు, బలవంతుడు.

పురుషుని అత్యాచారములు, అన్యాయములేకాదు తుదకు చెప్పదెబ్బలుకూడ స్త్రీ సత్వముఖమున ననుభవించ నలసివచ్చుచున్నది. ముఖమున లేశమాత్రము విచారముగాని, దుఃఖముగాని కాన్పించుట కధికారముగూడ ఆమెకులేదు. భర్త దైవమనుటయే ఇలమకు కారణము. క్రూరుడు దుర్మార్గుడునగు భర్తచే పలుబాములపడుచున్న ఒకసోదరి యొకానొకపుడు యిట్లనిజెప్పెను. “సోదరి! నాకొరకు నాకెట్టిచింతయు లేదు. కాని పిల్లలముఖము చూచిన తరుగనిచింత నామనమున తలుగుచున్నది. ఇట్టి యింట అన్నపానీయముల విన ర్జించి వీధి వీధుల బిచ్చమెత్తి పట్టపోసికొంటుంటే మేలనుపించుచున్నది.” ఎన్నికష్టముల ననుభవించి యుండుటచేతనోగదా ఆమెహృదయమునుండి యిట్టిదీనభాషణములు వెడలి నవి?

పురుషుడు అరువది సంవత్సరములు అతిక్రమించినవాడైనను సరే, భార్య చని పోయిన వెంటనే ఆశేవమింటనుండి కదలికదలకమునుపే వివాహమునకు సంసిద్ధుడగు చున్నాడు. ద్వితీయకళత్రస్వీకార మొనర్చుకొంటు పురుషునకు ఉచితమనికూడ పురాణ ములు ఘోషించుచున్నవి; కాని స్త్రీయన్ననో తనకు పది సంవత్సరముల బాలప్రాయ మవ్వకు వైధవ్యదుఃఖము కల్గినను పునర్వివాహ మొనర్చుకొనుటకు వీలులేదు. పురు షుడు పురుషుడగుటయు స్త్రీ స్త్రీ యాటయు ఇట్టి అన్యాయమునకు కారణము.

ఇంత నిరసనభావము కనిపించుచున్నను, యింత అవమానము జరుగుచున్నను యిట్టి దుర్మితలు నడచుచున్నను స్త్రీజాతి యింకను మానవమవలంబించి యున్నదే? హిందూ స్త్రీలు అశిక్షితలాటయేకాదు దీనికి ముఖ్యకారణము. శిక్షితలగు బాలికలు నేటికాల మున వివాహమునకేల అనిష్టలగుచున్నారు? కఠినమగు బాధలచే కృశించి, తుదకు బల వంతముగ ప్రాణత్యాగముచేసి తమహృదయజ్వాలను శాంతమొనర్చుకొనుచున్నారే? ఇట్టి కఠోరకర్మ పురుషుని అత్యాచారము వల్లనేగదా? పురుషు డిట్టిపనికి జబాబుదారీ గాదా?

భారతస్త్రీజాతి మేలుకొన్నగాని భారతదేశోద్ధరణ కాజాలదని అనేకులు సభలలో బల్లలగ్రుద్ది గంభీరోపన్యాసముల నిచ్చుచున్నారు. భారతస్త్రీజనాభివృద్ధికి భర్త, సోద రుడు అడ్డుపడుచుండ ఆమె మేల్కొనుట ఎట్లు? స్త్రీలెన్నడైన గుమ్మముదాటి ఈవలికి వచ్చిరన్న పురుషులు వారిని ఆశ్చర్యముగ చూచెదరు. వింతజీవులవలె వారికి తోచును గాబోలు! ఉదారపురుషులు కొందఱు స్త్రీ లివతలకు వచ్చుట కడ్డగింపరు; కాని వారి వెంట దాదులనైనను, సేవకులనైనను పంపెదరు. స్త్రీలను తమవెంటగొనివెళ్లుట వారిధర్మ శాస్త్రములలో నిషేధము. వారిశాస్త్రములు రెండుధర్మములను బోధించు చున్నవి. స్త్రీలను సమృద్ధులు మనుట మొదటిది; వారిని శక్తిహీనలని తలచు మనుట రెండవది.

కొందరు పురుషులు తమ భార్యలను వెంటదీసికొని యేబీచ్ బడ్డునకో మైర్ వెడలుట కూడ నేటికాలములో మనము చూచుచున్నాము. సిగరెట్ ను కూడ భార్య

నోటిలో పెట్టెదరు. వేషములందన్నిట పాశ్చాత్యదేశజల అనుసరణయే; కాని యొక పాశ్చాత్యయువతి తమ స్త్రీలను సందర్శించినచో విద్యాగంధము లేని వీరు ఏమి చేయ గలరో మాత్రము వారుహంపరు. పాశ్చాత్యులవలె ఉల్లాసముగ నుండవలయునను కోర్కెయే కాని వారివలె స్త్రీజనాభ్యుదయము కావితమనుచింతి ఈషణ్మాత్రమైనను మనవారికి లేదు. అనేకులగు పురుషులు స్త్రీ శిక్షావిషయమునందు కొల్లలుగ వ్యాసముల వ్రాసెదరు. ఉపన్యాసముల గావించెదరు. కాని అందు సారమేమియునుండదు. వారు చెప్పిన దొకటి చేయున దొకటి. వారి వారినాక్కునకును, ఆచరణమునకును భూమ్యా కాశములకుండు అంతరమువంటి అంతరముకలదు. అనేకములగు వ్యాయామములు ఫుట్ బాల్, టెన్నిస్, మొదలగు ఆరోగ్యము నభివృద్ధిపరచు ఆటలనాడుచున్నను బాలుర ఆరోగ్యము బాగుగనుండుటలేదు. కారణమేమి? స్త్రీల ఆరోగ్యము బాగుండదు. వారివారి ఆరోగ్యమును పెంపొందించు కొనుటకు మార్గములులేవు. తల్లు లనారోగ్య వతులుగనున్నపుడు వారి సంతానము మాత్రమెట్లు బలవంతులయ్యెదరు? భూమి యెట్లుం దునో దానిసారము అట్లేముండును. ఇందుదోషమెవరిది? ఎన్నడును గుమ్మముకడలి ఈవలకురాకుండ స్త్రీలను యింటియందే నిగ్బంధించియుంచు పురుషులది కాదా?

క రుణ జూ డు ము మ మ్ము ల కంసవైరి!

శ్రీమతి యనమండ్ర భీమా యమ్మ గారు

మురళిచేతను ధరియించి మువముగొలుపు	భక్తిచేకొని కాచిన భవ్యకృష్ణ!
గాన మొనరింప గోవుల గాచుకొనుచు	కరుణజూడుము మమ్ముల కంసవైరి!
చిన్నచా పొన్నపైనున్న వెన్నదొంగ	పంలమొనరించి బలిమిని పట్టితెచ్చి
కరుణజూడుము మమ్ములకంసవైరి!	సభలో దుష్టుడు భంగంబునలుపు నెడల
గాలిసోకిన మాత్రాన గాసిజెంద	కృష్ణ! యనివేడ గావవే కృష్ణనీవు
భయములేకను లేటమున బాల్యమందు	కరుణజూడుము మమ్ముల కంసవైరి!
ఫణిని మర్దించి విడిచితి భళిర కృష్ణ!	రెండుచక్రంబులును బొజ్జమెందుగాగ
కరుణజూడుము మమ్ముల కంసవైరి!	భాసురాకారుడౌ శకటాసురుండు
తెలిమికాడైన నీదుకుచేలునొద్ద	వచ్చినను వానిజంపవే? పద్మనాభ!
వృకుశతందులముల ప్రధిరమైన	కరుణజూడుము మమ్ముల కంసవైరి.

రంగసీమ

శ్రీమతి సుభద్రమ్మ

కొత్తవల్లి లక్ష్మయ్య గారు

శ్రీమతి సుభద్రమ్మగారు ఆంధ్రనాటకశోధారకుడగు శ్రీవనారస గోవిందరావు గారి పంచమపుత్రిక. ఈమె బెజవాడ నగరమున 27-8-1911 తేదీన జనించెను. ఈమె కంట పెద్దలగు తమ నలుగురిపుత్రికలకువలెనే ఐదుపండ్లు నిండుట తోడనే గోవిందరావు

రామపాత్ర

(సంపూర్ణ రామాయణ నాటకము)

గారు ఈమెకును అక్షరాభ్యాసము గావించి భీమవరములో రాయప్రోలు సోమనాథశాస్త్రి గారివద్ద రెండుసంవత్సరములు విద్యచెప్పించెను. అనంతరములలో ఈమె అమరము, ఆంధ్రనామసంగ్రహము మొదలగునవి బాగుగ నేర్చి మంచి అర్థజ్ఞానమును సంపాదించెను.

సత్యవంతునివేషము

(పావిత్రీ నాటకము)

మన్మథుని పాత్ర

(కృష్ణారవిజయనాటకము)

విష్ణువు, నారదుడు, కృష్ణుడు, మన్మథుడు మొదలగు పురుషపాత్రములను ధరించి, అభినయించి ఈమె షేరుప్రతిష్ఠల నార్జించినది. ఈమెకు శ్రీవేషములు వేయుటకంటే పురుషవేషములను ధరించి అభినయించుటయందు అభిలాషోన్మత్తిగలదు. శ్రీమతి సుభద్రమ్మగారు నాలుగు వివిధనాటకములయందు అభినయించిన పురుషపాత్రలచిత్రములు ఇచ్చో ప్రచురించి యున్నాము. ఈమె కంఠము మిగుల శ్రావ్యమైనది. పాత్రధారణము, అభినయము ప్రశస్తముగ నొప్పును. ఈమెకు 1927 లో నొక పుత్రుడును, 1929 లో మఱియొకపుత్రుడును కలిగిరి. ఈమె గృహకార్యనిర్వహణమున ఇసుమంత యైన అశ్రద్ధచూపక అందు పూర్ణతృప్తిసందుచుండుటకు తోడు తండ్రిగారిచే నిర్వహింపబడుచున్న సురభినాట్యమండలికి తననాట్యకళాకాశల్యముచే ఎనలేనికీర్తిని సంపాదించుచున్నది.

కారణాంతరములచే శ్రీమతి సుభద్రమ్మగారు అప్పటికి ఆచదువు మానివేయవలసివచ్చెను. అనంతర మామె శ్రీమాన్ కోమాండూరి వీరరాఘవాచార్యుల వారియొద్ద సంగీతవిద్య నభ్యసింపసాగెను. ఈమె 1918 లో అనగా తనకు ఏడేడ్లప్రాయమున ప్రహ్లాదుడు, కృష్ణుడు, కుశుడు, లఘుసుమున్నగు వేషములు వేయుటకు ప్రారంభించి అచిర కాలముననే రంగాభినయమున స్తుతింపదగిన అభినివేశము సంపాదించెను. నాటకకళాభిజ్ఞులచే మంచి మన్ననల నొందెను. ఈమెకు పదునై డేడ్లు నిండిన వెనుక అనగా 1926 లో (మార్చి నెల) శ్రీ ఆర్. వెంకోజీరావుగారికిచ్చి గోవిందరావుగారు తమ స్వగ్రామముగు పాలసానిపల్లెలో పెండ్లిగావించిరి. వివాహమై సంసారము చేయుచున్నను ఈ విదుషి తన అభిమానవిద్యయగు పాత్రాభినయమున వ్యాసంగము మానలేదు. సత్యవంతుడు

విష్ణువు పాత్ర

(కృష్ణారవిజయనాటకము)

చిత్రప్రశ్న

శ్రీమతి పొణకారమణమ్మగారు

౧

1. హిందూదేశములోని ప్రసిద్ధతైన ఒకనది.
2. కృష్ణునికి ప్రియమైన నాదమునిచ్చు వస్తువు.
3. చంద్రకాంతిని సహింపని పుష్పరాజము.

ఏనికి ఒక్కొక్కదానికి మూడేసి అక్షరములు గల నామము ఒకదానికింద మఱిఒకటి వ్రాసినచో అడ్డముగా చదివినను, క్రిందికి చదివినను సమానమైన ములుగ నుండవలయును. అవియేవి ?

పొణకారమణమ్మగారు

ఇట్టివానియందు రుచిగల 'గృహలక్ష్మి' పాఠకురాలు ఈ ప్రశ్నకు జవాబు అందించి మాకు కృతజ్ఞతను మార్చి 10-వ తేదీలోపున తెలుపుదురగాక !

శ్రీమతి వి. సరస్వతిగారికి

శ్రీమతి ఇల్లిందల సరస్వతిసీతారామ్ గారు

అమ్మా ! మీరు వ్రాసిన "సుశీల-పాతివ్రతము" అనువ్యాసము చూచితిని, శ్రీస్వామిరామ తీర్థగారు వ్రాసిన వ్యాసమును ముద్దా విశ్వనాథముగారు అనువాదించిరేగాని, అవ్యాసమునకు వారు కర్తలుకారు. ఈవిషయమును ఉచితజ్ఞులగు గృహలక్ష్మిసంపాదకులు మీ జ్ఞప్తి కెలయించియే యున్నారు. ముద్దా విశ్వనాథముగారిని వ్యక్తిపరముగా మీరు విమర్శించుట సమంజసముగాలేదు. రాజునకు ప్రజలయెడల వాత్సల్యవధిగము. వానిని ఏ విధముననయినను సంతోషపరుచుటయే అతని యాశయము. అదియే తనకర్తవ్యమని రాజు తలచెను. అట్లుచేయుట దుష్కార్యమని రాజు అనుకొనలేదు. ఇక సుశీలయన్ననో గుఱిదుఃఖములను, స్వీయపరకీయములను సమముగా జూడగల స్త్రీరత్నము.

శ్లో. సుఖదుఃఖే సమేకృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయా.....

శ్లో. దుఃఖేవ్యపద్విగ్న మవాప్సుఃకేఘ విగతస్పృహః వికరాగభయకోః నిత ధీర్మునిరుచ్యతే.

మానవుని అత్యుత్తమమైన ఆదర్శము ఇదియేనని శ్రీభగవద్గీత ఘంటాపథముగా జాటుచున్నది. శ్రీస్వామిరామతీర్థగారు ఈఆదర్శమునే తమవ్యాసమునందు ప్రతిష్ఠింపదలచిరి. ఇతిరవిషయముల నిందు చర్చించుట వారియుద్దేశముకాదు. ఇట్లు వ్రాసినందులకు సన్నుతమింది మీయభిప్రాయము తెలిపెదరుగాక !

శారదలేఖలు

సాధా గృహ తియగు కల్పలతకు:—

నెచ్చెలీ! ఏమి పెండ్లిండ్లు! ఏమి ఊరేగింపులు! ఏమి కోలాహలము! అన్నివస్తువులకు ధరలు లేచిపోయినవి. గుడ్డలు దుకాణములలో సరుకు ఝాడా అయినది. మార్కెటులో కూరలు శూన్యము. మాసివగుడ్డలతో మాగిపోతున్నామని మొత్తుకొనుచున్నా చాళివాడ్రు లగ్గసరి అని గుడ్డలుతుకుట మానుకొని పల్లకీమోతలతో పరువు లేత్తుచున్నారు. ఇక భజంత్రీల గడబిడ సరేసరి. చంకనుండెడి పొడులు వంకెనువేసి తాళములతో మునిగిలేలుచున్నారు. వంటలవారి, పురోహితబ్రాహ్మణులవారి ఆర్జన, అడవిడి చెప్పనక్కరలేదు. కానిమ్ము ఎన్నాళ్లీరొడ. దీనితర్వాత వీరందఱికి సుఖసుప్తియే గదా! మేళతాళము లింకా కొంతకాలము జీవించియున్నను పల్లకీలకు మాత్రము పూర్తిగా సెలవే. ఇక పెండ్లిండ్లకు వెల్లివచ్చెడి పేరంటాండ్రకు బొత్తిగా తీరుబడిలేదు. ఇల్లుమఱచి పోయినారంటే సందేహములేదు. పెండ్లి, జోడు పెండ్లిండ్లు, పెండ్లిపై పెండ్లి, పెండ్లిలో పెండ్లి. కార్తికమార్గశిరమాసములలో రైలువారికి రాబడి ముక్కాలుమువ్వీసము ఈ పెండ్లివారి నుండియే మదరాసుదక్షిణమహారాష్ట్రలైవ్ కంపెనీవారు క్రిష్ణమసుదివములలో కన్నయీ లగ్గసరిలో ఈ పెండ్లిప్రయాణికులకు తక్కువచార్జీలు యేర్పాటుచేసిన ప్రజలకు చాల ఉపకారముచేసినది కీర్తింపబడెడి వారే; కాని వారాభ్యుదయమునకు పాలుపడలేదు.

అయితే యీ పెండ్లిండ్ల ప్రళయములో నాకు తగిలిన పేరంట మొక పెండ్లిదే కాని యీ పెండ్లిండ్లసందడివలన నేను పొందినంత శ్రమ, నిద్రనష్టము మఱియొకరు పొందియుండరు. ఏమందురా? గొప్పరాజవీధిలో మాయిల్లు, మఱియు రాజబాటనానుకొనియే మాయింటి గోడ. చలికి వెఱచి, చూచుటకు విసిరి ఇంటిలో దట్టమైన దుప్పటి మునుగుజ్జుకొని వడుకొనినను ఆ యెడతెగని యూరేగింపుల మంగళతూర్యరవములు చెవులలో దూరకుండ నేను చేయుగలను? కాన పెండ్లిండ్లు విరివిగా జరిగిన మార్గశీర్ష మాసమంతయు సుఖదమైన సుప్తి నెఱుగను. క్రిందటి వారములో ఒకనాటిరాత్రి ఓపిక పట్టుకొని వచ్చిన యూరేగింపు నెల్ల చూడవలెనని సంకల్పించుకొంటిని. నా పంథము చెల్లలేదు. అఱగంటలో అయిదు పూరేగింపులు వచ్చెను. ఒక ఊరేగింపుచూచి లోనికి

వచ్చి మంచముపై మేనువాల్చితినో లేదో మరల నింకొక పెండ్లివారి యూరేగింపులోని పెద్దబూరగల బూరటింపు చెవులు చిల్లులు వడతేసెడిది. మరల దానిని చూచివచ్చునప్పటి కింకొకదాని బంభం, బూ, బూ, అను ధ్వనులు వినవచ్చెడివి. ఎంతచూడగల వేడుకలై నను ఒకటి రెండయిన ముచ్చటగాని రే యెల్ల నడియే రొదయైన విసుగే కాకుండ అస హ్యముగూడ గలుగుట ఆశ్చర్యమా! ఇక చూడజాలనని పంతము విడిచి పడుకొంటిని. కాని విరామ మెఱుగని మేళతాళములవలన నిద్రకుమాత్ర మవకాశము లేకపోయినది. ఆఒక్కనాడేగాదు, మార్గశీర్ష మంతయు నిట్టి జాగారముల తోడినే గడచినది. అమావాస్య వచ్చినది. “నేడమావాస్య. రాబోవునది శూన్యమాసము. ఇక మేళతాళముల గొడవ యుండదు; ఈ నాడైన సుఖముగా నిద్రింత”మని పడుకొంటిని; కాని ఆ రాత్రి కూడా నాగాలేదు. ఒక పూరేగింపురానే వచ్చినది. ఆ పిల్ల మూడేండ్లు నిండియుండిన పసికూన. కట్టుకొనిన శ్రోత్రపరికిణి యెత్తియెత్తి దులుపుకొనుచు, తొడుగుకొనిన పట్టుచొక్కాను పట్టిపట్టి చూచుకొనుచు బొమ్మల పెండ్లిండ్లలోని బొమ్మవలె కూర్చున్నది. పెండ్లికొడుకో పడేండ్లవాడు. నిద్రచే తూగుచున్నాడు. మతిమాలిన తలిదండ్రులు తమపై వైచిన సంసారభారము నా బాలదంపతులెఱుగరుగా? బహుశః యీ వైవాహికోత్సవము గూడ వారికి జ్ఞాపకముండదు. కాని యీ తంతువలన కలుగబోయెడి కష్టసప్తములకు మాత్రము వారు బాధ్యులు. అకటా! ఎట్టి ఘోరతరాన్యాయము. తలచిన మనస్సు క్షోభ జెందుచున్నది. దానితరువాత మఱినాలుగుదినముల కొకయూరేగింపు వచ్చుచున్నది. ఆ వధూవరులిరువురు సరిగా యెనిమిదేండ్లవారు. పిల్లవాడు నల్లమొఖమల్లాగు కోటు వేసికొని యున్నాడు. పిల్లకొక పెద్దచీర చుట్టబెట్టి పొదలకమ్మవలె కూర్చుండ బెట్టినారు. ఆ బాలిక యీ చీరలోబడి చిక్కములో పిట్టవలె కొట్టుకొనుచున్నది. రానున్న శాసనమువలని భయముచే సనాతనధర్మపరులలో కొంతసంస్కారము కలిగినది. ఏమన తిథిదోషములు, వారపు పట్టింపులు, శూన్యము, మాధ్యమాదిగాగల నిషేధ ములు యీయేటి పెండ్లిండ్లలో కానరావు. ఆపధర్మముగా యీసంస్కారమునకు శాస్త్ర మొప్పినదట. పాపము మన శాస్త్రములు చాలమంచివి. ఎవరి కేనీలుగావలెననినను దాని కనుగుణ్యమగు నుదాహరణల్లోకమును జూపి పూర్వాచారపరాయణుల రక్షించును. ఆ కల్పవృక్షము ప్రాపున వారుచేయని సాహసములేదు. పసిబాలలకు పరిణయములు చేసిరి. కనుగందులను కూర్చుండబెట్టి గర్భాదానమంత్రములను వల్లవేయించిరి. పానుపు వేయించిరి. మిఘనవిడియము లిప్పించిరి. బొమ్మ పప్పుగింపజేసిరి. ఇట్టివివాహము లొకటియా? రెండా? మాసములలో నుత్తమమైన యీ శుక్ల సంవత్సరమార్గశీరమాస

మంతయు నిట్టి శిశువివాహములతో కళంకితమై పోయినది. మన మంగళాద్రి సృసింహుడేమి; తిరుపతి వేంకటేశ్వరుడేమి; సింహాద్రియప్పన్నయేమి యీమాసములో తమ సన్నిధానమున నెన్ని శిశుకల్యాణములు జరిపించిరో లెక్కలేదు. రాళ్లుచేవుళ్లయిన రానులు మింగవాయని వేమనయోగ్గిందుకు సందేహించినట్టుగనే యీ శిశువివాహములలో చేవుళ్లు రాళ్లయినారు. లేకున్న ఆయాస్వామివారిల సన్నిధానమున తల్లిదండ్రు లిట్టి యక్రమ వివాహములు జరుప గలిగియుందురా?

కల్పలతా! నాకీ పెండ్లిండ్ల గడబిడచూచిన మనవారిహాధ్యమునకు మహా శ్చర్యమగుచున్నది. చేజిక్కి పసిబిడ్డలకు వివాహములు చేసినంత మాత్రమున శారదాచట్టమునుండి వీరెట్లురక్షింపబడిరి? ఇక సృష్టి అగిపోవునా? అడుపిల్లలు వుట్టరా? పెండ్లిండ్లుకావా? అయ్యో? ఎంత చేదస్తులు. 'మనమీపిల్లలకు వివాహము చేసినమాత్రమున నేమైనది? ఎట్లుకావలసినదట్లగు' నని వీరేల స్థిమితహృదయులు కాగూడదు? పాపము! తమ తమ ఆతురతకొలది పసిబిడ్డలగొంతులు కోయుచున్నారగదా! కల్పలతా! ఏస్త్రీల యభ్యుదయముకొఱకై యీ శారదాచట్టము సృష్టింపబడినదో ఆస్త్రీల నీరెండుమూడుమాసములలో జరిగిన యక్రమపువివాహముల క్లేశ మర్థశకాబ్దము పీడించును. ఇప్పు డవిమర్శకముగా పెండ్లి చేయబడిన యీ బాలదంపతులు పెద్దవారైన వెనుక అప్పుడు జరుగుచున్న ప్రాధవివాహముల గని కుతూహలమతులై తమ దాంపత్యములను చింఛవందఱి చేసికొనినచో నప్పు డీవరమిత్రోత్రియులగు తల్లిదండ్రులేమి చేయుదురో? నేను నవనాగరికులు సైతము 'కూడునా, కూడదా' యని శంకింపుచున్న 'జైవోర్సుచట్టము'ను ఆనా డీత్రోత్రియసంఘమువారే అడుబిడ్డల ఘోషచూడలేక ఆహ్వానింపవలసి వచ్చునేమో గదా? దేశకాలపాత్రములను గుర్తింపక తొందర పడుట యెందును లాభకారిగాదు. నేను శిశువివాహములకు సహాయభూతులై శారదాచట్టమునకు వ్యతిరేక ప్రచారముగావించుచున్న శ్రోత్రియంమన్యు లివిషయమును గమనింపకుండుట విచారకరమే గాదు ముందున కపాయకరముగూడ నగును సుమా.

కాని విశ్వరక్షకుడైన పరమేశ్వరుని ఈశిశువధూవరులకెట్టి బాలారిష్టములు కలుగకుండ రక్షింపుమని ప్రార్థించుటకంటె మనమిక నిప్పుడేమిచేయగలము?

కల్పలతా! నేను జనవరిమాసమున వ్రాసిన లేఖలో నుదాహరించిన గీతా శ్లోకము తారుమారుగా నున్నది. అది యిట్లుండవలెను.

"యద్యదాచరతి క్రేష్టస్తత్ర దేవేతరో జనః
సయత్ప్రిమాణంకురుతే లోకస్తదనువర్తతే."

భావపురి }
గీ-౨-౩౦ }

మిత్రురాలు
శారద.

సాశ్రుస్మృతి

శ్రీమతి నెలువోలు వసంతాదేవి గారు

అలముకొనెన్ దిశావలయమందుఁ దమోభయకాళరాత్రి, చం
చలలఘటారహారములు సైతము రీణములై నశించె; వి
చ్చలవిడిగాఁ బ్రవాతములు చండవిహారము నల్పుచుండె; నా
కలవియె మార్గముంగనఁగ? హా! పిత! నన్నిటు లొంటిడించితే.

ప్రతిసాయంసమయంబునన్ గృహబహిర్యాగమ్మునందున్ లతా
తతిక్రిందన్ నిలుచుండి హాసవిలసత్ వాత్సల్యనివ్వందమా
ప్రతివాక్యంబున “నీవివాహ మొనరింపంగా విచారమ్ము; త
ల్లి! తదన్యమ్మిత నేమి” యందువది చెల్లింపంగరావేలకో?

కానకకన్నకూతురవు కల్గినబిడ్డలయందు శేషవై
'నేనిక నెట్లు నీహృదయ నిర్మలవాంఛలు తీర్తు' నందుఁ గే
లూనుచు బుజ్జగించెద వహా! పిత! నీవిపుడేల కోపివై
నీనగు మోముచూప వవనిన్ సనువంటి హతాశకల్లునే?

సుకమో దుఃఖమొ తీరిపోయినది యీశూన్యావనిన్ నాకు; నే
మిక విద్యాపతనోత్సుకత్వము, వివాహేచ్ఛాప్రసంగంబు ల
వ్యిక్తనెట్లో చను లాంఛనంబులయి యంతే! ఏల! యీదేహమే
యితభారంబయిపోయె భూమికిని; దండ్రీ! నీవు లేకున్నీచేన్.

పంతతావ్యాజవాత్సల్యసాంద్రసీమ,
ఘనఘనాఘన శ్యామలాఖండకాంతి,
నీదువదనమ్ము హాసవినిర్మలంబు
మఱితునే? తండ్రీ! జన్మ జన్మములకేని.

క మ ల పెండ్లి

జ మ్మి శేష గిరి రావు గారు బి. ఎ, యల్. టి.

౧

“అమ్మ! బావ వచ్చేడు!” అంటూ రామారావు వీధులోంచి పరుగుత్తుకు లోపలికి వచ్చేడు. అప్పుడే బావిదగ్గర బట్టలుతుతుకొని దొడ్డివసారాగోడకు నువ్వుబట్ట లారగడతుకూ వున్న సోమిదేవమ్మ గబగబ వీధిచావిడిలోకివచ్చి, యెదురుగా కనబడే తన వకజేబువిడిచిన పేనెల్లుడిని చూసి “ఎప్పుడూ రావడం? ఎక్కడనుంచీ?” అంటూ పుచ్చుచేసింది. ఇంతలోకి పశువులపాకదొడ్డిలో గొబ్బెళ్లుపెట్టి పూజచేసుకుంటూ వున్న కమలదగ్గరకల్లి - రామారావు కొంటెపిల్లాడు కనక - ఆమెతో “కమలా! బావవచ్చేడు” అని రవంతముక్కా పూజేశాడు. అప్పటికి కమల - ఎనిమిదేళ్ల బాలిక - ఏమిచేస్తూందంటే గొబ్బెళ్ల మీద పసుపూ దుయమా పువ్వులొపెట్టి

సు బ్బీ గొ బ్బె మ్మా! సు బ్బి ణ్ణి య్యా వే!

చే మం తి పు వ్వం టీ చె ల్లె ల్లి య్యా వే!

తా మ ర పు వ్వం టీ త మ్ము ణ్ణి య్యా వే!

మ ల్లే పు వ్వం టీ మొ గు ణ్ణి య్యా వే!

అంటూ పాటలు పాడుకొంటూంది. “బావ” అన్నమాట వివశానే ఆమె ఆపాటలకి స్పృహ చెప్పింది. ఎక్కడలేని లజ్జా, మొహాన్ని ఉట్టిపడగా, తన నాలుగేళ్ల తమ్ముడూ ముందుకు వోయ్యగా, ఎల్లాగయితేనేం వీధిపావిల్లోకి వచ్చిచేరింది కమల. చూసింది వరసించాన్ని.

౨

విశ్వనాథ కాశ్మీగారికి అయినవల్లిలో అరవైయేకరాల మాగాణి వుంది. ఏదో అన్నవస్త్రాల్ని లోపంలేకుండా పాడీపంటా, అయిదారు పాడిలపులూ, రెండుమాడూ గేదెగొడ్డూ, వక పెద్దభాస్యపుగాదీ వున్నాయి. దీనికి తోడు గ్రామంలో ‘కాస్తుర్లు’ గారంటే అందరూ చెవి కొనుకుంటారు. వారిమాటంటే విప్పలోనైనా వురుకుతారు, నీళ్లల్లో దిగకుంటే దిగుతారు. అంటే అంత పలుకుబడికి వుందన్నమాట ‘కాస్తుర్లు’ గారే. ఆయన తేదాధ్యయనపరులున్నా నిష్ఠానియమమూ పూర్తిగా వుందనీ ఆయన భార్య పేరే చెబుతోంది. ఇంక పురాతనఆచారాలకీ వ్యవహారాలకీ లోకమిటి?

మొన్న అట్టోవరు వకటో తారీఖునుంచీ ‘కాస్తుర్లు’ గారికి మనమ్మలో అందోళన పోవ్చుయింది. ఫాల్గుణమాసందాటిలే పద్మానుగోపిడు వచ్చేదాకా పిల్లకి పెల్లిచెయ్యడానికి వీలులేదు. వదసారం పిల్లకి

యిప్పుడు ఎనిమిదో ఏడు. ఇంతవరకూ సహతనగర్వప్రకారం “అప్తవర్షా భవేద్ధారీ-నవవర్షా చ లోహితీం” అన్నట్లు ఎనిమిదేళ్లూ నిండితర్వాత పెళ్లి చేయవచ్చునుగాదా అని ప్రాయశస్నాదు. గాని ఇంతట్లోకి తన పుట్టిమి మునిగిపోయిందో అన్నట్లు మరవిలాసకారదాగా అతిక్రూరంగా తను “బాల్యవివాహనిషేధక విల్లు”ను కావనభలలో ప్రవేశపెట్టి కాననం చేయించేడు. ఇటువంటి పూర్వచారపరాయణులందరి మీదా కత్తిగట్టి నట్టుంది కారదాగాదు.

విశ్వనాథకాశ్మీగారు పదిరోజులనుంచీ మరీ దేమీ తోచక తిరుగుతున్నారు. కమలకు తగిన వరుడు ఎక్కడా దొరకడంలేదు. ఆసలే వెదిక పట్టుబడుము. అందులో ‘శాస్త్రుడు’గారికి సోమిదేవమ్మగారికి ఏక పుత్రక కమల. తమ తోడో ఇంత తినడానికి వున్నది కదా! ఏ రీతి వెదిక బ్రాహ్మడితో కట్టబెట్టగూడదా అంటారేమో! అల్లాకాదు. ఇకముందు కారదాగారి హయాములో అయ్యో వివాహాలన్నీ స్వయంగా వరుడు కన్యాస్వేషణమూ, కన్య వరాస్వేషణమూ-ఇత్యాది మూత్రాలతో కూడుకొని కన్యలూ వరులూ-కాబోయే వధూవరులై-ఏ కాలేగ్రాండులలోనో, ఏ తియ్యమామిడిగున్నలినడల్లోనో తమతమ మనోగతాభి ప్రాయాలు వెలిబుచ్చుకునిమరీ చెలుతోంటారు పురోహితులతో లేక తల్లిదండ్రులతో తమకు పెళ్లి చెయ్యమని. అయితే యింకా వేరటో ఏప్రిలుదాకా కారదాగారి హయాము రాలేదుకదా, మన ‘శాస్త్రుడు’గారు కూడా పూర్వపు ఘోషే వరాస్వేషణ ప్రయాతనలు చేస్తున్నారు.

ఎటువంటి వారికయినా పెరటిలోని కల్పతరువు వెతకినా కనబడదంటారు. అల్లాగ్గా మన ‘శాస్త్రుడు’గారి దృక్పథములో నరసింహము పడలేదు. ఎన్ని ప్రయత్నాలన్నాచేశారు ‘శాస్త్రుడు’గారు. కొనసీమ అంతా వెదికేడు. చివరకు వినుగెత్తి పూరుకుందామనకొన్నాడు. ‘మన కమలకి కన్యాణం తోనుకొనే వరుడు వాడతడు వాడే వచ్చి “మామయ్యా! మీ పిల్లని పెళ్లి చేసుకుంటానని నన్నుగులాడు” అని మనస్సుమా ధానం చేసుకున్నాడు.

ఇంతలో నరసింహము వచ్చేడు క్రీస్తుమను సెలవులికిముందు అయినవల్లి.

3

ఇప్పుడు మనసింహానికి పదిపాదేళ్లు. ఇతను రాజమండ్రిలో జూనియరు ఇంటరులో చదువుతున్నాడు. బిల్డోమార్కులు బాగా వస్తోందడం చేత అతిగౌరవంగా చూస్తుంటారు ఇతణ్ణి విద్యార్థులూ, ఉపాధ్యాయులూ. అట్టుకాలేతే విద్యార్థి సంఘమువారి మీటింగులలో బాల్యవివాహ విషయము చర్చకువచ్చింది. కొందరు కారదాగారిని కొనియాడి బాల్యవివాహాలు నిషేధించాలని వాదించేరు. కొందరు సహతనలని ప్రశంసించి కారదాగారి విల్లుని ఖండించేరు. అందులో నరసింహం మొదటి వారిలోనే చేరేడు.

నరసింహముది ఉప్పలగుప్తం కాపురము. తండ్రి గతించేడు. తల్లి వక్రగిరిత. కొడుకుతోకూడా పట్టు వాసపు కాపురము చేయలేక పూర్వము ఏర్పరచిన గ్రామనివాసమే చేస్తూ ఎట్లాగో కాయకన్యపడి తీవ్ర యాత్ర గడుపుతోంది. అల్లాచేసి తన కొడుక్కి చదువుకి చాలినంత డబ్బు సంపాదించింది. అయితే నరసింహం అయినా చాలా మంచిపిల్లవాడు. దుబారా ఖయ్యలుచేసి యెరగడు. మితప్రయముతో కాలక్షేపము చేస్తాడు. ఏమరభ్యాసాలులేవు. తినడం, చదువుకోవడం, ఆడుకోవడం తప్ప అల్లరి చిల్లరి వేసేటాడేనేనాడు కాదు. కనుకనే తండ్రి ఏమిగడించి యివ్వక పోయినా తల్లియొక్క దయవలన ఏలాగో రాజమండ్రిబస్టిలో పెద్దచదువు చదువమొదలుపెట్టినాడు. కాని క్లాసులు వాటినకొద్దీ తీరములు పాచ్చయి పుస్తకములకు తిండికి డబ్బుపరిపాక యిబ్బందులు పడుతున్నాడు.

సరసింహము సోమిదేవమ్మకు వకవేలవిడిచిన మేల్లుడు. అంటే సరసింహము తండ్రిన్నీ సోమిదేవమ్మ తండ్రిన్నీ అప్పదమ్మల కొడుకులు. సరసింహము తండ్రిపోయి నాలుగేళ్లయింది. అప్పుడు చూచినదే గాని సోమిదేవమ్మ యీ చుట్టూ మళ్లి చూడలేదు సరసింహాన్ని. అప్పుడప్పుడు వుత్తరాలవల్ల మాత్రం క్షేమం తెలుసుకుంటుండేది.

౪

ఎందుకు వచ్చాడో సరసింహం అయినవల్లి? ఆతని సమాధ్యాయి వకడు అయినవల్లి కావునం జనదం చేత తాను వెలవులకు యింటికి వెళుతూ సరసింహాన్ని కూడా వకనోజా తనతో గడపమన్నాడు. తన బంధువులనుకూడా చూడవచ్చునుకొని బయల్దేరేడు సరసింహం. వీధిలోనే కనపడిన పిల్లవాడిని పోలికపట్టి సరసింహం “అత్తయ్య ఏం చేస్తోంది?” అని అడిగేసరికి యింకలో ఆడుకొంటూన్న రామారావు లోపలికి పరుగెత్తుకువెళ్లి మాతృదేవతతో “అమ్మ! బావవచ్చాడే” అని సమాజమృదులత్వం వెదజల్లే మాటల్తో విన్నవించడం మొదటే చెప్పేయగదా.

ఒకగంటసేపు సిచ్చాపాటీ కబురులు చెప్పుకుంటూ సోమిదేవమ్మ గడిపింది. సరసింహం కొంచెం చిక్కినాడనీ, హోటలులోజనం సరిగాలేదనీ, చదువులేదనీ, ఏమేమో మాటలతో తన అభిమానాన్ని కనబరిచింది సోమిదేవమ్మ.

ఇంతట్లోనే వచ్చారు ‘శాస్త్రుడు’ గారు ఇంతట్లో—పంచాంగం చంకని పెట్టుకొని, చెప్పలతోడు చప్పుడుచేసుకుంటూ—ఎవరికో పెల్లిముసుగ్రాలుపెట్టి, పెట్టి.

భోజనాలచేత ప్రారంభమైంది కారదాల్లిపైచర్చ. అక్కడ కాలేజీలో ఎంతకెంతమూగా వాదించేదో అంతకంటే ద్విగుణీకృతకానివ్యయంతో వాదించేడు సరసింహము ‘శాస్త్రుడు’ గారితో. “నోరయగని పిల్లలకు పెల్లిళ్లు చేయకూడదని” సరసింహమూ, “అయితే సనాతనధర్మం వదులుకోవడమేనా?” అని ‘శాస్త్రుడు’ గారూ—పట్టింపులుపడ్డారు. చివరకు భోజనంచెడింది. ‘శాస్త్రుడు’ గారు ప్రస్తుతపు సవీరనాగరికత విద్యార్థిమతలకు యువకుల ఆచారవ్యవహారములూ మొదలైన వాటిమీద తమకుపుండే సమాజమైన అసమానాన్ని చూపుతూ తీవ్రముగా మాట్లాడి తమ సనాతనశాందసం అంతా ఒక్కమ్మడిని క్రుమ్మరించేరు. పైగా కోపం ఎక్కువై పోయి పులునూ అన్నం పూర్తిచేయకుండా ఉత్తరాపోశనం పట్టికారు. కారదాగాలే ఎదురుగా ఉంటే ఏంచేసేవాలో!

అంతట్లో సరసింహం నీళ్లువదులడం ప్రారంభించి ఏదో అక్షగారికి కష్టంకలగకుండా వుండేటందుకు కొంచెంభుజించేడు. వెంటనే తన తల్లిమాట జ్ఞాపకమువచ్చి సాయిత్రానికి వుప్పలగుప్తం చేయకున్నాడు.

అకారణంగా ‘శాస్త్రుడు’ గారికి సరసింహంమీద కోపంవచ్చింది. సోమిదేవమ్మవానికి కమల నిద్దామని ప్రసక్తి తెచ్చేసరికి మండిపడుతూ “కారదాల్లిమ ఆమోదించే ఆవెరివెధవళ్లు నాపిల్ల నివ్వను” అన్నాడుశాస్త్రీ.

కాని, భార్య కారవచనాలచేత కొంచెం శాంతించి ‘మాధమిఫకటి అడ్డువచ్చిందిగాని లేకపోతే మాఘమాసంలోనే చేస్తేద్దముగా’ అంటూ జవాబిచ్చాడు. పెల్లిగాదారిలోకివచ్చి పలుభాలన్నీ ఒకటొకటిగా ఏకరువు పెట్టేడు. ఇంకలో కట్నాలగొడవ వకటి. పోనీ లెక్కవ్యవహారపద్ధతిని కట్టుం యిద్దామీ వాని బొత్తిగా ఏమాత్రపు అస్తిఅయినా లేక కట్నాలుమాత్రం ఒకటిదాటి రెండుమాడువేలువరకూ

అడుగునూరు కొందరు, ఏమిచేయగలదు కాస్త్రీ? కొడుకు ఒక్కడేగదా! మాకురూ ఒక్కతే. లేక లేక వృద్ధాప్యంలో కలిగిన వారే యిద్దరుపిల్లలున్నూ, వీరిపెళ్లిళ్లు సలక్షణంగా చేద్దామని వుంది మనస్సులో. మేంజేస్తాడు? విధియెట్లావున్నదో?

గ

మర్నాడు బయల్దేరేడు కాస్త్రీ సోనుదేవమ్మచే ప్రేరేపింపబడి. ఉప్పలగుప్తు చేరేడు పదిగంటలయ్యేసరికి. సరసింహం అప్పడే గ్రామంలో యెవరితోనో మాటలాడానికి వెళ్లేడు. ఇంట్లో తల్లి ఒక్కతే వున్నది. ఆ విషయో ప్రసంగించేడు కాస్త్రీ. ఆమె అందరివలె గాక తన పుత్రుని యిష్టమన్నది. భోజనముల తేకు సరసింహం వచ్చి కాస్త్రీగారిని చూచి ఉచితమర్యాదలు చేశాడు కాస్త్రీగారికి. భోజనమయింలా యేమీ గలభా కాలేదు. ఈమారు తాబూలం నీమిస్తూ కాస్త్రీగారు పూడేరు రవంత ముక్కాను. కనులనిచ్చి ఆయదకోజులూ పెల్లిచెయ్యడానికి పైకిలు, కంఠం, పెండిచెంబు, పట్టుబట్టులు. రిమ్మవూచీ, చేతిగొలుసు వగైరా లాంఛనములన్నీ జరపడానికి బియ్యే బియ్యల్ ప్యాసయ్యేవరకూ చదువు చెప్పించడానికి సంకల్పించుకున్నానని చెప్పేరు కాస్త్రీగారు. సరసింహానికి ఏమనడానికి రోచిందికాదు. ఇప్పుడు ఎనిమిదేండ్ల పిల్లను చేసుకోవడమా? తన పట్టుదల ప్రకారము పదానుగేర్లు వచ్చినతర్వాత ఆపిల్లను కాని ఇంకోపిల్లనుకాని చేసుకోవడమా? ఎప్పుడో అంటే లాభంలేదు. ఇప్పుడే జరగాలి. ఇప్పుడు పెల్లిచేసుకుంటే బియ్యే బియ్యల్ వరికూ తనకు దమ్మిడీ ఖర్చులేకుండా చదువు గడిచిపోతుంది. కాని తన పట్టుదల వ్యర్థమవుతుంది. పెల్లిచేసుకోవడో? ఇంటుకొను పూర్తికావడం కష్టం. ధనసహాయం చేసేవారు లేరు. పోనీ ఉద్యోగమేదయినా సంపాదిస్తామంటే సుహృత్తుల గుమస్తాల నిమిత్తం, ఎలిమెంటరీ స్కూలుమాస్టరుల నిమిత్తం ఆఖరుకు కొన్ని ఆఫీసులలో అక్రైందరుపనుల నిమిత్తం కూడా బియ్యేలు జొర బడుకూన్న యీ కోకాల్లో ఇంటువాడిని చూచేదారేమిటి? ఉద్యోగము దొరక్క పిత్రాధికపు అస్త్రీలేక తన తల్లిని పోషిస్తూ, తన జీవితం గడుపుకోవడం ఎట్లు? ఇదే సమస్య. చాలాగట్టినమస్య. 'మనమం' లో పడింది వ్యవహారం.

ఁ

చాలా తీవ్రంగా ఆలోచించేడు సరసింహం. పుష్పలగుప్తు దేవాలయంలోకెల్లి స్వామిసన్నిధి నాలుగు గంటలకా సాగిలబడివున్నాడు ఆలోచిస్తూ. ఎవరెవరు ఏలాగున చెప్పాలో అన్నీ ఆలోచించు కొని చివరకు నాలుగు గంటలకి లేచేడు. కాస్త్రీగారిపిల్లను చేసుకోవడానికి యేర్పరచుకున్నాడు.

ఉన్నతవిద్యార్థిలావయే సరసింహంపట్టుదలను జయించింది. కాస్త్రీగారికి సహజబుద్ధియొక్క గౌరవము తెలిసింది. తాను దూషించినప్పటికీ సరసింహం తన్ను గౌరవించి తన కొంతు పట్టుదల వదలుకొన్నాడని విని సంతోషించేరు కాస్త్రీగారు. వెంటనే ఆయనవల్లిచేరి సోమిదేవమ్మతో చెప్పేరు. ఆవిడ మొగం చేటుంతుంది నిజంగా తనకు సరసింహం అట్లుదపుతాడంటేను.

సరసింహమున్నీహితులందరికీ తెలియడానికయినా అవకాశం లేకుండా మొన్న మార్గదర్శ మసము లోని ఆఖరులగానికే ఆయింది సరసింహంపెల్లి.

సరసింహమూ కమలా దంపతులయినారు. వారికి:—

“శ్రీయను మించు మించొలవు సేవకచాతకలోక మోదనం
ధాయకుడై యుదారకగుణారసవృష్టిదురాపతాపముల్
వాయగజేయుచున్ సకలవాంఛితసస్యము లుల్లసిల్లగా
జేయుచు వేంకటాద్రినివసించు ఘనం పిడుగార భద్రముల్.”

భోజనపదార్థములు

నిడమర్తి సత్యనారాయణమూర్తిగారు బి. యె (సారస్వతసమాజము)

దేహధారణమునకు అవసరమగు సమస్తవస్తుసంతతియును ఆహారమనబడును.

మనము పీల్చుకొనియు, త్రాగునీరును, తినుపదార్థములును గూడ ఆహారముగా పరిగణింపవలెను. అనుక్షణమును మనముచేయు పనివలన దేహమునందలి అణువులు (Cells) ఎన్నో చెడి పోవుచున్నవి. వానిని మరమ్మత్తుచేసి శరీరమును ఆరోగ్యవంతముగను, శక్తివంతముగను, సుందరముగను చేయుటకు వలసిన ద్రవ్యము ఆహారరూపమున మనము లోనికి తీసికొనుచున్నాము. ఆహారముయొక్క అవశ్యకతగాని, ఉపయోగముగాని ఎఱుంగనివారు ఆ బాలగోపమునందెవరు నుండరు.

శరీరారోగ్యమును కాపాడునది ఆహారమేయని యింతకుముందే చెప్పియున్నాను. ఆరోగ్యమును కాపాడుకొనుట ప్రతిజీవికిని ప్రధానకర్తవ్యము. కర్మక్షేత్రమగు భూమిపై మానవజన్మము నెత్తించుటలో కర్మదేవతల యుద్దేశము మనచే సత్కార్యచరణ చేయించి పురుషార్థసంగ్రహణ మొనరించి ముక్తిమార్గావలంబులుగా జేయుటయే. ఈధృఢవ్యవసాయమునకు శరీరము ఉపకరణము. ఉపకరణమెంత నిశితముగనున్న కార్యమంత ఫలవంతముగనుండును. 'శరీరమౌద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్' అను ఆర్యవాక్కున ఈసత్యము గోచరించుచున్నది. దాని నాలించి పాటించి మనపూర్వులు చిరంజీవులును, నిశితమేధావులునై సృష్టియొక్క సత్యములను మనకు చాటినారు. వారు గైకొనిన ఆహారము శరీరధారణమునకు మాత్రము యోగ్యముగా నుండినది. జిహ్వాచాపల్యము వారియెడలేదు. మనకు సేవకుడుగా నుండుటకై సృష్టింపబడిన జిహ్వాకు వారాధిపత్యము నీయలేదు.

కాని ఇప్పు డీస్థితి తారుమారైనది. మనము రుచిలోలురమైతిమి. జిహ్వా ఆధిపత్యమును వహించి మంచిచెడ్డలనేమరి కేవలరుచ్యపదార్థములనే కోరుచున్నది. అవి దేహమునకు హానికరములేకానిమ్ము. మనము తినుట మానుటలేదు. ఇది తప్పని తెలిసియు వానిని వర్జించుటలేదు. అలవాటు అని సాకు చెప్పుటతో కొందరు తృప్తిపొందుచున్నారు. ఇట్టి దురవస్థ మనలో నానాటికి హెచ్చుచున్నది. ఇందుమూలమున ఆరోగ్యమును కలిగించవలసిన ఆహారము అనారోగ్యకరమును, రోగాంకురమును, దుఃఖప్రదమును అగుచున్నది. దేనిని ఆదియందు సుఖదమని తలంచినారో అది మన అజ్ఞానమువలన, లోలత్వమువలన దుఃఖప్రదముగా మారినది.

కనుక చిన్న పెద్ద లందరకును ఆహారముయొక్క అవశ్యకతను గూర్చియు సదాహారమునుగూర్చియు తెలియజెప్పటయే ఈ వ్యాసావళి యుద్దేశము. సదాహారమువలన

ఆరోగ్యము వృద్ధిచేసి జీవితము పరిపూర్ణ వికాసవంతముగ నగును. మానవజీవితము యొక్క యుద్దేశము అతనిశక్తులన్నియు సంపూర్ణముగ వికసించుటయనునది. తిన్మూల ముగ జన్మసాఫల్యమును బడయుటయనై యున్నది.

ఆహారము చేయు పనులు

మానవుని సమస్త అవసరములందునుగూడ శరీరములోని ఏదో యొకకోశము పని చేయుచునే యున్నది. శ్వాసకోశమును, జీర్ణకోశమును, రక్తప్రసరణవివరణమును నిరంతరము పనిచేయుచునే యున్నవి. తాకినపుడు శరీరమును, చూచినపుడు కండ్లును, వినినపుడు చెవులును, ఆయాపనులు చేసినపుడు ఆయావిధియములును పనిచేయుచునే యున్నవి. ఏదైనవస్తువు పనిచేసినచో అది అరిగిపోవుట లోకప్రసిద్ధము. అట్లేదేహము పనిచేసినపుడు దానియందున్న అణువులును అరిగి నశించుచున్నవి. ఈవిషయమున దేహమును గృహముతో పోల్చి వచ్చును. ఉపయోగించుట వలన ఇంటిగోడలు మొదలగునవి ఏటేట పాడగుచుండును. దాని నెప్పటికప్పుడు బాగుచేయించుట అవసరము. అట్లే దేహమునకును మరమ్మత్తు అవసరము. ఈ మరమ్మత్తునకు అవసరమగు వస్తువులు ఆహారము మూలమున లభించుచున్నవి.

మనమేపనిచేసినను కొంతశక్తి వ్యయపరచుచున్నాము. ఈవ్యయశక్తియొక్క రూపమే మనదేహమునందలి వేడిమి. కనుక ఆహారమువలన పనిచేయుటకు వలసిన శక్తి కూడ చేకూరుచున్నది. కనుక ఆహారముచేయు పనులు :

1. శరీర మెదుగుటకును, మరమ్మత్తు చేయుటకును కావలసిన సామగ్రిని సంగ్రహించుట.
2. పనిచేయుటకు కావలసిన శక్తిని జనింపజేయు సామగ్రిలను చేకూర్చుట.

శరీర నిర్మాణమునకు పలయు సామగ్రి

దేహమును గేహముతో పోల్చుదురు. ఈసామగ్రి మనేకవిషయములలో పోలును. ఇంటిని నిర్మించుటకు యజమాని యిటుకలు, కలప, సున్నము, ఇసుక మొదలగు వస్తువుల నెన్నింటినో చేకూర్చును. కాని అంత మాత్రమున కార్య సానుకూల్యము జరుగదు. తెచ్చిన సామగ్రిలను ఉపయోగించుటకు వడంగి, తాపీవాడు, కూలీలు మొదలగు వారెందరో కావలెను. అట్లే శరీరము వృద్ధిచేందుటకుగాని బాగుపడుటకుగాని నిర్మాణ సామగ్రి కొంతయవసరము. దానిని ఉపయోగించి పనిచేయుటకు పనివాండ్లు కూడ కావలసియున్నారు. మాంసకృత్తులు, చక్కెర, పిండి పదార్థములు, కర్బనము, సరేజనిదములు మొదలగునవి నిర్మాణసామగ్రినిర్మాణాలను ప్రాణకృత్తులు అందురు. ఈ ప్రాణవైటమిన్లు కృత్తులకు ఆండ్లమున (Vitamins) అనిఅందురు. ఇవి ప్రాణధారణమునకు అవశ్యకములగుటచే వీనికీపేరు వచ్చినది.

నిర్మాణసామగ్రి

శరీరమునందలి ధాతువరమును పరీక్షించి చూడగ అందు ఈ కింది మూలద్రవ్యములు గోచరించును. ప్రాణవాయువు, కర్బనము (Carbon), నత్రజని (Nitrogen), ఉదజని (Hydrogen), సున్నము (Calcine), భాస్వరము (Phosphorus), సోడియము (Sodium), హరితము (Chlorine), అయోడిను (Iodine), లోహము (Iron) మొదలగునవి.

ఇవియున్నయు మూలద్రవ్యములుగా (Elements) ఉన్నపుడు శరీరము జీర్ణించుకొనలేదు. ఇవి ఇతరద్రవ్యములతో కలసి సంయోగములుగనున్నపుడు మాత్రమే జీర్ణములగును. కాల్షియము మనకు అవసరము. కాల్షియమును ధాతురూపమున తింటిమాదేహమునకు మేలుచేకూరుటకు బదులు హానిగలుగును. అటులే ఇనుపరజను ఎంత తిన్నను పని జరుగదు. బొగ్గుకూడ అట్టిదే. కనుక మనము తినుపదార్థములు ఆయామూలద్రవ్యములను సంయోగరూపమున గలిగినవై యుండవలెను. మనము తిను వానిలో పప్పుగింజలలో మాంసకృత్తులును, వరిలో చక్కెరయును, నేతిమజ్జిగలలో క్రొవ్వు పదార్థములును (అనగా కర్బనము, ఉదజనిగల సంయోగము), పండ్లలో కాల్షియము, ఇనుము మొదలగు నిరింద్రయపదార్థములు నున్నవి. వీనినిగూర్చి మఱియొక భాగమున వివరించెదను.

ప్రాణకృత్తులు

ఆహారపదార్థములగుండ లభించిన శరీరనిర్మాణసామగ్రి నుపయోగించి పనిచేయు ప్రాణకృత్తులుగూడ ఆహారపదార్థములందే ఉన్నవి. పదార్థమును బట్టి వీని గుణమును, సాంద్రతయును మారుచుండును. బచ్చలి, తోటకూర మొదలగు ఆకు కూరలలో ఉన్నంత విరళముగ ఇవి ఎండిన కాయధాన్యములలో నుండవు. ఉన్నమట్టునకైనను గింజయందంతిను సమముగనుండవు. వరిగింజలలో ప్రాణకృత్తుల సంఖ్య అల్పము. ఆయల్ప సంఖ్యకూడ బియ్యపుగింజలో నుండక తవుడులోమాత్రమున్నవి. అందుచే తెల్లగ అరిగదంచిన బియ్యమును, మరబియ్యమును గూడ ప్రాణకృత్తులులేకయుండును.

ఈవిధముగ ఆహారపదార్థములు మనకు కావలసిన శరీరనిర్మాణసామగ్రిలోను, ప్రాణకృత్తులలోను వివిధవిధముల భేదించి యున్నవి. రాజోవు వ్యాసమున మనము తిను వస్తువులలో వేని యుండేయేపదార్థములున్నదియును వివరముగ చూతము.

కుటుంబజీవనముః స్త్రీస్వాతంత్ర్యము

మల్లిడి పెరుమాళ్లయ్యగారు

అనాదినుండియు స్త్రీ బానిసవలె గణింపబడుచుండెను. బానిస స్థితినుండి వివాహ సంస్థవరకువచ్చునరీతి చాలకాలము పట్టియుండును. వివాహము మానవులకు మిక్కిలి పవిత్రమగు సంస్థ. వివాహసంస్థ లేనిచే మానవజాతి యభివృద్ధికాంచియుండదు. కుటుంబ బాంధవ్యములు లేనిచే మానవునకు సాఖ్యజీవనముండదు. సాంఘికజీవితము పెంపొందదు. కుటుంబజీవనమే ప్రతిష్టగల ప్రభుత్వమునకు సహితము ఆధారభూతము. ఇట్టి కుటుంబ జీవనమును నశింపజేయునదిగాని, నశింపజేయుటకు యత్నించు యితర యుద్దేశముగాని రాక్షస సాంప్రదాయము. సత్ప్రవర్తన, పవిత్రహృదయము, విశేషతబుద్ధిగల యొకకాంఠను ప్రేమించి ఆమెతో సుఖజీవనమును బడయుటయే పురుషుని యాశయము. అదేవిధిని ప్రతిష్టగల పురుషుని ప్రేమకు, సదాదరణకు గురియై ప్రేమపూరితమగు జీవితమును గడపుట ప్రతిబాలిక యొక్కయు సహజమైనకోరిక. ఇదియే వివాహోద్యమమునకర్థము. పవిత్రప్రేమ వివాహము లేనిచే సాధారణముగా పెంపొందనేరదు. ప్రేమపూరితమగు నొక యువతి హృదయసామ్రాజ్యమునకు సార్వభౌముడై యుండుట పురుషునికోరిక. తనప్రేయసి తన శ్రీలన్నిటికి రాణియైయుండుటయు నాతడు వాంఛించును. అట్టి సమభావము, పరస్పర గౌరవము గలిగినప్పుడే మానవులు సంతృప్తిబడయ గలుగుదురు. ఒక స్త్రీయొక్క పవిత్ర ప్రేమను సంపాదించగలిగినప్పుడే, పురుషు డానందము పొందగలుగును. అట్టి పురుషుడు కడుపేదరికము ననుభవించుచున్నను తన జీవితమునందు కృతార్థుడు కాగలుగుచున్నాడు.

ఒక గ్రంథమునుండిల్లు వ్రాయబడియున్నది. బ్రహ్మదేవుడు ప్రపంచమును సృజించి సర్వసుందరమగు ప్రకృతిచే లోకమునలంకరించెను. స్త్రీపురుషుల నిరువురను ప్రకృతిమధ్య సృజించెను. అప్పుడే ప్రకృతి సుందరముగను, కడుమనోహరముగను ఉండెను. తదు పరి పురుషుడు తాను బలాభ్యుదననియు, ధైర్యశాలినియు స్త్రీ సుందరవతియును నబలయనియు, తన ప్రేయసియనియు తనలోభావించుకొనెను. నాటినుండియు స్త్రీని తన నుండి విభజించెను. కాని సృష్టియందుమాత్రము స్త్రీపురుషు లిరువురకును సమానమైన హక్కులు కలవు. ప్రకృతియందలి యానందము వారిరువురును సమానముగా అనుభవించునట్లు సృష్టికర్త యుద్దేశించెను. ప్రకృతియందు స్త్రీపురుషులిరువురకును సమానముగ సహజములగు కొన్ని శక్తులు ప్రసాదించబడెను. అందుచే నేకు పురుషునకు గల హక్కులన్నియు స్త్రీకికూడ సర్వసిద్ధమైయున్నవి. పురుషుడు స్త్రీని వివాహమాడుట కేవలము తనకొఱకుగాక స్త్రీకొఱకనియును తెలిసికొనవలసి యున్నది. మానవస్వభావమునందు

సహితము యిరువక్షములయందును సమబుద్ధియున్న నేగాని స్త్రీపురుషుల మధ్య ప్రేమానురాగము లభివృద్ధి పొంద నేర్పవు. ఒకయువతియును, యువకుడను ప్రకృతిప్రేరేపితమైన సహజముగ జనించు ప్రేమచే నొండొరులను ప్రేమించుకొనుచున్నారని యూహించుకొందము. అప్పుడు వారిరువురియందును సమభావము లుండితీరవలయును. అట్టి సమయమందు వారిరువురును యెవరికివారు సంపూర్ణమగు హక్కులుగల యజమానులు. ఆనందర్థమున మరియొకవ్యక్తి “నేను తండ్రిని, గృహయజమానిని, నాయాజ్ఞా ప్రకారము మీరు ప్రవర్తింపవలయును” అని చెప్పుట కూరస్వభావము. ఆయువతి యువకుల నిశ్చలప్రేమలతను త్రుంచుటకు మూడవవాని కెట్టి హక్కునులేదు. హక్కు కలదను భావమును అమానుషమనియు, నిరంకుశమనియు చెప్పవగును.

కొందరు పతులు తమ సతులను హృదయపూర్వకముగ ప్రేమించియు, వారి పాతివ్రత్యమునందు పూర్ణవిశ్వాసము కలిగియు, వారికి తమతో సమానమగు హక్కుల నీయకొల్లరు. భర్తకు తాను దాసినను నిరంతరభయభావముతో వర్తించు భార్య జీవితము కొంతపాతకు నూహితము. అట్టి స్త్రీలయందు భానిసబుద్ధి యధికముగ నుండును. స్వతంత్రమైన యోచనశక్తి గలిగియుండినగాని విజ్ఞానము కలుగదు. వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యము ఉండిననేగాని అట్టి యోచనాశక్తి కలుగదు. ఆత్మవికాసమునకు తోడ్పడు యోచనలేక భర్తలకు తాము కేవలము దాసికలమని ఉద్దేశించు స్త్రీకు జనించు పిల్లలెట్లుందురో నూహింపదగును. వారి కెట్టిశిక్షణ యిచ్చుటకును తల్లులకు తెలియదు. కనుకనే పురుషుడు స్త్రీని ఒక స్వతంత్రవ్యక్తిగ గ్రహించుటవలన కుటుంబములోని జీవితవికాసమున కెంతయు తోడ్పడుననుట. సహజమానవప్రేమను గ్రహింపజాలని ధనవంతుని దివ్యభవనములకంటె ప్రేమపూరితములగు నిరుపేదల కుటీరములు మానవ నివాసయోగ్యములు. నేటి సంఘము ధనవంతునకు అర్థములేని యాధిక్యత నారోపించుచున్నది. మానవుడు కృతార్థజీవితముడగుటకు ధనవంతుడు కావలసిన అవసరములేదు. శాంతిసౌఖ్యములను పొందకలిగిన జీవితము కృతార్థత పొందును. ధనాధికారములతో జీవితమునకు పనిలేదు. సరళహృదయము కలిగి, జీవితవికాసము కాంచు మానవుడే ధన్యుడు. “నీ భార్యను వికసితపుష్పమువలె గ్రహించుము. ఆమె నీకు సుగంధము నీయగలదు”యని యొకచో వ్రాయబడి యున్నది. ఇట్టి భావము సౌఖ్యమును చేకూర్చును. పవిత్రప్రేమకల హృదయమునకు భార్యాభర్తల వయస్సుతో సంబంధములేదు. ప్రేమకు యౌవనము వార్ధక్యము అను భేదముండదు. నిశ్చలప్రేమ శ్రమవికాసము పొందును. స్వేచ్ఛలేని జీవితము వికసింపజాలదు. ప్రతిగృహమునందును స్వేచ్ఛ, సమబుద్ధి యుండిననే గాని అనురాగము, విజ్ఞానము, ఆనందము, జీవితమునకు లభింపవు. ఈ విషయమును పురుషులను, స్త్రీలును గ్రహింతురు గాక!

శ్రీ వేణుగోపాల కర్పూర హారతి

(దశావతార భక్తిరమణ మనోహర గేయము)

శ్రీమతి ములును లక్ష్మీనరసమ్మగారు

(“కమలామనోహరా” అను జావళివరుణు)

కర్పూర హారతి కైకోమ్ము వేణుగోపాల బాల!—కర్పూ

౧. దర్శకజనకా! నిన్ను నామదీని
నేప్పుతోడ నుతియింతుకొ,
కడు, గొప్పగాను బూజింతుకొ, ఏ
తిప్పుచేసి నేనెరుగకొ, నా
యప్ప! యెల్లభద్రుడొ దలంతు ||క.
౨. వాసిగాను శ్రీవసుదేవునిగృహ
వరమందున జన్మించి, యా
కంసచర్యలాలించి, యా
హింసకు నతిత్వరద్రుంచి
ధరపాలన చేసిన ధర్మశీల! ||క.

౩. అఘమని యెంచక సోమకుండేలయు
నిగమంబుల హరియింపకొ,
జగమంత నిన్నుఁబ్రార్థింపకొ, ఆ
నిగమంబుల గ్రహియింపకొ
సొగపై నమత్స్యహాపముఁదాల్చువె? ||క.
౪. మందరధరమలసంద్రజలంబున
సుందరగతి మునుఁ గంగకొ, సుర
బృందము రాక్షసగణముకొ, “గో
వింద! పాహి”యని వేడకొ
నీవు కూర్మహాపముఁదాల్చువె? ||క.

౧. కనకాక్షుం డలనాఁడు

ధరవంతయుఁ జాపవిధానఁ,

జనహేయుఁడు దొంగిలి పలువఁ ఆ

కనకాక్షుని తును మాడన్

కనకాంబర! కిటిరూపముదాల్పవె? ||క.

౯. నీతి విహీనము రాజలోకమును,

నిరుపదియొకపరిఁడునిమి

నిరుపద్రవయగు భూదేవీ

నిజభక్తి కాశ్యపున కిచ్చి

నెగడితివిగావ? భృగురామరూప! ||క.

౬. బాలుని నీభక్తుని ప్రహ్లాదునిఁ

బాపభయం బరిలేక,

పలుబాములు పెట్టిన జనకున్,

పరమాత్మ! వేగమే తునుమన్

సరసింహరూపమదితాల్తువార ||క.

౧౦. రావణాదులను బరిమార్పంగను

రాజవంశమునఁబుట్టి

రఘురామ నామమునఁబరగి

రణభూమిని రాక్షసవరులఁ

పరిమార్చితార? కరుణార్ద్రస్యామయ ||క.

౭. బలిరాజౌరా! యింద్రపదంబును

బాలింపఁగ మదిఁగోరి

వరధర్మాత్ముండవఁబరఁగఁ, నా

బలిని సధోగతుఁజేయఁ,

పరమాత్మ! నీవు వామనఁడవైతి ||క.

౧౧. బుద్ధరూప! జనులకు నీ వెన్నే

బుద్ధులు గఱపితివౌరా! నీ

శుద్ధహృపుఁగొని యాడన్ ఏ

బుద్ధిమంతునకుఁదరమా? నీ

యొద్దఁజేర్చి కాపాడువేగ ||క.

౮. పాపంబనునది తలఁపకేమది

ప్రలంబాది దానవులు

పలుబాములు పెట్టఁగ జనులఁ

నాప్రలంబాదుల హరింపఁ

భవనాశ! నీవు బలరాముఁడవైతి ||క.

౧౨. కలిరూపాశ్మక! జగన్నియంతా!

లలియాజగత్కీర్తిలిలో

కల మానవలోకమును

బలితంపుమాయాలోముంచి

జలజాతనాటలాడించుచుంటి ||క.

స్వర్గీయ శ్రీ కమలాసనాదేవి

విద్వాన్ సూరి గుచ్చి కృష్ణమూర్తిగారు

వంగదేశమున గల వివిధనారీసమితులలో బాయిసాన్ అను గ్రామమున గల సమితికి అధ్యక్షురాలుగనుండి చిరకాలము నారీసేవ యొనర్చి నారీబాతి కాదర్శ ప్రాయమగు జీవితముగల శ్రీ కమలాసనాదేవినిగూర్చి వ్రాయుటకు సంతోషవిచారములు గలుగుచున్నది.

ఈమె వంగదేశమున బాయిసాన్ అను గ్రామమునం దుదయమందెను. జన్మము యొడలు మరణించువఱకును ఈమె యనవసరముగ నేరికినిభయమందినదిగాదు. నారీలోక మంతయు నిట్లేలయున్నచో నిక నెందును శ్రీలకు “భీరు” అనుపదమున కవకాశమేలేక యుండెడిది. “శ్రీయనగ కోమలముగను, వివయవతిగను, గాంభీర్యముగలదిగను నుంక వలయు” నని యీమె యెప్పుడును జెప్పుచుండెడిది. ఈ వాక్యార్థము పూర్ణముగ నీమె యందుఁగాంచగలిగినాము. అత్యంతదుఃఖసమయములందు నీమె మోమునందు స్థూనత్వముండెడిదిగాదు. ఈమె యొనరించు నుచితాచారమును శ్వశురగృహమందలివారును, పితృగృహమునందలి వారు ననుసరించెడివారు. శిల్పకర్మ, చదువుట, వ్రాయుట, గృహకర్మ, భక్తి, దయ, ప్రతిపూజ, లజ్జ, దాసదాసీజనదాక్షిణ్యము ప్రయత్నించి బాలికలకు నేర్పవలెనని యీమెవ్రాసినది. ఈమె తన జీవితమునందు క్రియాపూర్వకముగ నీ పనుల నొనరించినది.

వివాహమునకుఁ బూర్వ మీమెకు శివపూజ యత్యాచారముగ నుండెడిది. ఈమె యత్తవారింటనుండఁగాఁ దనపిల్లలను బోషించుకొనుటయేగాక యిద్దఱు నితరుల శిశువులను సయితము స్తన్యదానముచేబోషించెడిది. అందఱును విశాలమైన యీమె గుణములనుజూచి ముగ్ధులయ్యెడివారు. ఈమె వృద్ధులకు బంధుప్రాయముగనుండి వారికి భారతభాగవతాది గ్రంథములఁ జదివి వినిపించుచుండెడిది. పుట్టుకదొట్టి యీమె యేరితోడను మరణించు దనుక కలహించి యెఱుంగదు. ఈమె వివాహమునకు పూర్వము పుట్టినింట సకలకార్యముల నెఱవేర్చిన పిదప రాత్రికిరసనాయిలు దీపమునొద్ద గూర్చుండి యధ్యయనము చేయుచుండెడిది. ఈవిషయమేరికిని చెలియదు. ఒకనాఁడీమె యర్ధరాత్రి నాల్గువైపుల పుస్తకముల నిడి యేమియో వ్రాయుచుండ తండ్రిచూచి యేమియుఁ బలుక

రింపక మఱునాడు విషయము చెలిసికొనఁగోరి కూతునడిగెను. అప్పుడామె “సతీత్వ మాహాత్మ్యము” అను తాను వ్రాయుచున్న పుస్తకము జూపెను. ఆమె యాపుస్తకమును బ్రకటించునపుడు “విభుని చరణకమలములయందు మనసునిల్పి యీనిర్జనప్రదేశమున సీపుస్తకమును రచించితి”నని వ్రాసికొన్నది. ఈగ్రంథమైన పిదప నీమె “వనస్య సందేశము, స్వర్ణారోహణము, సుభద్ర, సతీత్వమాహాత్మ్యము (ద్వితీయభాగము)” అనుపుస్తకముల రచించినది.

తన నివాసమగు పల్లిగ్రామమున బాలికాబాలకులు పాఠశాలలకేగక తిరుగుచుండ వారి ననుసరుపూర్వకముగ లాలించి వారి జననీజనకుల సమ్మతిమీఁద “స్వగీయ అసితరంజనచట్టోపాధ్యాయ, ఎం.ఏ;ఎం.యల్;” నిర్మితమై జీతములు లేక యుచితముగ విద్య నిచ్చెడి పాఠశాల కంపెడిది. ఈ విధముగ నీమె ప్రోత్సాహమువల్ల విద్యాభ్యాస మొనర్చి యభివృద్ధినందిన వారు నేఁడెందఱోగలరు. వివాహమైన తర్వాత సామాన్యస్త్రీలవలె కేవల మలంకారముల యందత్యంతమైన ఇష్టము చూపకయుండెడిది. కాని శుభ్రమైన వసనముల మాత్ర మామె ధరించుచుండెడిది.

విధిక్యతమువల్ల నీమె సుదీర్ఘమైన రోగముచేఁ బీడింపబడి గత కార్తికసప్తమి బృహస్పతివారమునందు ఇష్టలోకమును వీడెను. ఈమె జన్మము, వివాహము, మృత్యువును భగవంతుఁడు బృహస్పతివారమునందే నిర్ణయించెను.

—“వంగలక్ష్మి” నుండి.

విశ్రమించిన దేశాభివృద్ధియెట్లు?

శ్రీ కేశవాద్రిరమణకవులు.

త్రసయుల రణరంగమునకు నర్పించిన యానాటి దేశాభిమానపటిను పతులతో సంగరక్షితిలోన మడిసిన యానాటి వీరవిహారగరిమ పిరికిబంటులకైన బీరమెక్కించిన యానాటి విక్రమానూనకలన వీరసంతతి గని విశ్వసించి మనిచిన యానాటి మాతృధర్మానురక్తి

తలచి పూర్వపురాణకాంతాచరిత్ర
వాఙ్మయంబుఁ జిత్రించు వాంఛలుడిగ
ఆధునికయావతము వినోదాదికమున
విశ్రమించిన దేశాభివృద్ధియెట్లు?

ప్రాణనాయకి

వేలాలును బృహద్రావుగారు

౧

“సోమా! నీదివసవ ఎన్నిసార్లు నానిక్కయన్ని తెలియజేసి ఉన్నావకదా. మరల మరల ఎందుకు నన్నీలాగు బలవంత పరుస్తావు?”

“నీలాటి విదూషీతత్వం ఈలాగునై న్యాన్నిపొంది పడుతూవున్న బాధనచూడలేక, పురుషులు మన విషయమైచేసే దౌర్జన్యాలను సహించలేకాను. వాళ్లు పుత్రులట్టివలాగు ఈమాదిరి దుండగాలు చేస్తూ వుంటే మనంవాటివన్నిటినీ చూస్తూ, భరిస్తూ చచ్చినలాగు పడివుండాలా ఏమి!”

“సోమా! పంతాలనూ, మాతాలనూ కాలంకాదిది. వానిని ఆవలంబించడం మూర్ఖులలక్షణం. అందరమూశలిసి బాగుగా నాలోచించుకొని ఏమాత్రాన్ని ఆవలంబించడంవల్ల ఈ ప్రస్తుత సవినాగరికతాప్రభావ సంజరితనవనవోక్తేచ్ఛచుండున్నామరుతంతో జిక్కి ఊగులాడుతూవున్న మన జీవితావాకను సురక్షితంగా ఈ సంసారసాగరాన్నిదాటించి గట్టునుచేర్చించగలమో ఆమార్గం స్వీకరించాలి. పురుషులు మనవిషయమై వారివిషయమై మనమూ హతదుర్మార్గహాలను బూని పరస్పరం దౌర్జన్యాలను చేసుకొంటూఉన్నామని అనుకోడంకూడా సరియైనదికాదు. ఎవకెన్ని యేలాటిప్రయత్నాలు చేస్తూవున్నా సరుస్తూ వారి వారి భాగ్యానుసారం జరిగిపోతూవుంటుంది. అట్టిచో విపత్తికలిగినప్పుడు తొందరపడిన లాభంలేదు. ఆలాటి సమయాన్ని ధైర్యమూ, శాంతమూ ఆశ్రయించడమే మంచిది.”

“వాణ్ణి! నీమాటలునాకు బొత్తుగా సుపదడంలేదు. నాకే నీలాటి ఆవస్థసంభవించి ఉన్నట్లయితే మొన్న ఈనడును మనమద్రాసుకాంతలుచేసిన వివాహవిచ్ఛేదపు తీర్మానానికి ప్రథమతాంబూలం పుచ్చుకొని ఉండేవాన్ని ఈపాటికి. ఇంతమాత్రం ధైర్యంచేయలేకపోతే ఇకమనం సంపాదించిన ఈడ్చిగీలెందుకూ? తగలెయ్యవా? మనంశేచ్ఛకొన్నదానిమూలాన్ని మనకే ఉపకారం కలక్కపోతే ఇక పరోపకారమేమిటి మండేది? నీలాటి పట్టభద్రలే తెలించి ఈలాటి పురుషులని గడ్డి దిసిపించకపోతే ఇక తక్కినగుంటలేమిట చేసేది? ఓ అంటే నారానిదిక్కుమాలినపక్షాలు.”

“సోమా! ఆత్మైంతసీనావస్థలో ఉన్ననూ నాకిప్పుడు నీమాటలు కొంచెం నవ్వును తెప్పిస్తున్నాయి. విద్యవలన మనుష్యులు పొందదగినది విహికాముష్మిక సౌఖ్యం. కాని ఆముష్మికచింత ఇప్పుడు బొత్తిగా ఎగిరిపోయింది. మొన్న మనమద్రాసు కామినులుచేసిన పరిష్కారవిషయమై వారిని అనవలసిన పనిలేదు. అది సమయప్రభావం, కాలప్రవాహం మహావేగవంతమైంది. అందులోపడకుండా, పడి కొట్టుకొనిపోకుండా తప్పించుకోడానికి శక్యంకాదు ఎవరికీ. ప్రస్తుతం పాశ్చాత్యులు అధికారపథములో వుండడంచేత వారిపద్ధతులు మనలను ద్రుమింపజేయకమానవు. వారితిరుగుబెళుములు మనభీదులనే అంధులనుగా చేస్తూఉంటే అంగవల మాటేంచెప్పారీ? మనుజునకు అభిప్రాయాలు బాల్యయౌవనవృద్ధావస్థలలో వేరువేరుగా ఉంటాయి.

ఎవరికినారు తాముతలపెట్టిందే ఉత్తమమనీ, దాని ప్రకారమే నడుచుకొనితీరాలనీ, పట్టుబట్టుకూపుంటారు కాని మొదటి కందుకలలాని అభిప్రాయాలకంటే, పరిపక్వదశయందలి అభిప్రాయమే సంఘాభివృద్ధికి శ్రేయస్కరమని అందరూ వప్పుకొంటారు. పాశ్చాత్యుల ప్రస్తుతావస్థ బాల్యంవాటి యావనంలోపడుతూ వుంది. కాని భారతీయదశ పరిపక్వావస్థనుండి అధఃపతనాన్నిబొందింది. పడుతూవుండగా పడినతరువాత చుట్టూ ఆవరించుకొన్న నానావిధభుసంస్కారాలు ఆసలు సభ్యతనురూపుమానినాయి కాబట్టే ఇప్పటి మన వారికి ఇతరుల తిరుగుబెగులు భ్రమలను కలుగజేస్తూ ఉన్నాయి; కాని ఈలాటిదూరపుకొందలనునుపు భ్రమలలో పడకుండా భుసంస్కారాలను తొలగించుకొన్నామూ అంటే చాలు. మరల మనసభ్యతామార్పుని ముందు పరులతిగుతు బెగుతుమిలుగురుపురుగులు కంటితేకానరావు. సోమా! మనంశేర్పవద్విద్యవలన మనకు ఉపకారంకలగడంలేదని భావించడమూ పెద్దతనమే. దేనిచేతగాని తాత్కాలికలాభంకలక్కపోలే అది దానివోష మనదానికి వీలులేదు. మంచిచెడ్డల దెలియజేసి బాగును అవలంబింపజేసేదో అదేవిద్యకాని వైపుకొనవలసిన మనసును అకర్షింపజేసి అనాచితకార్యాల్లో ప్రవేశపెట్టేది విద్యకాదు మునీ! మొదలు అమృతప్రాయంగావుండి చివరకు విషంగా పరిణమించేవి కొన్ని, మొదలే విషంగావుండి అంతానికి అమృత ప్రాయంగామారేవి మరికొన్నినీ. ఈ రెండవకాల కార్యాలనూ బాగాగుర్తించాలి. అదేమనసంపాదించిన విద్యకుఫలం. భారతీయసభ్యతకూ, పాశ్చాత్యసభ్యతకూ స్వర్గపాతాళాల అంతరముంది చూడు. వారిదేశం వేరూ, మనదేశంవేరూ; వారిమతాలువేరు, మనమతాలువేరూ; వారిఆచారవ్యవహారాలువేరూ, మన ఆచార వ్యవహారాలువేరు; వారిసంప్రదాయాలువేరు, మనసంప్రదాయాలువేరు; వారి యాహారపానాదులువేరు, మన యాహారాదులువేరు; వారిప్రస్తుతపురాణకీయపరిస్థితివేరు, మనదాస్యపరిస్థితివేరు; వారిఆదర్శాలువేరు, మన ఆదర్శాలువేరు. ప్రతివిషయంలో వేరువేరుగాఉన్న మనం వారినిఅనుకరించాలని కోరుకోడం ఎంత ఉచితమో ఆలోచించు. సోమా! మనుష్యజాతి పొందదగినవస్తువునూ పొందడానికి కావలసిన సౌకర్యాలన్నీ మన సభ్యతలో ఉన్నాయి. వాటినిన్నింటినీ మరల మైక్రిమైక్రి రావడమే మనకర్తవ్యం. దానివలన విర్యా గంధంలేని మనసోదరీమణులకేకాదు సమస్తప్రపంచానికీ మేలవుతుంది. ఇక స్త్రీపురుషులు పరస్పరం అవమానపరచుకొనవలసిన అవసరంఏమి? ప్రకృతినియమాలనుబట్టి మనమందరమూ నడుచుకోవలసిందేకాని మనమీద పురుషులును, వారిమీద మనమూ దురాగ్రహాలను బెట్టుకొని ప్రకృతివిరుద్ధంగా మెలగడం మనతరం కాదు. శేవలం హాస్యాస్పదం.”

“హాకీ! క్షమించు. నీ మనోదార్థ్యం గుర్తింపక మనదేశంలోని విద్యావంతులజేతులు పాశ్చాత్య తీరులను ఆమోదించుచుండడంచేత, మీరు మిక్కిలి అనటబిటాగ్రహముగాక నీవే నేమో ప్రాసియంబడడం చేత తిన్నగ విచారింపకుండా ఏమేమోచెప్పి నీమనసును బాధకలిగించేను. నీవిప్పుడు చెప్పినసంగతులూ గమనించదగినవే.”

“ఇందులో నిన్ను క్షమించవలసిందేమున్నది, సోమా! నీకు తోచిన అభిప్రాయం నీవు వెల్లడిస్తే నామదిలోని ఉద్దేశం నేను తెలియపరిచేను. ఇంతమాత్రంచేతనే మనసుకు తోప్పికలుగునా? పాశ్చాత్యులనుండి మనంశేర్పకొనదగిన విషయాలనేకములున్నాయి. కాదనుట నాతరంకాదు. కాని అధి పత్యంపొందిఉన్న కారణాన్ని వారినీతినియమాలనన్నిటినీ స్వీకరించితీరాలి అనేనిర్బంధంలేదు. బాగా ఆలోచించు. మనదేశంమీద విదేశీయుల ఆక్రమణమున్నది. లేకుండా ఉండినకాలంలో—ఆత్యంతప్రాచీన కాలంలో— మానవపూర్వు లారించుచుండిన నీకులూ, రీకులూ, వ్యవహారాలూ, అప్పటి సాంఘిక నియమాలూ మిక్కిలి ఉత్కృష్టమైనవి. అవిశేవలమూ భారతీయ సంఘోపయోగములేకాదు—సార్వదేశిక సంఘోపయోగములని నాతత్వర్థం. ప్రస్తుతం మనవారిలో అవిజేతులు వారిననుకరించడానికి కారణం ఇప్పుడే

చెప్పేనుగదా! ఒకరిమాట ఎందుకూ? బాలంధరు వెళ్లడానికి పూర్వం నాయుడైతేకాలూ అలాగే ఉండేవి. పుక్కియ వస్తుయోగ్యతా అనభిజ్ఞతయే అందులకు ముఖ్య కారణం; కాని చింతలేదు. ఎవరి ఆచారవ్యవహారాలను అనుకరించాలనని మనవాళ్లు ఉవ్విళ్లుూరుతూ ఉన్నారో అపార్థవ్యులు మనప్రాచీనులను అనుసరించుకుంటున్నారా అని అవలంబించి ఉన్నారు. కాని కొన్ని అతికరయాలతో, కొన్ని అతిక్రమణాలతో, కొన్ని లోపాల తోను. ఈ అతికరయాలు మొదలైనవి కలగడానికి కారణం పాశ్చాత్యుల వస్తువుల ప్రయోగావస్థలో ఉండడమే. అవలంబించి ఉన్న వానిమూలంగా క్రమక్రమంగా లాభనష్టాలు బయల్పడకపోవు. అప్పుడు వస్తుముగళిగించే వాటిని వదిలి లాభదాయకములైనవాటిని గ్రహింపకమాపోరు. అంతలో మనమూ మనకర్తవ్యం కొంతవరకు సేరపెప్పుకొందుమేని చివరకందరతులభించేది మన ప్రాచీనులదకయే. దురభిమానం లేదు. ఇది సాహసోత్సాహ ప్రాయం.”

“ఎవరో లోపలనుంచి నీలుస్తున్నారు.”

‘బానకీ! అనిలోపలనుండి దురలవినరా—

“కనులాంబుగారు లాగున్నది.”

“అవును. మా అత్తగారే. నేను లోపలికి వెళ్లి వస్తాను. కూర్చోనిఉండు.”

“హానీ! దంకాదు. నేనిప్పుడు మీ. యు. సాకు వెళ్లాలి. సాయంకాలం కల్యాణునిచి ఇంటికి వెళుతూ మళ్లీ కలుస్తానులే. నీ వీధిలాలకు రావడం బొత్తుగా మానేశావుకదా బానకీ! మనవాళ్లందరూ విన్నెంతో తలుచుకొంటువుంటారు.”

“సోమా! కానీ! రాత్రిగదిచిలోయూ?”

అని బానకీ లోపలికి వెళ్లగానే సోమావతి హిందూయువతీ సంఘములో జరుగు మీటింగువల్ల వెళ్లిపోయింది.

2

“There is a Divinity that shapes our ends,
Rough—hew them how we will.”

అని అంగ్లేయ కవిసలసార్వభౌముడు వదిలించుకొని మనమెన్ని విధాల ప్రయత్నం చేస్తున్నప్పటికీ వాటినిన్నింటి లెప్పుడు మార్గాలను బట్టింది మన భాగ్యచక్రాన్ని త్రిప్పుతూఉండే దైవికశక్తి ఒకటిఉంది అన్నీటినీమించి. ఇందులకు తార్కాణంగా సమ ప్రయోగ్యతలను గలిగి ఉండియు అనేకులు దారిద్ర్యదేవతా ముఖమై ఉండడం, ఎందులకూ కొరగాని వారు శ్రీసంపన్నులై అసందాల తేలుతూ ఉండడం మనం రెరుచుగా చూస్తున్నే ఉన్నాము. ప్రస్తుతం ఒక మంచి జమీందారీపట్టణం రికివరుగా ఉన్న పెన్సెల్వేనియా డిస్ట్రిక్టు రామేశ్వరరావుగారికి ఒక్కతేనాథుడు బానకీ. స్వదేశమందేకాక విదేశాలలో కూడా నేరు ప్రతిష్ఠల పొందుతూఉన్న రాఘవరావు M.A., Mus. M; M.O.D.S; గారి భర్తపత్ని - మామగారు సర్కారు వారిచ్చే పెన్షన్ అనుభవించి ఉన్న ఒక హైకోర్టుజడ్జి-కాని విశిష్టాధికారు-మహాఉదారి స్వభావం కలవాడు అన్ని విధాలానూ-మీనామధ్యయం సుందరరావు. ఇక ఈమె అత్తగారో సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవి. చదువునెప్పుడోదలిసి జూచి చీదరించు కొంటూ చురారాణిగారిని, దొరసానిగారిని సంబోధనలతో ఎత్తి పాడుస్తూఉండే అత్తగార్లవలె గాక కోడల్ని తన కడుపున గన్న తాతలలాగు బాచుకొనే కొద్ద ఇల్లాలు.

బింధు వర్ణం, శినిమిటి మొదలగు వానమాట అలాగు ఉండగా స్వయం జానకి మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయానికి అలంకారభూతరైన పట్టభద్రులలో ఒకరే. ఇంతేకాదు. ఆసీనుసామలయం హైందవచారికా విద్యాపీఠాల్లో అవినీతికల్పి ఉన్న పంజాబులోని జాలంధరునగరస్థక న్యామహావిద్యాలయవామకరత్న సంస్కారకర్తగాకలంఘింపబడి వెల్వడిన రత్నాలలో ఒకతేమోదానూ. రూపమందేమైన దక్కవా? సౌందర్యాధిదేవతావిలాసభవన మీమె నునుమారకలేం. కమలాయతలోచన యగు నీ మవర్గ గాత్రని జూచు స్పృహదంపకులందరూ “హా! మాకీలాటి పుణ్యములపంట లభింపదాయె”నని తమ భాగ్యన్ని నిందించుకొంటూ ఉంటారు. ఆకస్మాత్తుగా క్షణమాత్రమైన జాలు, ఈ గులారీపువ్వును చూడడంతటప్పించిన యువకుల శేత్రాలు ఘోటోగ్రాఫు తెప్పలయొక్కయు, మృదయఫలకాలు వెగేటివ్ ప్లేట్లయొక్కయు ధర్మాల నవలంబిస్తూ ఉంటాయి.

ఈలాగు ఇహలోక సౌఖ్యాలను అనుభవించడానికి గావలసిన సాధనసామగ్రిలన్నీ ఈమెదగ్గర పుష్కలంగా ఉన్నప్పటికీ పాపమీ జన్మనికాలాటి భాగ్యంలేదని ఇంతవరకు సోమావతితో మాట్లాడినదానిని ఐట్టి చదువరులు గ్రహించే వుంటారు. దీనికి పేరువేయిటి? నామట్టుకు నేను వైశ్రవాసిన 'There is a Divinity' ఇత్యాదివాక్యాలసారాంశమే పేరువనుకొంటాను. కాని రోజుకంటే మనమీలాగుకల్పించుకోవచ్చు అదే కారణాన్ని.

రామేశ్వరరావు నుందరరావు లిద్దరూ విద్యాధిపతులనుటే కాక వీరి ఆశయాలుకూడా చాలా విశాలమైనవే. కావున తమ సంతానాలకు మంచి విద్య పట్టు బడడానికి కావలసిన సమపాఠాలన్నింటినీ చేశారు. రాఘవరావుకు చిన్నప్పటినుంచి సంగీతం అంటే మహాక్రీమ. ఇతని మూటిపెంటు అప్రయత్నంగానే వెడలుతూ ఉంటాయి రాగాలాలన్నీ వేశాపాలాలన్నీ వేశాపాలాలన్నీ ఎల్లప్పుడూ. సకలవిధాలా ఇతని పురోభివృద్ధినే అభిలషిస్తూ ఉన్నతాక్రి ఇతనికి సంగీతమందున్న అభిరుచిని గనిపెట్టి దాన్నికూడా పెంపొందించుకొనడానికికావలసిన ఏర్పాట్లన్నీచేశాడు. మూక్త్యబుద్ధిగల కొమారుడు శ్రద్ధతో రెండువిద్యలలో పరిశ్రమ సలుపుతూక్రమంగా 17 ఏండ్లుగల వయస్సులో అటు మెట్రిక్ ప్యాషయి ఇటు సంగీతంలో చాలా వనకు గడలేరేడు. భావితీవితంలా అనేకపరివర్తనాలను కలుగజేసిన ఇతని నాటకసమాజుపతేళు ఈ సమయమందే ఘటించింది. నటనల వేష పరివర్తనాలవలె యువకులశీవితాలను పైకం చిత్రవిచిత్రంగా మార్చి వేస్తుంటాయి ఈ చాట్యరంగాలు. దేశ మందలి రోజు నైతికస్థితులలోగల లోపాలవలన వీని మూలంగా లాభం పొందినవారికంటే నష్టపడిన వారే ఎక్కువమంది. వీనికి గలుగవలసినంత జవాదరణసహితమైన గౌరవము కలుగక బోవుటకూ ఈ లోపాలే కారణాలు. కాని మన రాఘవరావుకు మాత్రం తాత్కాలికనష్టం ఏమీ కలుగలేదు. క్రమంగా గెండు సంవత్సరాలు దాటేసరికి ఇంటరమీడియేటుస్ట్రఫీకేట్లుతోబాటు నాటకరంగంమీద స్ట్రఫీకేట్లు, పతకాలూ గూడా లభించేయి. అదిగాక స్వదేశంలోని తక్కిన నాటకరంగాలతో సరసమానమైన స్థితిలోనికి గొనితెచ్చి క్లిర్నిస్మానాలపొందవలె ననే దృఢమగు అభిలాషఒకటి పుట్టింది ఇతని మనసులో. ఈకోరికను పూర్తిచేసుకోడానికి స్వదేశమంతగా సాధ్యంకానందున విదేశంపోవలెనని విశ్చయించుకొని అందులను బ్రయత్నంచేయ సాగెడు. కాని ఒక అటంకంవల్ల అప్పటికాలోర్కాను వెనుక బడవేయవలసి వచ్చింది. ఈ సంవత్సరమే ఇతనికి జానకితో వివాహమైంది. పెన్షన్దార్నిద్దరూ సహాధ్యాయులూ బాల్యస్నేహితులునై యుండడం జానకిరాఘవుల వివాహ మింత తలవని తలపుగా చెయ్యడానికి కారణం. వివాహంనాటికి జానకి 15 ఏండ్లు

ఆరోగ్యములో చదువుతూ ఉంది. ధనం గలవారిద్దరు కావడంచేత ముందుముందు విద్యాభివృద్ధి నిమిత్తం ఏవిధమైన లోటుబాటయిందనో నిశ్చయంతో వివాహం మాత్రం చేసేజోరు. కాని రాఘవరావుకు విదేశగమ వాళ్ళిచ్చాయంటేలేదు.

వివాహమై ఒకసంవత్సరం గడచిన తరువాత బానకొండ మద్రాసుకేవచ్చి చదవడమారంభించింది. వీరి సమావాసం మూలాన్ని విద్యాభివృద్ధికేమాత్రం ఆటంకం కలక్కపోవడం. ఆలాగు ఉండగా వారికది తోడ్పాటే కలుగజేసింది. ఉత్తమశిక్షితయుగు నీభామిని విద్యావిషయమై కావలసిన సమస్తసహాయాన్ని భర్తవలన గైకొనుచు దను ఇద్దరి చదువున కేమాత్రం హానికలుగక ఉండేలాగున మెలగుతూ వచ్చింది. మరియు మద్రాసువంటి నగరంలో విద్యాసంపన్నులైన యువతీయువకులు అనుభవింపగల నానావిధాలైన పోఖ్యాతల నుండియు వీరు వందితులుగా ఉండలేదు. దేశహితానికనీ, సమాఖ్యవిద్యకనీ నగరంలో ఏర్పడే ఉన్న సమాజాలలో వీరికీ ఉంది ప్రవేశం. కాని ఎచటికి పోయినప్పటికీ భార్యభర్త లిరువురు జంటబాలుకుండా వుండే వారు. ఈలాటి అనందభోగాలతో మరి రెండు వర్షాలు రెండునిముషాల్లాగు గడిచిపోయినాయి. రాఘవ రావు డి. ఎ; లో, బానకొండ ఇంటర్మీడియేటులో బయమును పొందేవని బంధుమిత్రాదుల కందరికి అపరిమిత సంతోషం గలిగినప్పుడు ఇక ఆసలువారికి గలిగిన ఆనందానికి పరిమితి వున్నదా? అనంతరం రాఘవరావు ఇంగ్లండుపోవలెనని మరల పట్టుపట్టి ఆ విషయమై తనభార్యతో అనేకసార్లు ప్రస్తావించేవాడు. ఎందువల్లనో ఆమె మనసునకది సమాధానంగా లేకపోయినప్పటికీ పెనిమిటికనుకూలంగానే సమ్మతించిస్తూ వచ్చింది. కుడలేలా గయిలే నేం? తలిదండ్రులను, భార్యనూ, తక్కిన సమగ్రబంధువర్గాన్ని సమాధానం చేసికొని యూరోపుకు బ్రయాణమై వెళ్లిపోయినాడు.

3

రాఘవరావు వెళ్లిపోయిన తరువాత ఒకటి రెండు నెలలవర్యంతం అతని ఎడతాటుపట్ల కలిగిన వ్యాకులంచేత బానకొండ విమనస్కయై ఏమీ తోచకుండా ఉంటూవచ్చింది. కాని విద్యాభివృద్ధి యెడల గల దృఢానురాగం ఈమె చింతలను బారదోలి కర్తవ్యపరాయణులుగా జేసింది. అక్కడ నూతనప్రదేశ కావలాక్షకకామాలం చేత, మీదు మిక్కిలి వాట్యనాటికకాపారంగగుడు కావలయుననే ఉత్కృట ఉత్సాహంచేత రాఘవుని గూడా భార్యనువదలుటవలనకలిగిన దుఃఖమంతగా బాధించింది కాదు. భార్య భారతవర్షంలో, పతి పుడేశకంలో వారి వారిమనోరథాలు ఫలించజేసుకోడానికి ప్రయత్నిస్తూ వచ్చారు. పరస్పరలిఖితప్రేమప్రతాపాలు చేయలకందగా వానిని జయపుష్పంతరీకృతలినే అన్యోన్యస్మరణాల వలన ఉడయించే అనేకంమూలాన్ని మనస్సులు పరిపరిచిధాల పోతూవున్నప్పటికీ కుడలేలాగో వాటిని జిక్కబట్టుకొని యథాప్రకారం తమ తమ విధులను నెరవేర్చుకొంటూనే వచ్చేరు. జీవితమధ్యకాలంలో సంభవించే అనేకవిధములైన ఘోరములనుండి దూరగుర్తే సుఖంగా కాలం గడపడానికి పరమదయాళుడగు ఈశ్వరుడు మజుపనే మహాపాపాన్ని ప్రసాదించినాడు నిర్బలమృదయాన్నితమైన మానవజాతికి. దినక్రమేణ కలిగిన ఇట్టి విస్మరణమే వీరిని మరల కార్యతీర్థులయగా జేసింది. ఉచితకాలంలో నిచట మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయాన్నుంచి డి.ఎ. పట్టాన్ని సంపాదించినది బానకొండ. అక్కడ రాఘవరావు M.A, Mus. పట్టాలను బొంది M.O.D.S. బిరుదాన్ని గూడా గైకొన్నాడు.

స్వచ్ఛమైన నీటిబిందువు మనప్రపంచములోబడి అపవిత్రమై పోకుండనీ, కాగెడు ఇనుపరేకుమీద మాయమైపోవుననీ, సముద్రములోబడి ముత్తెనూకుండనీ భర్తృపారి వచించియున్నాడు. ఇదే ప్రకారం విద్యకుడా ఆశ్రయోపాధిని బట్టి అనేకవిధాలుగా మారుతూవుంటుంది. స్వార్థపరుడూ, లోభాగ్రసర

చక్రవర్తి అయిన ఒక న్యాయాధిపతియందు బ్రవేశించి విన్నపమైన న్యాయాన్ని అన్యాయంగా, అన్యాయాన్ని న్యాయంగా నరసి జూపిస్తూ ఉంటుంది ఇదే విద్య. ఆకాశకాలలో గట్టువడి ఉచితానుచితములను మరచిన అజ్ఞానాంధుడైన యొక వస్త్రధరి సంభోదనమందు దూరి శత్యాన్ని అసత్యంగా, అసత్యాన్ని శత్యంగా పలికిస్తూ వుంటుంది నిరాశూటంగా, విస్ఫోవంగా, తొలుతు తెలుతు లేకుండా యిదే విద్య. దురాచారదూ దుస్వభావుడూ కక్షింభనడూడైన ఏ పునోపితుని యొక్కయో, లేక ఏ ఉపదేశకుని యొక్కయో తలకెక్కి ధర్మాన్ని అధర్మంగా, అధర్మాన్ని ధర్మంగా త్రోతలకు బోధించేలాగు ఆతనిని ప్రేరేపిస్తూంది ఇదే విద్య. విశుద్ధమైన అంతఃకరుణగల ఒక మహానుభావుడు లోకోపకారానికేడైన మంచి యంత్రావిస్మరం చెయ్యాలని ప్రయత్నిస్తూఉంటే తద్విపరీతస్వభావుడైన తప్పురసావ్యభాముడు లోకుల లోపలన నీయడానికి బనికివచ్చు యంత్రావిష్కరణానికి ప్రయత్నిస్తూవుంటాడు అదే విద్యాప్రభావాన్ని. సవార్లుడైన భూమిపాలకుడు తన ఏలుబడిలో ఉన్న ప్రజలందరూ ఐకమత్యంతో సౌఖ్యంగా కాలంగడు పుతూ అభివృద్ధిపొందడానికి దగిన ఉపాయాలను అవలంబిస్తూ ఉంటే అందులకు విపరీతవస్త్రసంగల భూపాల నానుకుడు ఐకమత్యాన్ని అడవులబాలు తేసి గర్వభాండాలవంటి సౌఖ్యాలతో, ఆకాశప్రమానాలవంటి అభివృద్ధితో లోకులందరూ త్రాపి త్రాపి యని భగవంతుని దలచుకొనేలాగునచేసి తాను మాత్రం స్వోదరపూరణం చేసుకొంటూ ఉంటాడు అదే విద్యాస్వహాయాన్ని. పుట్టకతో పుట్టిన బుద్ధి పుడకలతోగాని పోదనివట్లు విద్యవలన ఆనలు స్వభావం మారదు. పైగా ఉన్నదాన్ని మరింత బలమైనదాన్నిగా తేస్తూవుంటుంది. ఈ విద్యను చాటు తేసుకొని తన ప్రకృతిని మరింతనిపుణంగా ఉపయోగించుకొంటూఉంటాడు మనుజుడు. కారణాంతరస్థయోగంచేత కుద్ధప్రకృతిపవిత్రతదశను బొందివట్టికి తత్కారణనిర్గుణమైన మైవెంటనే మరల కుద్ధత్వం బొందడమూ సహజమే. ఇందులకు బాసకీ రాఘవు లిద్దరూ ఉదాహరణాలే.

బాసకీ వైజంగా ఉత్తమస్వభావం కలది. కాలేజీలలో చదువుతూ ఉండిన కాలంలో ఈమె మెలగుతూవచ్చిన సంఘప్రభావంచేత, అభ్యసించే విద్యామహిమచేతా ఈమె ఆచారవ్యవహారాల్ని వేరుగానే ఉండేది. కాని ఈ కథ వ్రాయువాటికి అవన్నీ బొత్తుగా మారిపోయినాయి. చదువుకొనే సోజాలలో ఈమె యువతీయువకసంఘాలకు వస్తూపోతూ ఉండేదని ఇదివరకే మూచించి యున్నాను గదా. డిగ్రీ చేతికంటేసమయానికి దక్షిణప్రాంతంలో మప్రసిద్ధులని ప్రసిద్ధిబొందిన వర్తనిమలలోనొకతె అనేవేరు గాంచినది ఈమె. ఎక్కడ స్త్రీసమాజాల ఉత్పన్నానైవా ఈమెకుగూడా తెలిగ్రాఫు ఆచరణాలు వస్తూవచ్చేయి. తగినంత అవకాశము లేకపోవడంచేత కొందరిప్రార్థనలనూ దిగ్భ్రమించవలసివచ్చిందిగదా అని చింతిస్తూకూడా ఉండేది అప్పదప్పుడు. ఇక మద్రాసునగరంలో ఈమెకు దెలియకుండా బరిగే సభలు ఉండేవేకావు. మిస్. సోమావతి ఈమె చిగన్నేపీకురాలు. సోమ బానియర్ లో ఈమె నీనియర్ క్లాసులో (ఇంటర్) ఉండగా వీరిద్దరికీ స్నేహం కుదిరింది. అదిమొదలుకొని అక్కచెల్లెళ్లలాగు ఎడబాయకుండా విద్యాభ్యాసముచేసి ఇద్దరూ పైకివచ్చేరు. ఈడూ, సోడూ, స్వభావాలూ కలిసినమైత్రి వీరిది. ఒకరి సౌఖ్యాన్ని గురించి ఒకరు క్రద్ధతీసుకొంటూఉంటారు.

చదువుతూ వున్నంతకాలం బాసకీపాఠ్యాశ్రమాలనే అనుకరిస్తూ వుండేదని వ్రాసియున్నాను. అలాగు వుండకవిధిలేదు. వంట బట్టినభాష విడిచేయిం. మీది వేషభాషలుగూడా దాని కనుమాలంగానే వుండేవి. “హిందువులంత కృతఘ్నులూ, హిందువులంత అసత్యవాడలూ ప్రపంచమందలి మరి ఏజాతిలోనులేరు. అందులో బ్రాహ్మణులు ప్రత్యేక బ్రహ్మరాక్షసులు. స్త్రీలకూ కుండలకూ చదువే పనికిరాదని బోధించిన ధూర్తులు. వీరల పురాణాలన్నీ రంపుపురాణాలే. సోమపానం చేరుపెట్టుకొని సారాయి తప్పదాగి మరి

తప్పిపోయిఉన్న పనుయంలో చేరినప్రలాపాలు వీరి వేదాలు. ధర్మాధర్మాలను నిరూపించే యాజ్ఞవల్క్యుడు లాటిధర్మశాస్త్రకర్తను గొడ్డుమాంసం ఉంటేనేగాని మెతుకుడిగడికాదు గొంతులోకి. వీళ్ల దేవుల్లందరూ కారకీభావములే. ఇన్ని ఆనన్ధాలూ, ఇన్ని అవకరవకలూ, ఇన్ని దుష్టీకులూ, ఇన్ని దుండగాలూ ఉన్నవాడి కాబట్టే చివరకు పాతాళానికి బోయేగతివట్టింది. మాకీలాటి దౌర్భాగ్యపు జాతిలో పుట్టేనుమకోడానికే తలవంపుగా ఉంటుంది. మనవంటి ఆవాధలమీద గనికరించి ప్రభువుపంపిన భాగ్యదేవతలూగు అంగ్లేయ పరిపాలనం లభించబట్టి దక్కివున్నాంగాని లేకపోయిన యెడల ఏమాలంమీదనో, ఏకాస్థంమీదనో, ఏ గంగలోనో బడి చెల్లుకొని ఉండేవార్లమే ఈపాటికీ. దైవతాన్ని మనసులభించిన ఈ అమూల్యమైన అవకాశాన్ని చేతులనుండి జారపోసిన సంత్సాగ్లమైన లాభంపొంది తీరాలి.....”

ఈలాటి సారాంశాలతోడనే నిండి వుంటావుండేవి సాధారణంగా ఈమె స్వదేశం స్వజాతి అభివృద్ధికిని పేరుదెట్టి ఆకాలంలో యువతీయువకులతో కిటికిలాడుతూఉండే వ్యాఖ్యానకాలల్లో వినిపిస్తూ వచ్చిన తత్వజ్ఞప్తీని. ఇది ఈ ముగ్ధకన్యకల దోషం లేకమాత్రం కాదు. ప్రపంచం ఆపేరుహీమాలయ పర్వతభారతవర్షంలో ప్రచారంలో ఉన్న విద్యాప్రభావం. గొప్ప గొప్ప కాలేజీలనేమీటో హైందవుల జ్ఞానాన్ని అభివృద్ధిచేసి వారి భాగ్యభాగ్యాలను నిర్ణయించడానికీ, కొట్టకొలది దేశీయద్రవ్యరాసులతో నిర్మించబడియున్న ఈ విద్యాసీతములలో ఉపయోగించబడే పఠనీయగ్రంథాలన్నీ, విదేశీయుల కీర్తి ప్రతిష్ఠలనూ వారి వీర్యకౌర్యసాహసములనూ, వారి యాచారవ్యవహారములనూ పొగడుతూఉంటాయి; కాని హిందూ దేశానికి సంబంధించినవేమీ ఆగ్రంథాల్లోఉండదు. ఉండకపోయినా చింతలేదు. మీదు మిక్కిలి ఈ పఠనీయ గ్రంథాలలోని స్వదేశీయనిరసనలు బాలికాబాలకులను మనములందు బ్రవేశించి తమవారి యెడల విపరీతభావాలను గలిగించడానికి కారణాలవుతూ ఉంటాయి. చింత చింత వస్తువుదర్శకాలలనూ వికాలగ్రంథాలయములనూ ఈ నవనీతకోమలంతకరణులైన బాలికాబాలకులబృందముల నడిపించుకొని పోయి ఆచట వాకి ఆపించి బోధించేదేమట? కాన్నివాలివ్, క్లెవ్, మసూర్, నెయిర్ విగ్రహాలూ వారువారుగామించియున్న ఘనకార్యములూ. ఈలాటి గ్రంథములను బలించుటవలన, వీలాటి ఉపదేశాల నాలకించుటవలన నిశ్చయంగా స్వదేశ, స్వమత స్వధర్మాలమీదమెట్లా విదేశంమీద విధర్మాలమీద ఆనురాగం కలుగకమానదు. దిక్కుమాలినన్ని మనదేశానికి తెందిన గ్రంథాలున్నాయి. వాటిని జరువ గూడదా అంటారేమో అవన్నీ పఠనీయగ్రంథాల్లోరావు. ఆ వున్నవీ విదేశీయులభిక్షలే. వాటిలో నూటికి 99 పాళ్లు విదేశీయుల విద్యాజ్ఞానాల గానాలాపాలతో, అసలు గ్రంథములలోని కొరవలు కొరత లను ప్రదర్శించే ఉపోద్ఘాతాలతో ఆరంభమై అనువాదముల విశ్వాపాలనూ, ఉద్దేశాలనూ అమృతంగా ఉండే తక్కువైన టీకాటిప్పణీలతో ముగింపునుబొందుతూవుంటాయి. వీటిని పఠించుటవలననూ కొంచె మించుమించుగా మైత్రవాసిన పరిజానుమే లభిస్తూవుంటుంది పాఠకులకు; కాని వాటివైనా జూడడానికి అవకాశం దొరకాలికదా. పరీక్షాగ్రంథపఠనాలతోనే పెద్దలు తలపునకువస్తూవుండగా ప్రాజ్ఞాబుగిరి పోతూవుంటాయి. ఇక దక్కినవాని జూచేదేమిటి? పరీక్ష పూర్తియైన మర్నాటివంటి (రిజల్టు ఇంకా రెండు నెలలనుగాని బయటబడవు) నాకరీలకోసం సర్కుట్లతో సరిపోతుంది. పరీక్షలో పాస్యకాకపోయిన మళ్లీ వేరొకకాలేజీలో నుఖదీపనంచేయనేవచ్చు. లేక కర్మంజాలక ఉత్తీర్ణమైన యెడల ఏ ఉద్యోగిప్రభువు వారి అండనో ఆశ్రయించి తీట్లకు పెరువక, కొట్లకు బెరువక, కాపాలను చెడరక, దిగుదుపులను తెడరక, అప్రమానాలను బంకక, అపహాస్యాలను గొంకక బుడలాగుబనిచేస్తూ ఉంటే నూర్యుడు ఎటు బుట్టి ఎటు

అస్తమించేది గూడా తెలియకుండా గడచిపోతుంది విహికజీవితజాలం యావత్తునూ. కాబట్టి స్వకీయ గ్రంథాల్లోని మంచి చెడుగుల గురించి తెలుసుకొనడానికి అవకాశమే తొలకడు మనవారికి. ఈ హేతువు చేతనే దక్షిణానుదున్న తరువతూ బాసకి పాశ్చాత్యనాగరికతాభివ్యుధానగానే ఉంటూవచ్చింది; కాని తరువాత జరిగిన ఒక ఘటనంవలన ఈమె జీవితంబొత్తుగా మారిపోయింది. ఈమె బి.ఎ. పూర్వయిన సంవత్సరమే రామేశ్వరరావుగారు కటుంబసమేతంగా కాశ్మీరం పోవడం తటస్థించింది. అంతవరకు ప్రతిఏండాకాలంలో ఉదకమండలంవంటి ఏ శీతలప్రదేశానికో బోయి గడుపుతూ ఉండేవారు. కాని ఈతడవ కాశ్మీరప్రయాణం తెట్టుకొన్నారు. యూలోకస్వర్ణమవదగిన కాశ్మీరమందలి నందనవనతుల్యమగు త్రిద్రాజధాని శ్రీనగరంలో ఒక వికాలసుందరమైన హానుబోటునందు వాసుండుర్పుకొని మూడు నెలలపర్యంత మచట దగ్ధనీయ స్థలాల నవలాకిస్తూ దివ్యసౌఖ్యాలఅనుభవించి మరల గృహోన్నతులై మీరు ఇతివృత్తప్రసిద్ధులైన మార్తాండమండెరం, తక్షశిలా, లాహోర్, అమృతసరం మున్నగు ప్రదేశాల మీదుగా బాలంధరు నగరం చేరేరు. ఈపట్టణం కన్యామహావిద్యాలయానికి ప్రసిద్ధికెక్కినదని ఈమె అదివరకూ చాలాపర్యాయాలు విని ఉండెనుకాని చూడడంమాత్రం సంభవించినదికాదు. అచట దిగి ఆ మహావిద్యాలయమును చూచుటకుబోయినప్పుడు ఆ సంస్థయొక్క ప్రభువదర్శనమే ఆమె మనసు నాక్కించించింది. కొంతకాల మక్కడనే వసించి అగ్ర్యలలసలసాంగత్యసౌఖ్యమనుభవించవలెనని ప్రబలమగుకోరికజనింప దానిని దండ్రెక్కి తెలియబరచింది. అతడునూ అందుల కామోదించి యామెనక్కడనే దిగబెడిచి తక్కినవారితో స్వదేశంవచ్చి చేరేడు. ఆ ఉండడం ఉండడం ఈమె ఆక్కడ రెండేండ్లపర్యంతయున్నది. అచట ఈమె గావించిన ఆర్షగ్రంథపకవంచేత ఈమె కంఠప బూర్వముండిన అభిప్రాయాలనేకములు మారిపోయినాయి. పశ్చిమ పూర్వవిద్యలనమ్మికనమున నీమెయందొక ఆపూర్వనిశ్చయం జవించినది. ఆనిశ్చయంయొక్క స్వరూపం కొంతవరకు మొదటి ప్రకరణంలోని సోమావదీనల్లాపాన్నుంచే కనుగొనవచ్చుక.

౪

కన్యాగురువులవాసంచేతనూ, ఆర్యావర్తగ్రమణంచేతనూ దానుసంపాదించిన అనుభవాన్ని స్వదేశమందలి సోదరసోదరీమణులకు విజేదించి ఉపకారజనితప్రత్యంతోబాటు కీర్తిగౌరవాలను పొందవలెననే మహాఉత్సాహంతో బాసకి మద్రాసునగరానికి దిగివచ్చింది. కాని విధినియతివేరొకలాగు ఉండినది. సంగీత కళానిధియై, నాటకరంగకుశలుడై భారతీయనాటకసంస్థలను మహాస్ఫులిదతలలోనికి దీనుకొని రావాలననే ఉత్కటాభిలాషతో లండన్ నగరంజేరిన రాఘవరావు నాలుగుసంవత్సరాలు గడచుననగా స్వకర్తవ్య పరాజ్ఞులుడు కావడమే ఇచట అతనిధర్మపత్ని విఫలమనోరథయగుటకు కారణము. కార్యనిధికి ఇండ్రయని గ్రహమావశ్యకం. అందులో రాఘవరావు తలపెట్టినటువంటి కార్యానికి అత్యంతావశ్యకం. ఈ విషయమందే ఇతడు తెబ్బుచిన్నది. దీనిలో మెలమనగలిగి ప్రవర్తించియుండినయెడల నిజముగ నితరులతెట్టినకార్యాం నిరభ్యంతరముగ నెనవేరి తరువాత స్వదేశానికిగూడా మేలుగుర్పాలియుండేదేకాని జయపజయాల మనచేతిలోనివికావు. కృష్ణమిత్రుడు వచించినలాగు కేవలదృష్టిప్రపారాలే చాలు స్త్రీపురుషుల మనసులను గలతపెట్టడానికి. అట్లాంటప్పుడునిట్టిబాంధవ్యం లేని యువతీయువకులు స్వర్గసముంబివారింగనకరిపేడనాదుల నిరాటంకంగా సెలవేర్చుకొంటూఇతరులవలెనైన నడిగినచో తాముకేవలం అన్నచెల్లెల్లెద్రవలె మెలగుచున్నామని చెప్పడం ఆశ్చర్యాన్నే కలిగిస్తుంది. మొదలుమొదలిట్టివారిన్నేపాం సోదరీసోదరభావంతోనే ఆరంభం గావచ్చును; కానినిరంతరసాహచర్యంవలన గాలాంతరమం దట్టిభావం ఉండడం దుర్లభమేకాక అసంభవంకూడానూ.

ఈసోదరీసోదర భావం ఎంత మాత్ముంగా పరివర్తనం పొందుతూ ఉన్నవీ వీరు గ్రహింపనేకాలరు. వైజయంతీ విలాసకారుడు వచించినలాగు యువతీయువకుల నిరంతరసమావాసంమూలాన్ని వ్యవస్థింపమైన మానవసంఘాతమై, గ్రావమై, దృశదారువై, తరుణవృక్షమై, ఫలమై, పూవై, అందలిమకరజడమై, వీరమై, అంతకంటె పలచని పెట్రోలియమై మృదయాన్నిచే భగ్గమకలేదిన జ్వాలాసమాహారంబడి సోదరీసోదర భావమూ, నయమూ, భయమూ, సిగ్గు, భీతియం, భర్తం, కర్మం అన్నిఒక్కపెట్టున భస్మంకావండా వుండడం సైపర్గికానికి కొంతవిరుద్ధమే. ఈలాటి సైపర్గికవిగుద్ధాలే ఘటిల్లుచో తత్కారకులైన శుక, ఋష్యశృంగుల మూలంగా భారతవర్షంయొక్క భావి పండితదన్నమాటే.

స్వదేశమందలి యువతీయువకుల సంఘాలలో నిగ్మయంగా మెలగ నేర్చిన రాఘవరావునంటి వానికి గూడా ఇంగ్లండుచేరిన మొదటిసెలలో అచటిస్త్రీల విశృంఖలవృత్తిజూచి కొంచెంసంకోచంగలుగుతూ వచ్చింది; కానిఒకసెలగడచేసరికి అదిమాయమైంది. ఇకనికిగల మాత్ముబుద్ధి, చాకచక్యం, సంగీతమందలి నేర్పు, నాట్యమందలి నైపుణ్యం, కలియగలుపుదనం అన్నీకలిసి కొన్నివారాలకే ఇతనికిపరిమితమైన స్నేహితులనూ, స్నేహితురాండ్రనూ తేకూర్చిపెట్టేయి. ఇంగ్లండులోని ప్రధానగరాలన్నింటిలో హైందవ సంగీతనాట్యకళావిభాగమందని పేరు మోగిపోయింది. ఆర్యులో, మ్యూజిక్ లో మాస్టర్ డిగ్రీలనుబొందేడు. ఆక్స్ ఫోర్డుయూనివర్సిటీ డ్రమాటిక్ సొసైటీవారు మొబయపడవినిచ్చి సన్మానించారు. నాలుగువందల పూర్తిగావచ్చేయి. ఇదేసమయాన్ని హిందూదేశానుబంధించివచ్చిన మిస్. లలితఅనే యువతీయొకరే ఇదే థేట్రంలో బనితీయించుండిన కారణాన్ని దైవికంగా వీరద్దరికీ నేర్పమైంది.

కొన్నాళ్లపూర్వం మిదనూ ఆక్స్ ఫర్డువారు ప్రదర్శించే హిందూనాటకాల్లో నాయికా నాయకుల పాత్రలుధరిస్తూవచ్చేరు. ఇక్కడ ఈలాగు ఉండగా పారిస్ నగరాన్నుంచి రాఘవరావుకు దూరక ఆహ్వానంవచ్చింది. అచటి ఒక నృపసిద్ధ ఫీల్మ్ ప్రొడ్యూసింగ్ కంపెనీ ప్రాప్రయిటరు ఇతనికి సెలకు కెండుసేల ప్రాంతం లిచ్చే ఏర్పాటుమీద హిందూపురాణాలకు కెండిన ఫిల్ములకు నాయికానాయకుల వేషాల దాల్చు నిమిత్తం లలితనుగూడ ఓసికొని రావలసిందని కోరేడు. ఇక గావలసిందేమిటి? నాట్యనాటక కళాభివృద్ధితోబాటు ద్రవ్యార్జనంగూడా లభించిందని సంతోషంగా పారిస్ ప్రయాణమై వెళ్లేడు లలితను కెంటరెట్టుకొని.

ఆక్స్ ఫర్డులోనైతేసేం, పారిస్ లోనైతేసేం లలితారాఘవు లిద్దరూ సాధారణంగా నాయికా నాయకుల పాత్రలనే ధరిస్తూవచ్చేరు. కాబట్టి మనస్సులలో మొదలు ఆలాటి వాంఛలు లేకపోయినప్పటికీ, పాత్రాభినయానికిగాను ఆయాసమయాల్లో స్వర్గన, ఆలింగన, చుంబనాదులనూ తప్పని సరిగా చేసికోవలసి వచ్చేది. సాధారణంగా నాటకకంపెనీలలో నాయికానాయకుల వేషాలను ధరించేది పురుషులే అయినప్పటికీ చిదకాలం అట్టిపాత్రల దాల్చుచుండుటచేతనే కావచ్చును వారిద్దరికి ఒకవిధమైన అనురాగంమాత్రం ఏర్పడుతుంది. అట్టిసమయంలో నిండుయౌవనంలో ఉన్నస్త్రీపురుషులమీద ఆలాటి వేషధారణ ప్రభావం మరింత ప్రబలంగాపడినదంటే ఆశ్చర్యమేమిందీ? లలితారాఘవులస్నేహం దినకర్మాన్ని అభివృద్ధియొనకొలసి నైవచించిన స్వర్గనచుంబనాదులు కేవలంనాటకరంగాల్లోనేకాక పాఠ్యరంగాల్లో, హోటల్ రంగాల్లో హోలిడేరీకార్టరంగాల్లో ఇంతెందునూ అట్టికార్యాలకు అవకాశంకొరకే సకలరంగాల్లోనూడా జరుగుతూ వచ్చేయి. తరువాత క్రమంగా ఒకరినిబడచి యొకరికి ఉండడానికే కష్టమనిపిస్తూవచ్చింది. లలితపై

పాపమోహంబాస మొట్టమొదటిదినం బాసకీ స్మరణ మితన్ని మహాబాధించింది. ఆనాడు తన సాధ్వీ యెడల కూర్చున్న యీలాటి ద్రోహం చేయడం మహాపాతకమని యితని అంతరాత్మ బోధనల వలన గలిగిన మృదయతేదనలచేత కళ్ల నీళ్ల స్రవంతం గూడా అయింది. కాని మరునాడు లలితను గలిసికొన్నప్పుడు ఆమెతో యథాప్రకారం ప్రేమసల్లాపాలాడేడు. ఆనందముందు అణుమాత్ర స్వరూపంతో ఉదయమందిన లలితావిషయికవ్యామోహం దిన దినాభివృద్ధిపొందుతూ తుదకు మహాపర్వతపరిమాణం గాంచినలాగు ఇందులకు విపరీతక్రమాన్ని మొదట కొంభంతులుగనుండిన ధర్మపత్నివిషయక అనుతాపం క్షీణిస్తూ క్షీణిస్తూ చివరకు అణువై సరమాణువై అంతర్ధానం పొందింది. లలితాదత్తశివనూహనచ్చలమహానీయహానీయాకా భోగాలముందు దూరమందలి భార్యాస్మరణం రవంతైనా పనిచేసిందికాదు. ఆఖరుకు ఇంద్రియాల పాశవికబలాలికి వివేకబలం లొంగిపోయింది తరుచాత నడచి యొక వివాహపు దిట్టప్రకారం Miss లలితా Mrs రాఘవలలితగా మారిపోయింది. ఈ విషయమై సమస్తమూ యింటివారికి తెలియబరచి బాసకీ ఆమె ఇష్టంవచ్చినలాగున ఉండవచ్చుననికూడా వ్రాశాడు. కన్యాగురువులవాసానికి బూర్వమే ఇది సంభవించి యుండినచో ఈమె యేలాగు నడుచుకొనియుండెడిదో తెలియదు. కాని ఈ సమయాన్ని మాత్రము మగని వ్యవహారం యెడల నత్యంతదుఃఖితయ్యయ్య ధైర్యమవలంబించి ఆవర్జికభారతీయ రమణీవ్రతదీక్షయే భరించుటకు నిశ్చయించుకొన్నది. దుశ్శ్రవణానిమగ్నులై కృతఘ్నాలూ, దురహంకారులూనైనవారూ తామే సర్వస్వోత్తరాలమని నిర్రనిల్లుతూ అత్యాచారములజేయ గడగొప్పటికీ వాటి నన్నింటి కడుపున తెట్టుకొని ఓర్పుతో మెలకువతో వానికి గావించవలసిన ప్రతివిధానముల సలుపుచు చివరకు తమ సతీత్వ ప్రభావంచేత తమ కార్యనిర్వాహణశీలతచేత తమ్ము, తమచారలకు తమ వంశములను సుధర్మిను కొని కీర్తిగడించిన తల్లులగన్న వీ భారతవర్షము. నిజానికి పాశ్చాత్యవ్రత్యక్షణాగ్ధం ముసూరకరీకాలను ఆవలీలగా నగ్నిహోత్రునకర్పించి బలిదానమొనర్చిన సతీమణుల అభిదానస్వర్ణాక్షరపంక్తులు హైందవఇతిహాసములో దప్ప మరెవ్వ ఇతిహాసములో దొంకవు. మా యంతిటి సభ్యభిహోనుమలే లేదని చంకలు గొట్టుకొనుచు అధునికపాశ్చాత్యసభ్యత మొన్న మొన్న కన్నులు తెరిచింది. కాని అర్యసభ్యతకు ఆదేలేదు. అనేక విద్యులలో విఖ్యాతికెక్కి కొమ్ములు దిగిన విద్వాంసులసేవలు ఒక్కమాదిరిగా మీనమేషాలు లెక్కిస్తున్నారే. అర్య సభ్యతయొక్క అనిన కనిపెట్టడానికి మీతరం కావడంలేదు. ఈ మధ్యకాలంలో ఎన్ని సభ్యతలో రంగస్థలం ప్రవేశించి వాట్టమాడి మరల తెరలొనికి పోయినాయి. కాని ప్రస్తుత ఇతిహాసానికి గోచరం కాని అత్యంతప్రాచీనకాలంనుండి ఇంతవరకూ నిలచి ఉన్నది హైందవార్యసభ్యత ఒక్కటే. ఇందులకు హేతువేమిటి? భారతీయకాంతాత్మలే. సంఘనిక్కాణానికి, సంఘబలానికి, సంఘస్థితికి ఉత్తమసమలే కారణం. గృహిణి లేనిచో గృహమేమిటి? మనుజుమాత్రులమైన మనం అల్పజ్ఞాలము, కద్దమఖాలు వైవాధీనాయి. ఎవరినిమిత్రంచేతనైనా కష్టాలు కలిగిన ధైర్యముగో, నేర్పుతో, శాంతితో వాటిని దొలగించుకొని నిలుపుకొంటే కాపురాలు నింస్తాయి; కాని మగని వెడలనడచి, బిడ్డలను బాచడోలి, తాను బయగెత్తి ఇంకోచోట చేరేవా? అక్కడకూడా ఈలానే సంభవిస్తే—బావీయొక్క స్నేహితురాండ్రందరూ వచ్చిఎవరికి దోచిన సలహాను వాటిస్తూ వచ్చేరు. మొట్ట మొదట పోమాదానకీల సంభాషణం ఈలాటి ఒక సందర్భంలో జరిగిందే. ఈమె కావించుకొన్న నిశ్చయానికి విరుద్ధంగా ఎవ రెన్నివిధాల వాదించినప్పటికీ వారల వాక్యాలు ఈమె మనసును ద్రిప్తుదానికి చాలేయికావు. భారతమందు బుట్టిన భారతీయవిమన్వి భారతీయస్త్రీత్వమంచి దూరం గావడానికి సమ్యుతించిందికాదు. కలంకరహితమైన ఆర్యబాతిని ఆనాదికాలాన్నుంచి నేటివరకూ నిలిపినదీ, నిలిపేదీ ఈలాటి సాధ్వితిలకారే.

౫

కాలవకాన్నో లేక హిందువుల దుష్కర్మవకాన్నో ప్రస్తుతం ఆధోగతిపాలై ఉన్నప్పటికీ పూర్వమున
సమయమున ఆధ్యాత్మికవిద్యయందు ఉన్నతశిఖర మధిగోహించి సమస్తప్రపంచమునకూ గురుసూత్రమై
యుండినది భారతవర్షము. అతిశయోక్తు బోక ఉచితరీతి విహితానందాల నమభివృద్ధి ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొంద
డమే భారతీయ సభ్యతయొక్క పరమావధి. కాబట్టి ప్రాచీనమహర్షులు రాజకీయ, ధార్మిక, సాంఘిక
నియమాల నన్నింటినీ పరమావధి ప్రాప్తి నిమిత్తం చేయవలసిన ప్రయత్నాలను అనుకూలంగా ఉండి నిశ్చేయస
నిధికి దోడుపడే వానిగా నిర్మించుకొనిరి కాని అన్యథా కాదు. ఈ కాలముందలి సభ్యతయొక్క పరమావధి
విహితముగ్ధప్రాప్తి శేవలం-కాబట్టి ఇప్పటివారి నియమాలన్నీ దాని కనుకూలంగానే చేయబడి ఉన్నాయి.
పైపైవాసిన రాజకీయదులలోని ఒక్కొక్క విషయానికి ఆత్మజ్ఞానప్రాప్తి కవసరమైన ప్రయత్నాలకూ గల
సంబంధాన్ని వివరించి వ్రాయాలంటే అప్రస్తుత ప్రసంగ మధికమాకుంరి; కాబట్టి ఆ విషయాన్నిగురించి
యోచించి చూచుకొనుట బదువయలకే వదలుతాను. ధార్మిక, సాంఘిక, నియమాలలో ప్రధానస్థాన మివ్వదగి
నది వివాహపు కట్టుబాటు - దీనియొక్క బలాబలము మీదనే, దీనియొక్క పవిత్రాపవిత్రల మీదనే దీని
యొక్క గురుత్వాగురుత్వముల మీదనే, దీనియొక్క పాలనాపాలనముల మీదనే సమగ్రసంఘస్థితి ఆధార
పడిఉన్నది. ఇది రవంత పటుత్వం తప్పినయెడల లేక లేకమాత్రం మరివత్వం పొందినయెడల సంఘంకూడా
శిథిలమై, అపథ్రంకమై, సంకరమై పోవడం నిశ్చయం. ఈలాటి సంకరాల్చేత సవర్తితములై జీవనం సలు
పుతూ ఉన్న సంఘాలెన్నో ఇప్పుడు మనకళ్లయెదుట ఉన్నాయి. సంకరజాతులకు పరమావధి ప్రాప్తి ఉండ
నీయండి. ఆధోగతి మట్టుకు తప్పుక లభిస్తుంది. పరిమితతీత్ర ప్రాపంచికసౌఖ్యాల్న అనుభవిస్తూ, ఆత్మజ్ఞానలభి
యందే ముఖ్యంగా ధ్యాసంగలిగిన పరిపక్కుు తత్సంబంధములైన ప్రతీక్షానష్టానాది ధార్మిక కార్యాలలో
నిమగ్నులై విరంతర ప్రయత్నములను తేస్తూ నియతాహారవిహారలై సాత్వికగుణప్రధానులై లోక
సంస్కృతి కొరకు సంతానముల బడయుచూ, ఆ మరణాంతం ఎడబాయక ఆత్మకాంతిని గలిగి చిమకు శరీరా
లను వదలుతూ వచ్చేరు కాని, ఆధునికవాగ్వికతావలంబుల్లాగు విహితపాశవికసౌఖ్యాన్నే పరమావధిగా
తెట్టుకొని వాస్తవలై, భక్ష్యాభిక్ష్య వివక్షలేక సువృథాకుటలై, మాదకద్రవ్యద్రవ సేవలమూలమున శరీరాలు
నుదించిపో ఇష్టంచచ్చినంతకాలంకలసివుండి కామోదేయకాంతిందినతోడనే ఏదోరవంత నెపంగల్పించుకొని
విడిపోవుమా, అవసరమైతే ఎమబది ఏళ్ల ప్రాయమందైనా మరల నంట గట్టుకొంటూ జీవనమంతా మహా
ఆర్థ్యాటంగాబుచ్చి తుదకంతసమయాన్ని కూడా ఆకాంతిలో దేహముల వదలు వసినవాగవికతా ఉపాస
కులవలె, నశించలేదు. ఈ వివాహసంస్థయొక్క ప్రాధాన్యాన్ని బాగాగుర్తుగి ఉండడంచేతనే ప్రాచీన
కాలముందలి మహర్షులు గుణకర్మస్వభావాలు, కులశీలాలు, తక్కిన కుభలక్షణాలు అన్నీ అనుకూలంగా
ఉంటేనే, అలాటి పశూవయలకే గార్హస్థ్యధర్మం విధించేరు; కాని ఆధునికసంఘనిర్మాణానికై కంకణాలు
గట్టుకొని ఉన్నమహర్షులు స్వచ్ఛాప్రణయదేవత నొకదాన్ని పుష్టించి దానిముందు పూర్వోక్త కులశీలాదు
లను బలి ఇప్పించేరు. వాటికన్నీంటికీ స్వాహా అయిపోయింది. కులశీలాలు గంగలో జడనీ, గుణకర్మ
స్వభావాదులు బావిలో మరగనీ, కుభలక్షణాదులు సముద్రంలో గూలనీ, పరవాలేదు - స్వచ్ఛాప్రణయ
దేవత ప్రత్యక్షమైనబాలు. ఆ దేవికి తృప్తిగలిగే వరకూ హాయిగా స్త్రీపురుషులు కలిసి ఉండవచ్చు; చల్ల
బడడంతోటే మళ్లీ ఎవరికి వారే యమునా తీరకావచ్చును. ప్రాచీనులకూడా గాంధర్వం స్వీకరించారంటూ
లేమా. ఆ గాంధర్వానికి ఈ గీర్వాణానికి చాలా భేదంఉంది. ఆదిసంఘ విహ్సాదకం, ఇది సంఘవిచ్ఛేదకం.
దైవోపహతులైన ధర్మలు దమ్ము నిరసించినగాని దృఢయించినగాని శకుంతలా, దమయంతీ, సీతా మున్నగు
నరులు ప్రతినియమధారిణులై యనేకకష్టముల సహించి మరల తమతమ పతులనే చేపట్టేరు గాని మొద

పోతే తిలకకాలిప్పించి మరవకరినీ వాయుకాకపోతే ఇంకొకరిని గ్రహింపలేదు. వీరూ స్వేచ్ఛా ప్రణయం చేత ప్రియలను చేపట్టిన వారే. కాని ఆ కాలపు సభ్యతయొక్క అదర్శమే చేరుగ నుండేదని చెప్పి యున్నాను గదా. ఈ ప్రాచీనవీరస్వేచ్ఛాప్రణయాలను సంక్రాంతి పీఠపండగల కున్నంత తారతమ్యం ఉంది. ఈ ఆధునిక స్వేచ్ఛాప్రణయాలన్నవప్రభావంచేతనే లలితాంబుగారిలో రాఘవుని మంగళకార్యం సంపన్నమైంది. మొదలీపై కులగోత్రాలేమిటో, పుట్టుతూగోస్త్రత్రాలేమిటో విచారించవలసినంత అవసరమే కలిగిందికాదు ఇతనికి. సాక్షాత్కరించిన నూతనస్వేచ్ఛాప్రణయదేవతానామక అంజనశైలవినిర్గతగాథాంధకారవిసేదకృతజ్ఞానచక్షువైన రాఘవుని కప్పుడు తన మాస్తపాకాల్లో జిక్కిఉన్న లలితాకోమలగాత్ర స్వర్ణవజ్జిని పొట్టుండప్పు మరొకటిగోచరించినదే కాదు. ఇక అడిగేదేమిటి? కాని కాలక్రమంగా కులగోత్రాదులగుంచి ఏమీ తెలియక బోయినప్పటికీ ఈమె పూర్వధిమానం కొంచెం బయటపడింది. కలకత్తాలోని వేద్యలవ్యాపారీ ఒకడు కుట్టూ, చంబా ప్రాంతాలనుండి వెంటబట్టుకొని వచ్చిన ఒక అనాధబాలిక లలిత. తలిదండ్రులేవరైందీ తెలియదు. ముందు ముందు లక్షలకొలది ధనాన్ని అర్జించి తన నెత్తిన బదిగిస్తుందనే పుట్టెడాకతో పానమీ వ్యాపారీ ఈలాటి గౌరవనీయ వృత్తివల్లనే సంగ్రహించిన వేలకొలది రూపాయలను వ్యయం చేసి సంగీతనాట్యకళాదుల్లో మంచి ప్రావీణ్యం కలిగెలాగుకేశాడు. కాని మంచివ్యక్తి వచ్చిన వెంటనేమూడు సంవత్సరాల కల్లా కలకత్తా అన్యసమాజంవారి నాశ్రయించి వాయుచేసిన భగీరథప్రయత్నం వలన ఈమె ఆ వ్యాపారీ బాలంనుంచి తప్పించుకొని సామాజికుల సలహామీద ఆశ్రీర నగరంచేరింది. ఏలాగైనా ఈమెను ఉద్ధరించాలనే ఉద్దేశంతో సమాజంవారు రాజపుటానా యందలి ఒక ధనాధ్యుడైన రయీనునకిట్టి పెళ్లిచేశారు; కాని రయీనుగారిపై మోజు ఒకసంవత్సరంలోనే పారబడిపోవడంవల్ల వారికి నామంబెట్టిపోయి బొంబాయిచే అక్కడ వ్యయం గానే వ్యాపారంజరిగించు కొంటూ వచ్చింది తనంత తేలివిగలది కావడంచేత. బొంబాయినివాసకాలమండే ఈమెను యూరోపియన్ల నిర్ణయ సమావాసంచేసుకుంది. పిదప గొన్నాళ్లకు వారిలో నొకరితోగలసి పశ్చిమభూమిఖండం ప్రవేశించింది. అక్కడ మిస్ లలితా నామంతో సభ్యసమాజాలలో, బాబుల్లో, సినిమా ఫీల్డ్ ప్రాధ్యూసీంగ్ కంపెనీలలో డాన్సులలో ఎక్కడెక్కాచిన తానేఅయి సకలవిధాలా ద్రవ్యార్జన చేస్తూవచ్చిన కాలంలో మన రాఘవ రావుతో నేస్తుందిరంది; కాని తరుగేకాదు ఒకచోట నిలచి ఉండడం కష్టం. ఒకటి రెండేదలయినా గడిచెయో లేదో రాఘవునికేమిట ఆశోగ్యంతిప్పిఉన్న సమయాన్ని నతనికి స్వప్రీతినిపించి నవీనమనరందాస్వాదనం చేయడానికో చేయించడానికో మరొక ప్రదేశానికి వెళ్లిపోయింది. యావన మదంచేత కన్నూమిన్నూ తెలియకుండా తరుగులాడే యువకులను నిద్రనుంచి మేలుకొలిపే ఏలాటి ఘటనాలే. లలిత వెళ్లిపోయిన తరువాత నితనివ్యాధి మరింత పెరగడం మొదలెట్టింది. దానిని జూచి ఇరదామె నిమిత్తమే వ్యాధిహాంపెట్టుకొని ఈలాగు కృశించిపోతూ ఉన్నాడని ఆతని మిత్రులందరూ అనసాగెయి; కాని యదార్థకారణం అదికాదు. స్వేచ్ఛాప్రణయదేవతాతాకాండాన్ని అనుగ్రహించేత త్వరలో ఉద్భవిస్తాయో విగ్రహాలూ అంత త్వరలోనే అమిర్భవిస్తాయి. లలిత గావించిన ప్రోహం మూలాన్ని విరాగమందిన ఇతని మనస్సులో ఇప్పుడా మెనులవ మాత్రమైనా అవకాశంలేదు. కాని అదిమొదలుకొని ఇతనిని అనుతాపంలో ముంచి కేరీరాన్ని కంపింపచేస్తూ ఉన్నది బానికేయొక్కయ మాయకమనోహరస్వరూపం. అస్వరూపాన్ని దలచుకొని దలచుకొని ఏద్రవనిదిసమూ, కలవరింపని రాత్రీ, కేడిగట్టూర్చువదలని ప్రహరమూ, అనుతాపమొంది హాయనని ఘడియ, స్మరించని నిమేషమూ లేదు. ఇదే యెరిన రోగమొక్కువగా దినక్రమమున గృశించి పోవుటకు కారణము. అటుతరువాత నతనికా విదేశములో నుండుటకే మనసొప్పులేదు. కావున అచటనుండి బయలుదేరి బొంబాయిచేరి మహాలక్ష్మీవాడలో నొక

సామాన్యభవనాన్ని అద్దకు పీనుగొని అక్కడే ఒకమాదిరిగ వీకాంత వాసంచేస్తూ వచ్చినాడు. ఎవరో ఇద్దరు ముగ్గురికి దప్పు దానటకు వచ్చిన వార్త మిత్రుల కంఠరికి తెలియపరచలేదు. తాను దన ఆర్థాంగి యెడల గావించిన ద్రోహాని కిది తగిన శిక్ష భగవంతుడే విధించినాడని కాంతంలో దాని వనుభవిస్తూ కాలంగడిపానెంచుకొన్నాడేకాని ఇ.టికి దన వార్తను దెలియబరచుటకు సాహసించిన వాడుకాడు. ఈలాగు కొన్ని నెలలు గడచు సరికి రోగం మరింత మిక్కుటమైపోయింది. అనుభవజ్ఞుడైన డాక్టర్‌లకు ప్రతిరోజూ వచ్చిచూస్తూ ఒకమందు పట్టలేదని దానిని చూచి వేరొకమందు నుపయోగిస్తూ తన శక్తివంత వినియోగించి పనిచేస్తున్నప్పటికీ లాభం లేకమాత్రమైనా కనుపించడంలేదు. తుదకు ఆ వైద్యులకూ ధైర్యం పన్నుగిల్లిపోయింది. ఒకనాడతడు రాఘవుని మిత్రులను అవతలికి పిలికొనిపోయి రోగియొక్క వ్యాధి తన శక్తికి మించి పోతున్నదని, ఇక వోకటిరెండు వారాలు తిరుగుసరికి ఇతని స్థితియేమగునూ తెలియదని, మంచి యావకంలా ఉండే ఏ ఆరోగ్యవంతమైన శరీరాన్నుంచి అయినా నెత్తురుపిసి దాని నీతని దేహంలో ప్రవేశపెడితే ఒకవేళ బ్రతికితే బ్రతుకవచ్చునని తెలియచేశాడు. దానిని విని ఆ స్నేహితులకూ గాల్గొదాయికావు. ఇంతవరకూ ఇంటికి దన వార్తనెరిగింప వలదని అతనిచే నివారింప బడియున్న యా మిత్రులిరువురూ ఇక గాలహాసం చేసినచో ఎటువోయి ఎటు వచ్చునో యను భయంతో నీతినికి దెలియచేయకయే మద్రాసుకు తిరిగివార్త సంపేరు. రాఘవునికై తపిస్తూ ఉన్న తలిదండ్రులకూ భార్యకూ ఆ వార్త అనుదదాయకం హృదయవిదారకం గూడా అయింది. ఆనాడే వారందరూ సహివాచంగా బొంతాయికి ప్రయాణమై వెళ్లిపోయినారు.

డాక్టరు మహానిపుణుడు. అత్యంతచాక చక్యంలో అపరేపక చేసి యావనవంతమైన శరీరరక్తాన్ని రాఘవరావుదేహంలో బ్రవేశపెట్టేడు. వారానికల్లా రోగం తిరుగుముఖమైంది. ఆపాయం దప్పిపోయిందని అందరూ సంతోషించేరు. చదువరులారా! ప్రాణరక్త మెవరిచ్చిందీ గ్రహించేరా? సాధ్యి జానకి. ఇందుకు కృతజ్ఞతానూపకంగా నత డామెను 'ప్రాణనాయకి' అనిపిలుస్తూ ఉంటాడువల్ల పృథూ.

‘శి థి లం పు జీ వ న ము’

శ్రీ మ తి పి. అప్పలనరసమ్మ గారు

పుట్టిపెరిగి సుఖమ్మునెలుగక
కాలమంతయు గడపుచుంటివి
అడివిలోపల పూసిపెరిగిన
మల్లెపూవు వలెన్.
భరతనారీమణుల వీలిచి
పిప్పిచేసిన సంఘమే నీ
సౌఖ్యజీవనమునకు భంగము
సంఘటించినది.

పరుగులెత్తే కాలమున మన
ప్రాతకట్టులు తెగగొలునులు
బిగుసుకొనునేకాని తెగుటకు
రోజులేదేమా?
అమృతమూర్తివి చెల్లి! నీశిథి
లంపుజీవము మామనములలో
బ్రదికినన్నిదినాలు రగులుచు
వెలుగుచుండెడిని.

గుట్టమును గూర్చి

తాత శృష్టి మూర్తి గారు బి. యె; యల్. టి.

వి నో ద పాఠము

పుట్టయ్య అను ఒకానొక కొంటెబాలుడు గుట్టమును గూర్చి వ్రాసిన క్రింది కాంపోజిషను ఎల్లరు చదువదగి యుండుటచే ఈ పత్రికలో ప్రచురించుచున్నాను. —

“గుట్టము గాడిదజాతి జంతువులలో నొకటి. గేదెవలె దానికి కొమ్మలుండవు. కాని, స్వాములవారి పాంకోళ్లవంటి టక్కుటక్కులాడు డెక్కలుండును. దానికి నాలుగు మూలలను మంచము కోళ్లవలె నాలుగు కాళ్లుండును—ఇనుపనాళ్లతోనున్న రాళ్లవంటి డెక్కలతో! గుట్టమునకు బలమంతయు వెనుక కాళ్లలోనే యుండును.

ముఖమున కెదురుగా దానికి నిడువైన పెద్దతోక యుండును. స్వజముగా పెరుగనిచ్చిన యడల తోక ముచ్చటగా పిల్లల జడవలె యెదిగి వ్రేలాడుచు, పట్టి యీడ్చవలెనని బుద్ధి పుట్టించును. కాబట్టి కొందరు తోకను పొట్టిగా కత్తిరించెదరు.

తోక పొడుగును పట్టి, గుట్టములలో రకము లేర్పడును. పొట్టితోక గుట్టమును స్వామీగుట్ట మందురు. పొడుగుతోక గుట్టమును పోసీ అందురు. మధ్యరకముతోక గుట్టమును జట్కాగుట్ట మందురు. ఇంకా తెల్లగుట్టము, నల్లగుట్టము, ఎఱ్ఱగుట్టము, బొల్లి గుట్టము, పంచకల్యాణిగుట్టము, పెద్దగుట్టము, చిన్నగుట్టము, తట్టగుట్టము, భంకాగుట్టము, ఆటగుట్టము, గుడ్డిగుట్టము, కుంటిగుట్టము, గుగ్గిళ్లగుట్టము, నీటిగుట్టము, తావులగుట్టము, అని అనేక రకముల గుట్టములుండును. బగ్గెబగ్గెలున్న పెద్దపులివంటి గుట్టమును జీబా అందురు. మా స్కూలులో ఉమామహేశ్వరరావును శంఖుమూలి గుట్టమందురు.

అన్నిటికన్న హిందూదేశములో జట్కాగుట్టములే జాస్తీ. అవి ముందుకూ, వెనుకకూ, కూడా నడవగలవు. ఒక్కొక్కప్పుడవి రోడ్డుమీద అడ్డముగా కూడ నడుచు చుండును—గిరిగిరిమని గుండ్రముగా తిరుగుచుండును—దారిపోయే మనుష్యుల మీదికి దుముకుచుండును.

పూర్వము మనదేశములో రాజకుమారులందరికిని కీలుగుట్టము లుండెడివి. వాటికి రెక్కలుండెడివి కాబట్టి సప్తసముద్రములను దాటుచుండెడివి.

గుట్టము మిక్కిలి దుష్టస్వభావము కల జంతువు. వీవుమీద సవారీచేయుటకు ముచ్చటపడు బాలురను మోసముచేసి క్రిందపడ వేయుట దానికి ముఖ్యలక్షణము. అది

గాక మూతిపళ్లు రాలునట్లది వెనకకాళ్లతో తన్నగలదు; లేదా వెక్కిరించునట్లు పండ్లిగి లించి, పైబడి కఱవగలదు.

తక్కిన జంతువులవలె గుట్టము పనికివచ్చే జంతువు కాదు. మన పూర్వుల కాసంగతి తెలియక గుట్టములను శ్రద్ధగాపెంచి, వాటికి దంతధావనము కూడ చేసేడి వారు. అందుకనే, మావాళ్లు నన్నొక్కక్కప్పుడు “ఏమిరా! ఇంతసేపును నీవేమి రాచ కార్యము చేయుచుంటివి? పెద్దగుట్టమునకు పళ్లుతోముచుంటివా?” అని అడుగుచుందురు. ఇంట్లో గుట్టమున్న యెడల ఉపయోగము తక్కువేకాని ఉలవలఖర్చు యెక్కువ. ఎక్కి తిరుగుదామంటే దాని మీదినుంచి పడి, కాళ్లుచేతులు విరుచుకుంటామేమో అని భయము. బండికి కట్టినా ప్రయోజనములేదు. మీదు మిక్కిలి యెంత చక్కని బండి అయినా మూడురోజులలో ముక్కలవకతీరదు. కిమిడిలో రాజుగారి గుట్టమొకమాటు బగ్గితో సహా చెఱువులోకి దుమికినదట!

కాని, కొందఱి పెల్లిలో పెండ్లికొడుకును కూచోబెట్టుటకు గుట్టము పనికివచ్చును. వైద్యులు కొందరు, గుట్టపు చెమటతో అశ్వగంధ లేహమును చేసెదరు. పూర్వము మనరాజులు అశ్వమేధయాగమని యేదో పండుగ చేసుకొని గుట్టములను చంపి తినెడివారు.

మొత్తముపైని గుట్టము గాడిదకంటే నిరుపయోగమైన జంతువు. అందుకనే, మనవాళ్లు తరుచుగ మొగపిల్లడిని తిట్టవలసివచ్చినప్పుడు “ఓరి గాడిద! ఓరి పశువ! పెద్ద అడ్డగాడిద లాగున్నావు కదా బుద్ధిలేదా?” అనెదరు; కాని “ఓరి గుట్టమా!” అని తిట్టరు. ఆడపిల్లని మట్టకు, “యేవైన గుట్టమువంటి పిల్ల!.. ఇంకా పెల్లిలేదు” అనెదరు.

“జన్మసార్థకమగుగాదె—జగతియందు”

శ్రీమతి జామి కెట్టి వేంకటరత్నమ్మ గారు

అవనిలో సర్వసామర్థ్య మమరి మనము
సుంతయోచించి నడచెడు కాలతలకును
హరిహరుల దివ్యచరితంబు లనవరతము
స్మరణజేసి తరించెడు తరుణులకును
కారణములేని కార్యముల్ గలుగబోవు
జననమొందించి నయ్యది జరుపునతుల
పుడమి జరియించుమమ్మరి పురుగునీతి
మలిసమిసుమంతచొరనీక మనెనువారి

యేలపుట్టితిమోకార్య మెదిగలదొ
జన్మసార్థకమగుగాదె జగతియందు
బరగవినుచుండివారల బరమభక్తి
జన్మసార్థకమగుగాదె జగతియందు
దైవమెద్దియో జేయింప దలచిమనల
జన్మసార్థకమగుగాదె జగతియందు
సారమింతయులేని సంసారజలధి
జన్మసార్థకమగుగాదె జగతియందు

వి డా కు ల చ ట్ట ము

౧

శ్రీ మతి పులవర్తి కమలావతీదేవిగారు

భారతదేశవాంఛకర్మము ప్రపంచమున నెల్లఖండములవారిచేరను ఎల్లజాతులవారిచేరను నర్హులైన మైనదని యెన్నుకొనుచున్నది. విదానలక్ష్యమును చేరు విరివంతలే పవిత్రవాంఛాపూరితమైన భారతవాంఛక యము ప్రకంఠింపగుచున్నది. పతిని దైవముగ జూచుశ్రీలు హైందవజాతియందులేవని మరొకటలేదు. ఇతః జాతి శ్రీలను పతి స్నేహితుడో, అభివృద్ధికాంక్షకుడో, ఆచార్యుడోగాని దైవమును భావ మెన్నుచును లేదు. పరులను ప్రాణముగ హింసించు పరులు లేరని నేపంజాలనుకొని అత్యల్పులును నట్టివారిచేత్రల మనమునందించుకొని ఇట్టి కామము గావించి ప్రకాంతమగు హైందవవాంఛకర్మసాగరమున భయంకరవిడదానలము నుద్భవించుకీయుట నాకంఠయే మనస్కులేము. ఆఖండభోగలాలకులగు నమెరికావాదేశమున ఈచట్టమునలన నెన్నియో గుహితములు కచ్చేవములై పోవుచున్నవి. హైందవులు ఇంగను శ్వేతుకరమగు అవిభక్తకుటుంబపద్ధతిని విడనాడలేదు. అవిభక్తకుటుంబపద్ధతి నీవించియుండువంతవరకు పతిని చావనొట్టుచుండ అత్తమామలు అన్నదమ్ములు చూచుచు నూరకుండునంతటి కఠినవాక్షునిలింగను హైందవులుకాలేదని శ్రీలోకమునకు ను:విదేముచు ఈచట్టమును ప్రతిఘటింపవలయునని ప్రార్థించుచున్నాను.

౨

శ్రీ మతి ములుసు లక్ష్మీ నరసమ్మ గారు

కారవాచ్యము కాసనభిలాః బ్రతేకపెట్టుబడుటయేగాక తిర్పిత వారిచే వంగికరించబడిన సంగతియును, ప్రభుత్వమువా రట్టిచట్టమును “ఏక్సెల్” మానమునండి యనుజులొంగి వచ్చునట్లు నీవ్రముగా కాసిం చుటయును సర్వజనువిదితము. అట్టిచట్ట మహూర్వినింపకై క్షల కామంద మెప్పు చున్నను కిష్టాచారులను వృద్ధులను నీవని మహాక్షోధముగలిగించుచున్నది. అయిననీమి నేయగలది? ఇట్టి క్షితిలో “పులిహిక పుట్రలాగుడు” విదానల చట్టమును గూడ కాసనభిలాః దెట్టిచుంకించుట కడుంగడు చిత్రము గాను కోచుయముగావలెను. ఇట్టి చట్టమును కాసనభిలాః బ్రతేక పెట్టవలసినంత అత్యుము దేశమునీమి సంధించినది? కారవాచ్యము

ములుసు లక్ష్మీ నరసమ్మ గారు మును బ్రతేకపెట్టుటను గొంతమానకర్మకర లేకపోలేదు. మన భారతదేశము పరమపవిత్రము. అందుఁ బట్టిన మను సమర్థతములును, అపాక్షికములుకనను వివాహములు ప్రాచీన కాలమునుండియు అరిగియుండుటలేదు. పూతములగు వేదమంత్రములతోడను, బ్రహ్మగౌరవగు అగ్ని దేవుని పాక్షిగాను మమవివాహములు కిష్టాచారులై యున్నవి. అట్టియాచారుముల నంగద్రోశి. మపవిత్రములగు

విదేశాచారముల ననుకరించుట మనకు శ్రేయోదాయకమగు పనికాదని వాయొక్క అసమ్మతిని మన మ్మాత్రిగాఁ దెల్పుచు విరమించుచున్నాను.

3

శ్రీమతి కొంగర అన్నపూర్ణమ్మగారు

వివాహము ధర్మార్థకామమోక్షములను సాధించుకొరకేర్పడినది; కాని విడాకులకొరకగుదు. ప్రాచ్యఖండవాసులు వివాహమును మోహోపేక్షతో మాదక విహికాముష్మికనుఖంబుల కేర్పడిన యొకపవిత్ర కార్యముగ నెంచిరి. ప్రపంచముం దన్ని ఖండము లో భరతఖండము వివాహబంధములోను పతివ్రతాత్వము లోను నుతికెక్కి మిన్నగాంచినది. భరతభూమియంతటి విడాకులచట్టమును ప్రదేశపెట్టి వివాహకార్యము నపవిత్రముజేయ నెంచుట చాలవిపాదకరమగుపంగతి. పాశ్చాత్యులు వివాహమును నుతివిధిగ నెంచరు. విడాకుల చట్టములతో ఇంట్లాండు అమెరికా మున్నగు దేశీయులు బదచన్నకష్టనష్టములను బరికించుచున్న మనమేల అట్టి చట్టమును తెచ్చిపెట్టుకొనవలయును? భారతనారీమణులు ప్రేమనిధానములు. వారికి విడాకుల చట్ట మనవసరము. (అయినను మనదేశమున ఇదివరకే కొన్ని వర్గములయందు విడాకులిచ్చుకొనుట యుండనే యున్నది.) హిందూయువకుల పవిత్రభావములను నిర్మూలించు నీ విడాకులచట్టమున కిట్టిదేమి ప్రత్యేకావసరముగలిగినది? ఉన్నతవిద్యావంతులగు సోదరీమణులు పాశ్చాత్యులనుండి నేర్వదగిన మంచియంశములనే నేకరించి సంఘమును తాగుజేయవలయునుగాని నారిననుకరించి విడాకులచట్టమును మాత్రము శాసనరూపముగ కొనిరాతగదని నా అభిప్రాయము. అధికసంపదయందన్ని దేశములకన్న వెనుకబడియున్న మనకు ఈదైవరస్మి కోర్టులకు గూడ ధనమెక్కడనుండి వచ్చును? ఇట్టి చట్టమును గొనితెచ్చి విద్యాధికులగు సోదరసోదరీమణులు హిందూవివాహధర్మము నపవిత్రముజేయసందరుగాక.

౪

శ్రీమతి కో. రాజరాజేశ్వరమ్మగారు

మన స్త్రీలకు మగడు త్రాగుబోతైనను, వికలాంగుడైనను, నష్టబోగియైనను, పుట్టుగ్రుడ్డివాడైనను, పిచ్చి వాడైనను అతనితోడ సంసారము చేయవలసినదనుట గొప్ప అన్యాయమయినది. అట్టిపందర్బములలో ఒకవ్యాయస్థానమందు భర్తయొక్క లోపములఋణపుపర్చుకొని వివాహవిహితమును గావించుకొనుటకు ఒకశాసన మవసరమనితేను మనవిచేయుచున్నాను. హిందవనారీమణుల అభివృద్ధికై మనసోదరులు ఇప్పటి కాలమున చేయూత యొసగుచుండుటగుగూర్చి మనము మిక్కిలి సంతోషించవలసియున్నది. ఇట్టిసమయమందు మన పురోభివృద్ధికి అటపట్టకు కొన్ని నూతనశాసనములు మనకు సర్వోపయోగకావలసియున్నవి. వాటిని చర్చించి అమలులోకి వచ్చునటుల చేయగలండుటకు మనసోదరులగు పురుషరత్నములను విషయముతో ప్రార్థించుచున్నాను. అట్టిశాసనములలో వివాహవిచ్ఛేదకచట్టమును అమలులోకివచ్చునటుల కృషిచేయవలసియున్నది. ఇట్టిశాసనము బిరోడాశాసనధర్మలో అంగీకారమును పొందినటుల ఒకానొక వార్తాపత్రికయందు చదివినటుల జ్ఞాపకముగలదు. కనుక ఇందువిషయమై ఆంధ్రసోదరీమణులందరు తిరుచు పత్రికలకు వ్యాసములు వ్రాయుచు ఆందోళనపల్పగలండుటకు ఆరవిషయముతో ప్రార్థించుచున్నాను. ఈలాటి స్త్రీల వ్యాసములకు చోటిచ్చుటకు గృహలక్ష్మి పత్రికారాజము కంకణముకట్టుకొన్నదిగాన ఇందుకు సంబంధించిన వ్యాసములు, తమతమ అభిప్రాయములు ఆ పత్రికయందు ప్రకటించెదరని కోరెదను.

౫

శ్రీమతి అద్దంకి అనసూయా దేవి గారు

భారతమహిళలు కొందరు విదాకులకాసనమును కావలయునని కోరుచుండిరి. ఈకాసనమువలన గలుగు ఆగ్ధము లనేకములు గలవు. అనేకధర్మములకు గట్టుపడి అగ్నిపాక్షిగ వివాహమాడిన దంపతులు యేదోఒకమనో వైకల్యమువలన వివాహబంధమును వదలుకొనుట చాల కోచనియ్యదు. వివాహబంధము తెంచుకొనుటవలన వారివిడ్డలగతి ఏమగునో ఆలోచింపవలసినది. అండ్లయి సోదరీమణులనుంచి మనవారుగ్రహించినది వివాహవిచ్ఛేద కాసనమేగాని, అట్టియాచారమువలన వారెంతటి యిక్కటులకు లోనగుచున్నారో మాత్ముగ్రాహలగు నారీతము లాలోచింపవలసరములేదా? అటులయిన కొరగాని భర్తలభించినను, వాడెట్టి అవినీతిపరుడైనను, అతను భార్యనుమాత్రం సానివాడల దిరుగుచున్నను భార్య అతని నాశ్రయించుకొని యుండవలసినదేనా యని ప్రశ్నపుట్టకపోదు. దానికి నాయొక్క చిన్నమనవి. మనకాస్త్రముయందు శ్రీపురుషు లిరువురును సమాన గౌరవస్వాతంత్ర్యమున నొసగియున్నారు. ఇద్దరును

అద్దంకి అనసూయాదేవిగారు

దాంపత్యధర్మమునందును సమానధర్మములున్నవి. అట్టిగౌరవస్వాతంత్ర్యములను రాసురాసు పురుషుడు నిరాటంకముగ సాగించుకొనుచు శ్రీని తంచేరి క్రియబాహ్యవలె నొనర్చి తన స్వేచ్ఛను మరీతపడిగా సాగించుచున్నాడు. మహాశక్తివంతులగు పవిత్రశక్తిస్వరూపమును గుప్తపరచిన వెంటనే పురుషులు కొందరు పవిత్రాదర్శములు కోలుపోయి పవిత్రమార్గాచరణమునందు పాల్గొనుటకు లగిన ధీశక్తి లేక తమకుగల స్వేచ్ఛను యిష్టముపచ్చి నట్లు ఉపయోగించుకొని మిక్కిలి దుర్వ్యసనములకు దానులై అవినీతిపరులగుటయేగాక శ్రీలను ఆమార్గము నతో లాగుచుండిరి. ఈపద్ధతి పూర్వకొందవలయును. శ్రీలు పురుషులవలెనే సమానస్వాతంత్ర్యగౌరవములను కోరుట చాల అవశ్యకము. అట్టిస్వాతంత్ర్యము నెట్లు పెంపొందించవలెననెడి విచారణ చేయవలసియున్నది. భర్తకు ఇష్టములేవన్న భార్యను విడుచుటలేదా? అటులే సమానవ్యక్తిత్వముగల మనమేల చేయరాదుఅనెడి దుమాహతో మాత్రము మనమట్టి విచారణచేసి భారతజాతి నీతిమతాచారములనెల్ల పునఃము చేయగల డైవ్యులిట్లును కొరరాదు. శ్రీలకు పాతివ్రత్యము పురుషులకు ఏకపత్నివ్రతము అత్యంతపవిత్రములయినవి. పురుషులకు ఏకపత్నివ్రతములేక అట్టి ధర్మమిదివరకే నగుము సన్నగిల్లినది. ఈవిల్లువలన సంపూర్ణముగ సన్నగిల్లును. కావున నారీలోకోద్ధరణకై కృషిసల్పు మహానీయులిట్టి కాసనమునకై పరుగుపెట్టుటకు పురుషులను ఏకపత్నివ్రతములకు చేయజాలు పరశ్రీవిగర్జనచట్టము, మద్యపాననిషేధకాసనము మొదలగునవి నేర్పరచి వారీవైరికజీవనము ఉత్తమపథముల విట్టింపవలయును. ఇట్టికాసనములకు భారతీయులందఱు ఆమోదింపదలగుటకు సందియములేదు. ఇట్టి చట్టముల వలన ప్రతివ్యక్తియు, ప్రతికుటుంబమును, ప్రతిదేశమును

బాగుపడును. దీనికి కాస్త్రములు పైతము ఆమోదించును. ప్రతివ్యక్తిని రగిన తేజోబలపరాక్రమధైర్యశైల్యము లలవడును. ఆప్పుడు భారతదేశము పాటిదేశములలో తారకలలోని చుద్రునివలె ప్రకాశించును. అంతట విదానులచట్టమును గల అగత్యము లేకనే పోవును.

౬

శ్రీమతి పి. రుక్మిణీబాయిగారు

పి. రుక్మిణీబాయిగారు

చేయుదురు. అట్టివానితో నామె విడివడుటకు సహించజాలదు. కావున మనదేశమున కిట్టి చట్టము ఎంత మాత్రము అవసరములేదు.

వివాహబీదికయందు మంత్రోచ్ఛారణ చేయుచు అగ్నిసాక్షిగా అప్పదిక్పాలుర ఎదుట పరిణయమాడిన భర్తను విడనాడుట న్యాయమా? స్త్రీలయి జన్మించిన తరువాత ఏదో ఒక పురుషుని అందనుండి కష్టసుఖముల బడయుట న్యాయమా? భర్తదుష్టుడైనంతమాత్రమున భార్యకేమిలోపమున్నది? ఆమె పతివ్రతామాహాత్మ్యమేమగును? తొల్లి కష్టమే పీడింపబడు కాళికధర్మపత్ని సర్వద గ్రహమార్గమును అరికట్టలేదా? అనూయ తన్ను పంకింప వచ్చిన త్రిమూర్తులకు కాలములుగ చేయలేదా? పరవారీలోలుడగు రావణుని తొల్లి వేదవతిశ్చ బంధుమిత్రపరివారసహితముగ నాశనముచేయలేదా? ఇట్టి వారీమణుల నాతియందు పుట్టిన భారతస్త్రీలు విదానులచట్టమును కొడుట పాశ్చాత్యనాగరికచే వ్యామోహితులగుటచేతనే అనుట నిశ్చయము. భారతవారీమణులు తమ మానప్రాణములు అగ్ని సాక్షిగా పరిణయమాడిన భర్తకే భారాదత్తము

౭

శ్రీమతి ఆదుర్తి భాస్కరమ్మగారు

చెన్నపురియందు చెన్నరాష్ట్రస్త్రీవిద్యాసంఘకసంస్కరణసభ జరిగి యందు స్త్రీలు విదానుల చట్టతీర్మానమును తెచ్చిననాటనుండి దేశమంతయు నట్లుడికినట్లుడుమరున్నది. ఇంకాశ్వర్యకరమగు విషయమేమున్నదో తెలియరాకున్నది. ఇది మన దేశములో క్రొత్తా? పురుషుల కేకాశ్యమును జేసినను వింతలేదు. కాని స్త్రీలనగానే ప్రతివిషయము వింతగనూ, నాశ్వర్యముగనూ గవ్వట్టుచుండును. ఎందఱు పురుషులు తమ భార్య లెంతసొందర్యవతులైననూ, విద్యావతులైననూ, సచ్చిలలైననూ, ముగుణరాసులైననూ, పతివ్రతా మతల్లులైననూ కొంపమైననూ గణించక, వారి విషయములలో నిమమంతయైననూ పామఘాతిలేక, అంతరాత్మ అనువది లేక, ధర్మమునైనను లెక్కింపక వివాహకాలమందు చేసిన ప్రమాణములైననూ పాటింపక, తా మగ్ని

సోదీ గాఁ బఁచుమైన భార్యయును; భర్తయే గవస రక్షకును, దేవుడు, సమస్తమూ నని తలంచి పదిత్రమైన మున్నుతో గానరుని ప్రేమతో తమకు నమ్మి, తమపాలబడిన ఆమాయికలగు ముగ్ధ రాండ్రగు, తమ ప్రియభార్యలయందు; అర్థాంగలక్ష్యులయందు సామాన్యముగా మానవుల కుండవలసిన బాలి, భూతదయ అయిననూ లేక రాము తప్ప నికడే యాభారమునూ లేక తమ పాలబడిన యా పసిబాలి కలు తా మంత నిర్దయులై విడిచిపెట్టినతర్వాత వారిగతి యేమగునో యను నాలోచన కొంచమైనను మనస్సునందు లేక యతినిర్దయులై క్రూరులై తమ యింటనుండు నొక వస్తువునైననూ వదలి పెట్టుటనుండు పాటి సుదేహమైననూ లేక యతిసులభముగా వదలివేసి మరునాడు మొదటిపెట్టికన్న రాట్టింపుకట్టుము తీసికొని మరియొక భార్యను పరిణయమాచు పురుషుని గల మనదేశములో నివ్వకు స్త్రీలు విడాగులన్న నింతయాశ్చర్యమెందులకు? ఇప్పుడు స్త్రీలుకొర విడాగుల చట్టము పురుషులవలె సంకల్పోహంబుగా నుండ వలయుననికాదు. ప్రతినిధిభర్తము ననుసరించియే స్త్రీ లట్టివారు కారు. అందుననూ పాతివ్రత్యభర్తములో ప్రఖ్యాతిగాంచిన భారతవారీమణులూ అట్టివారగుట? వారు కొరవడేమన భర్త కుష్టువాడుకాని, త్రాగు బోతుగాని, జారుడుకాని, దుష్టుడుగాని అగుచో నట్టివానితోడనే సంసారముచేయుటకు తన కిష్టము లేకప్పుడు నిర్బంధములేమండగలందులకును, తిరిగి వివాహమాడ కొరికయున్నచో వాడుకు కవకాళము కలిగి యుండుటనును, మరియు నిష్కారణముగా భార్యలను వదలిపెట్టు పురుషులకు బుద్ధిచెప్పుటనును, తమ పక్షము బలముగానుండుటనును, నవసరమగునప్పు డుపయోగించుకొనుటనును మాత్రమే గాని పాశ్చాత్యులవలె ఈదినముననే యొక పురుషుని వివాహమాడి మరునాడే విడిచిపెట్టవలయునని గాదు. ఈ విడాగుల చట్టము మన దేశమునందలి క్రైస్తవులలో నున్నది. మహమ్మదీయులలో నున్నది. కాని మన హిందూపురుషు లంత సులభముగా వారిలో పురుషులుగూడా విడాగులిచ్చుచున్నట్లు గావరాదు. ఇక స్త్రీల సంగతి వేరచెప్పు టెందులకు? ఈ విషయమైన తీర్మానమును దేశవాదలో జరిగిన ఆంధ్రరాష్ట్ర స్త్రీలవిద్యాసాంఘిక సంస్కరణసభలో కూడా పెట్టవలయునని చాలానుండి తలంచిరి గాని భారదాబిలుకొలకే తహతహపడు చున్న యాసమామములోనే యాదిల్లునుకూడా నమలులో పెట్టుచుని కొరుటంతమందిదిగాదని యూర కుండిరి. ప్రస్తుతపు మనదేశమునందలి స్థితిగతులను బట్టి చూడ నీ చట్ట మవశ్యకమనియే పలువురకు తోచు చున్నది. నాకూ నల్లే గన్నట్టుచున్నది.

౮

శ్రీ మ తి కౌ డా లి సీ తా రా ను దే వి గారు

ఈ చట్టముననుసరించి స్త్రీలకుపురుషులకు వలెనే స్వీచ్ఛ లభించుననియు, ఒకభర్త తనభార్యను విడనాడినయెడల నామెను యెటుబోవుటనును చాకితోచదనియు పుట్టినింటికిపోయిన భూలోకననికము ననుభవించుననియు యీ చట్టముక్రింద ఆమె యింకొకవితో స్వగ్ధముఖము ననుభవించవచ్చుననియు కొందఱివాదన. కానియిదిసరికాదు. పాశ్చాత్యపద్ధతులనే యనుకరించి వారి యాచారముల నవలంబించినయెడల స్త్రీలకు యిహపరములందు సౌఖ్యమునిచ్చునట్టిదియు యిహమునందు శాశ్వతమైన యశస్సునుకలుగ జేయునట్టిదియును నైన పతివ్రతాభర్తము దూరమగును. ఒకగృహములో వివాహమైన కొలదిసంవత్సరములకు భార్యాభర్తలకు కలహము జరిగినదనుకొందము, వారికి సంతానమున్నదనుకొందము, భార్య భర్తను వదలి మఱియొకనిని చేపట్టును. భర్తకూడ మఱియొకతెను వివాహమాడును. అప్పుడు సంతానముగతియేమి? ఎన్నియొకప్రములు పడవలయును గదా? దానికిగూడ కొన్నిచట్టము లేర్పఱచబడుననుకొనినను ముందు భారతదేశములోని కుటుంబజీవనము తారు

మారగుటనిప్పుండేమాము. ఇదియొకయశస్థకముని చెప్పవచ్చును. ఈ చట్టముక్రింద కుటుంబాభ్యుదయమునకాశమున్నదని వాయూనా. ఎట్లన సంరక్షింప దంతులు విడిపోవునప్పుడుతమసంతతిని సంరక్షించుట కష్టమని

వారిని హత్యగావించవచ్చును. కామముచేగలిగిన కోర్కెలను నెఱవేర్చుకొనుటకీచట్టము బాగుగఉపయోగపడును గాని యిహపరములను సాధించుట కనువగుదీతిని మనస్సును స్వాధీనముచేసికొనుట కుపయోగపడదు. కీర్తిశ్రేష్ఠులైన లాలా లజపతిరాయ గారు యేదేశములా నీచట్టముందునో ఆదేశములో వేశ్యావృత్తియే జీవనముగ నుండుననియు హత్యలు దురాచారములు ప్రబలు ననియు వ్రాసిరి. ఇది ముహూటికిని సత్యము. ఈ చట్టమును కోరుచున్నవారి మతమున స్త్రీ పురుషసంబంధము కామముమీద ఆధారపడుటయేగాక వివాహబంధము దానిని నెఱవేర్చుకొనుటకు జరిగిన యొదంబడిక యగును. దానికిని భారతవివాహధర్మమునకునుకన్న భేదము మాస్తిమకకాంతరము. భారత ధూమిని వివాహము యిహపరముల కుద్దేశింపబడినది గాని యొక యిహమునకే గాదు. అట్టిదానిని విడాకులచట్టముచే మార్పవలెనుట కొఱవినో తలగోకికొనుటయే యగునని నానమ్మకము.

కొడలి సీతారామదేవిగారు

౬ శ్రీమతి ఆచంట మంగళాంబగారు

మన భారతదేశమున విడాకులచట్టముకంటే ప్రవేశపెట్టవలయుననుకాంత కొంతమంది స్త్రీల మనసును కల్లోలపరచుచున్నట్లు పత్రికలమూలమున తెలియుచున్నది. స్త్రీలను అబలలన్న పేరు కొన్ని విషయములలో కొంతవరకు సార్థకనామమని తోచుచున్నది. బలములేనిది అబలఅని పూర్వపు పండితుల అభిప్రాయమేమో గాని మనోభ్రష్టితమైనైతేనేఅబలలని నా అభిప్రాయము. ఎట్లనిన మన దేశములో బుద్ధివంతులైన స్త్రీలు లేరని కాదు నేషనలది. మహారాణి దుర్గావ్ లక్ష్మీబాయి, హోవనారముదలగు మేధావతులగు స్త్రీలు ఉద్భవించి తమ కీర్తిని చిరస్థాయిగ భారతదేశమున నెలకొల్పి స్వర్గస్థులైరి; కాని ప్రస్తుతపరిస్థితులలో మన దేశమున అట్టి స్త్రీ లేవలెను ఉన్నట్లు కాన్పించదు. ఇంతకు నేను చెప్పబోవుచేమనగా ఆ మనోబాద్ధ్యము తప్పువగుటవలననే పొరుగింటి పుల్లనూరుచు అన్నట్లు అన్యదేశాచారమైన వివాహపుష్కలము భారతస్త్రీలు కోరుచున్నారని. ఇట్లు కోరుట శ్రేయోదాయకము కాదు. ఇదియునుంగాక “పంచేంద్రియోన్మాదంబున బుహూర్వి బుద్ధిలతమ మారామహర్తింది” అని బమ్మెర పోతనామాత్యుడు పదియించినట్లు బుద్ధిని కోరికలలో పోయినంతమారము పోనీయక సాధ్యమైనంతవరకు వశమునందుంచుకొని అత్యవసరమునైన నాయమై గర్మబద్ధమైన దాని నవలంబించి ఉన్నదానితో తృప్తి

చాందుట యీ లోకమునందు నుభయు; పరిలోకమునందు మోక్షము. కనుక ఎన్నివిధముల ఆలోచించినను విదాకులచట్ట మనునది మనస్త్రిలు కొరట పుంచిసంప్రదాయమును, శ్రేయస్కరమునుకాదు. భర్త యెన్నివిధముల నిర్బంధించినను వానితోనే అవస్థపడవలయునా అని కొందరు స్త్రీలకుగవచ్చును. మళ్లీచేసు నున్న మొగుడును బాధపెట్టిన అవ్వడుచేయునదేమియులేక మళ్లీ మొదటిగతియేగునుకదా? దీనికి తెగుదలయెప్పటికి? కావున వివాహపునర్దుచట్టమువల్ల నుభయున్నదనుకొనుట కేరలము గ్రహయేకాని తేరుకానేరదని వానిశ్చితాప్రాయము.

౧౦

శ్రీమతి అయ్యదేవర బాలాత్రిపురసుందరమ్మగారు

అయ్యదేవర బాలాత్రిపురసుందరమ్మగారు

చెన్నపురియందు చెన్నరాష్ట్రీశ్రీవిద్యా గాంధీసంస్కరణ పథలో విదాకుల చట్టతీర్మానము ప్యాసైపటినుండియు దేశమునందు కొంత కలవరము పొచ్చినది. కారణము దేశమునందు కారదాచట్టము గొడవ తీవ్రముగా నున్నది. ఇటువంటి పరిస్థితివల్లలోనే మరల విదాకులచట్టము కూడా పెట్టినచో అనేకావస్థలకు లోనుగావలసి వచ్చును. అదియునుగాక బాల్యవివాహములు రద్దుపరచు కారదాచట్టము ఆములులోనికొరానున్న సమయమున విదాకులచట్టమునకు అవసరము లేదని నామనవి. ఏలయన ఇదివరకు ఆనగా బాల్యవివాహములు ఆచారములై ఉన్నప్పుడు భార్యాభర్తలన్యోన్యాయురగా విషయములలో కొంతవడి యుండి అనేకవిఘాతములకు లోనైన కుటుంబము లనేకములు ఉండినవి. అప్పుడిట్టి విదాకులచట్టము వును కొంతవర కుపయోగపడుచుండితేమో; కాని

నేడన్నచో అట్లుగాదు. ఇంతటినుంచియును [కారదాచట్టము మూలము] వివాహము రెట్టయిన వధూవరులు యుక్తాయుక్తవిచారలై, జ్ఞానపరివర్తనలై, ఒకరిగుణములొకరు చెరిపికొను వయసునందే జరుగును. తమతమ భావిభాగ్యోదయపుకోభివృద్ధి గమనింపవలసిన బాధ్యత వారి పైననే యుండును. ముందటికాలమునందువలె ఇతరులపై నాధారపడవలసిన అగత్యము లేదు; కావున విదాకులచట్టమునకు ఇప్పుడు లొందరలయిన అవశ్యకత లేదు. ఉన్నదన్నప్పటికిని కొంతకాల మీ వివాహపరిస్థితులను (కారదాచట్టము వచ్చినతరువరి) కూడ చూచిన అసంతోరము నీ విదాకులచట్టము అవునరమయిన ఆలోచించవచ్చును; కాన హిందూధర్మకాన్త్రములొప్పున, అగ్ర్యసంప్రదాయము లంగీకరింపని పాశ్చాత్యసంప్రదాయముల అనుకరణమగు విదాకులచట్టము ప్రస్తుతము అనవసరమనియే తోచుచున్నది.

పై మానమున మఱికొందఱు మహానీయురాండ్ర అభిప్రాయముల వెలువరింతుము.

— స్వాప్ని క ప్రయ —

పెచ్చురాజు రాజగోపాలముగారు వి. యె, సారస్వతసమాజము

౧

ప్రియతమైన యీజగము సంతయు ఘుంచిన పండువెన్నెలం
గాయుచునుండె రేవెలుగు; కాంతలతానవకుంజపుంజముల్
తీయని వాసనల్ జలికె; లేయద శాంతివరింపగా ప్రహ
ర్నాయతచిత్తయై కృతి హాయిగ కన్నులుమూసి గూర్చెడుగ.

౨

ప్రలలలాడు వెండిచనుదారము తీసిన రీతి చంద్రికా
విలసితహూచు నందరుగు వేళిక యొందు; తదీయతీరమం
దలరగ నిల్చియున్న లలితాగినాకర్తును కాంచి యెవ్వరో
తెలియగ కోరి యందుజని తిన్నగ నిల్చితి నామె యున్నెడగ.

౩

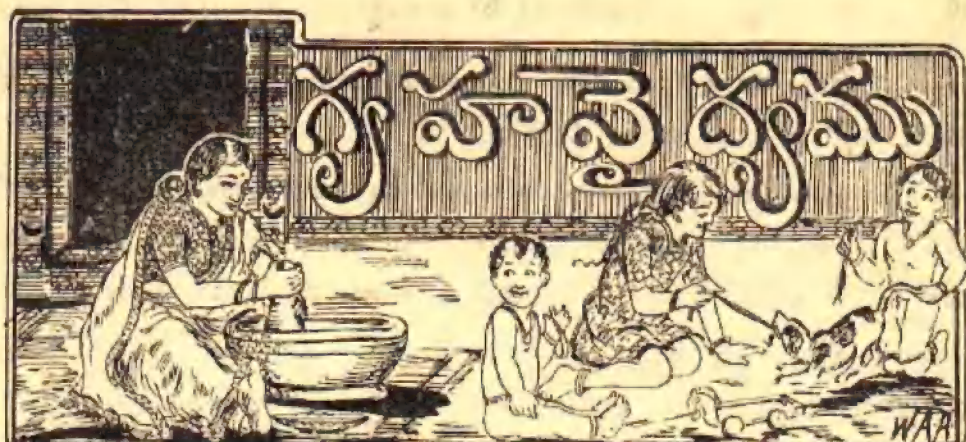
ప్రియి శ్వేతమేఘశకలావళివిడి వెలుంగు పూరినూ
సోము విధాన, మేల్కుసుగు సుంతనడల్చి విలోకేనప్రభా
ప్తామసుభాతరంగముల సొంపెనలారెడి కన్నుడోయి న
న్నామె బహూకరించె; యెవరామెము? నాప్రియురాలె చూడగా.

౪

మఱచి నమస్తదుఃఖములు, మానవకోటి నడంచు భారముల్
మఱచి యసహ్యవేదనలు, మానస మేర్చెడు మగ్గుభేదముల్
యిరువుర మొక్క కొగిటనె; యీనరలోకనితాంతచింతలుగ
సురిగి విలువై చనగ పొలితి మాగతియేగ యామముల్.

౫

ప్రేమగడించి యెంతొరుల వేల్లితహస్తము లంత నేడకో
ఆమెయు నేను వేపయనమై యటుపోవగబోవ నెన్నో ఆ
రామనదీనదావళులు, రమ్యతలంబులు, నూత్నదేశముల్
మేము గ్రమించినార మటుమీదట నొక్కట మేలుగాంచితిగ.

డాక్టరు యన్. శేషగిరిరావు గారు, యల్. ఐ. యమ్.

సాధారణముగ బిడ్డలకు జ్వరము, అజీర్ణము - అందువలన గలుగు వ్యాధులు, మలబద్ధము, దానిచే కలుగు యుష్మద్రవములు, గ్రహణి, ఈమలు, క్రిములుచేయు ఉష్మద్రవములు, చర్మరోగములు మొదలగునవి కలుగుట తరచు కనుచున్నాము. ఇట్టివ్యాధులకు శిశుపోషణమున పూర్ణానుభవముగల ముసలమ్మలు ఏదో ఇంత వాము నలిపియో ఏదో ఇంత. ఆకుపసరు పిండియో శిశువులను అట్టివ్యాధులనుండి రక్షించుటయు మనము కనుచున్నాము. ఇటువంటి సులభసాధ్యములగు అనుభవ యోగములు కొన్ని ప్రత్యేకము సేకరించియు, కొన్ని వైద్యగ్రంథముఁ నుండి శోధింపిరించియు ఈ క్రింద వివరించుచున్నాను.

జ్వరములకు

అతివసఃచూర్ణమును 10 మొదలు 20 గోధుమగింజలయెత్తు వరకు తేనెతో ఇవ్వవగును.

గోరోజనమును చనుబాలతో నిచ్చిన బిడ్డలకు దోషజ్వరము నివర్తించును.

పారిజాతపుచ్చెట్టు ఆకుల రసము బిడ్డల జ్వరములను హరించును

మండ్రాకబ్రహ్మి ఆకును వెచ్చజేరి మిఠులువేసి తేలిక కషాయము కాచి యిచ్చిన బిడ్డలజ్వరము కట్టును.

ములుగోరింటచ్చెట్టు ఆకురసము తేనెతో గాని, పంచదారపాకముతో గాని యిచ్చిన జ్వరము నివర్తించును.

రెడ్డివారి నానుబాలుచ్చెట్టు చూర్ణము జ్వరములు కట్టును.

వేపాకు, మాక్షికమునుతేనె, నెయ్యి ఒకటిగచేసి ధూపమువేసిన జ్వరము యొక్క వేగము శీఘ్రముగహరించిపోవును.

తుంగమువ్వులు, కరకపువ్వు, అతివస వీనిని సమభాగములుగ చూర్ణముచేసి తేనెతో కలిపి పసిపిల్లలకు నొసంగిన వాంతి, దగ్గు, జ్వరము హరించును. లేక అతివస చూర్ణముచేసి తేనెతో నొసంగిన పిల్లలయొక్క అతిసారము జ్వరము హరించును.

కర్కాటకశృంగి, అతివస, పిప్పళ్లు వీని చూర్ణమునైనను; అతివసచూర్ణమునైనను తేనె కలిపి శిశువుల కొసంగిన వారికిగల దగ్గు, జ్వరము, వాతులు నశించును.

కా స ము ల కు

ఉస్తిపండు లేక వేరు నేతిలోవేసి కాచి యానేతిని బిడ్డలకు ఉగ్గుపెట్టిన దగ్గు హరించును.

బిడ్డలకు రాత్రివేళ కర్పూరతైలము వెచ్చజేసి రొమ్ముకు పూసిన శుభించును.

కుక్కతులసి ఆకురసము బిడ్డలకిచ్చిన దగ్గులు హరించును. మోతాదు పూటకు 120 చుక్కలు చొప్పున దినమునకు 2 పూటలు నియ్యవగును.

కుప్పిటాకురసము వేపనూనెలో కలిపి బిడ్డలనాలుకకుపూసిన వాంతి కలిగి శ్లేష్మమును పడునట్లు చేయును. దగ్గు నిమ్మళించును.

కోరింతచెట్టు ముదురుకాడలలోనుండి తీసినపాలు (చొన) బిడ్డలకువచ్చెను కోరింత దగ్గును పోగొట్టును.

నల్లతులసి అకురసములో తేనెకలిపియిచ్చిన బిడ్డలకు గొంతుకలో ధ్వని వగర్చు గలదగ్గు నిమ్మళించును.

గారపండు తేనెతో నరుగదీసి యిచ్చిన బిడ్డలదగ్గు శ్లేష్మము, హరించును.

తమలపాకురసములో తేనె గలిపిపోసిన బిడ్డలదగ్గులు, శ్లేష్మము హరించును.

తమలపాకులకు ఆముదము చరిమి వెచ్చజేసి రొమ్ముపైన ఆకుమీద ఆకును దళసరిగవేసిన బిడ్డలదగ్గు, వగర్చు అణగును.

నల్లవాకిలి అకురసము బిడ్డల దగ్గును పోగొట్టును.

వసను నీళ్లతో గంధముతీసి బిడ్డలరొమ్ముకు పట్టించిన దగ్గు, శ్లేష్మము హరించును.

వెల్లుల్లిదండను మెడలో కట్టిన బిడ్డల ఉక్కినదగ్గు నయమగునని బసవాశ్యము.

సదాప ఎండినయాకుల పొగవేసిన బిడ్డలదగ్గు నెమ్మదించును.

సౌందర్యము—సద్గుణములు

శ్రీ మ తి జ్ఞా నాం బ గా రు

మనోహరమును నాకర్షకమునగు స్వరూపమునందందరికి సభిమానమున్నది; కాని యాకర్షకస్వరూపమును గలుగజేయు ముఖ్యసాధనములను గూర్చి మాత్ర మందరికి తెలియదు. ధనగౌరవములయందాకర్షణములేదు. మంచి బలారోగ్యములు, సమర్థత, సంతోషము వీనియందే యాకర్షణమున్నది; కావున శరీరకాభివృద్ధిని కోరువారెల్లరు నిజమగు సౌందర్యమునకువలయు సద్గుణములను సంపాదించవలయును. సుస్వరూపమును ప్రసాదించగల మూలనూత్రములు మూడు కలవు. అందు మొదటిది మనోభావముల సభివృద్ధిచేసి యుక్తమార్గమున నడపుట. రెండవది శరీర వ్యాయామము, మూడవది క్రమమగు పథ్యము. ఈ మూడును ఒకదాని కొంటి సహాయకారులును ముఖ్యావశ్యకములునైయున్నవి. దుస్తులు, భూషణములు వట్టి యాభాసములే. సౌందర్యమున కివి ముఖ్యమైనవి కానేరవు. సౌందర్యమును బలమును కలిగించుటకు మనస్సునకుగల బాధ్యత నిస్సంశయముగా ప్రధానమైనదైయున్నది. మనోప్రాబల్యము ముఖలక్షణమును మార్చుచున్నది. శరీరముయొక్క అర్హధర్మముల నడ్డగించుటకును అభివృద్ధిచేయుటకును దానికి శక్తియున్నది. కనుకనే వారివారిపనుల ననుసరించి వారి వారి ముఖములు రూపములు మారుచుండును. ప్రత్యేకమగు భావనాబలమువలన నీ మార్పు కలుగుచున్నది. ఎవరికిని ప్రత్యేకముగ నొక గుర్తుతో గూడినముఖము లేదు. ఆతురత ఆందోళనము వీనివలన నొసట ముడుతలు కలుగును. కోపమువలన కన్నులు నోరు భయంకర రూపమును ధరించును. భయము, ద్వేషము, అనూయ, ఈ గుణములవలన రక్తప్రసారము కలతజెంది శరీరపోషణము తగ్గి యారోగ్యము చెడి పోవును. కోపమువలన గుండె మిక్కిలి యెక్కువగా కొట్టుకొనును. భయము వలన హృదయస్పందనము (గుండెకొట్టుకొనుట) ఆగిపోవును. దుఃఖమును కష్టమును కలిగించు

తలంపులవలన జీర్ణవ్యాపారము పాడగును. దీనిని బట్టి మనస్సుయొక్క స్థితిగతులు రక్తాభిసారమును నాటంతఃకృత్తియక్రమపరచుననియు, సందుమూలమున ననేకనష్టములు కలుగుననియు తేలుచున్నది. కనుక మన మనోభావములను స్వాధీనపరచుకొని శరీర మందలి ప్రతియవయవమును పోషణమును, బలమును పొందునట్లు చూడవలయును. రక్తాభిసారము క్షీణించుటయు, శరీరము క్షీణించుటయు నొకటియేగావ జాగ్రతగ నుండ వలయును. (ప్ర కృ తి)

దంతములు—సాందర్యము

ఎంత సుందరవదనమునకైనను పాచిపట్టినపండ్లు అందవికారము నాపాదించును. అందవికారమును గొనితెచ్చుటయే కాదు జీర్ణకోశమునకు సంబంధించిన అనేకరోగము లకు అవి ఆహ్వానకర్తలు కాగలవు. పిప్పిపండ్లు, పాచిపట్టినపండ్లు ఆరోగ్యమును భంగించు నవి గావున దంతములను అతిశుభ్రముగ నుంచుకొనవలయును. హిందువుల మగు మనము పడుకనుండి లేచినతోడనే దంతధావనముచేయుట అనుశ్ఛాయతాచారమై యున్నది. ఇది యెంతయు మంచి ఆచారము. పశుకొనబోవునపుడుకూడ పండ్లు తోముకొనుట అవశ్యము అవలంబింపవలసిన ఆచారము. ఏమందురా? మాటలాడుట, నవ్వుట, ఏదైన పదార్థములను తీసికొనుట మొదలగు పనులు చేయుచున్నంతకాలమును నోటినుండి 'సెలైవా' (నోటియందు ఊరెడు నీరు) ఊరుచు దంతశుద్ధికి కొంతవరకు తోడుపడుచుండును. మనము నిద్రించునపుడట్లుకాదు. 'సెలైవా' ఊరుట తగ్గియుండును; గావున అప్పుడు పండ్లసందున యిటుకుగొను పదార్థకలములు పులిసి బాక్టీరియా రోగమునకు మార్గము ఏర్పడును. కావున పండుకొనపోవునపుడు పండ్లసందున ఎట్టి పదార్థము ఇటుకుకొని ఉండకుండ ధారాళముగ నీటితో పుక్కిలించుట, దంతముల పాచి పూర్తిగ తొలగిపోవుటకు కుంచెవలె నమలిన దంతకాష్టముతో తోముట విధిగ చేయునాచారము అలవటచుకొనవలయును. దంతముల కంటియుండు సున్నితమగు చర్మము సురింగిపోకుండులాగున వానిని తోముకొనునపుడు క్రిందనుండి పైకి తోమవలెను. ప్రక్కవాటున ఎన్నడును తోమరాదు. తోమినతరువాత కూడ పండ్లసందున ఇంక నేమైన చిక్కియున్నట్లుండనేని ఒక చెంబుకు నీళ్లలో ఒక టీస్పూను (చెమ్పాడు) వైకార్పొనేటు ఆఫ్ సోడాను వైచి ఆ నీళ్లతో పుక్కిలించి ఉమియవలయును. ఈ విధుల గనునరించుచో దంతములు తెలుపెక్కి తేలుదేజి ఆరోగ్యవర్ధకములగుటకు తోడు కొత్తలావణ్యమును కొనితేగలవు. మందహాసము చేసినపుడు వెలికిబాటు దంతములు మరచియ్యపుగింజలవలె ధవళధవళములై యుండుచో నదనవికాసముచేసి ఎంతటిఅందమును గొనితెచ్చునో అనిర్వాచ్యముగదా !

బాల విజ్ఞానశాఖ

౧. పదము

తొక్కు పల్కులు

కారు పల్లి కోడండరానుయ్యగారు

క్రీమతి బాగన్లమాడి బానకమ్మగారు శ్రమచేసి సేకరించిపంపిన పిల్లలసంభాషణములను 'తొక్కు పల్కులు' అను మనోహరమగు శీర్షికక్రింద ప్రచురింపుచు గృహలక్ష్మీపత్రిక ౨౨వ సంపుటము ౧౧వ సంచికలో ఏక త్విత్రికా సంపాదకులు ఇట్లు వ్రాసియున్నారు. "సంభాషణరూపముననుండు పిల్లల అత్యుత్తమధరభాషణములు ఇట్టివి దేశమున పరశ్శతములుగనున్నవి. కాని వానిలో కొన్నిటికైనను ఇంకను అక్షర రూపము చేకూరిలేదు. ముద్రణసౌకర్యములు సమకూడియున్న ఈ దినములలోకూడ వానిని వాగ్రూపముననే యుంచుటపొడిగాదు. కావున అట్టివానియందు రుచిగలవారు వానిని సేకరించి 'గృహలక్ష్మీ' పత్రికాముఖమున లోకమునకు చేకూర్చ ప్రార్థించుచున్నాము." ఈ వాక్యములచదివి ఉత్సాహివై నేను సేకరించిన క్రింది తొక్కు పల్కులు గృహలక్ష్మీముఖమున ఆంధ్రలోకమున కర్పించుకొనుచున్నాను. ప్రశ్నితైర పూర్వకముగనుండి వచ్చిన మాటలే తిరుగవచ్చుచుండు ఈ పల్కులు తలయేలుగొనకయే చిన్న పిల్లలు ఉల్లాసపూర్వకముగ కంఠస్థమునర్చుకొన జాలియున్నవి. జాతికి ప్రత్యేకసంపదఅనదగిన ఈ తరగతి బాలసాహిత్యము విస్మృతిగహనము పాబుకాకుండ అర్హప్రకాశము నీయసంకల్పించిన గృహలక్ష్మీపత్రికాధిపతులను కొనియాడుచు వారికి యుద్యమమునందు యథాశక్తినితోడ్పడుదురు గాకయుని ఆంధ్రమహాజనులను పొచ్చరించుచున్నాను.

కాలువకుపోదాం

వస్తావా?

ఏ కాలువ?

రాజుకాలువ—

ఏ రాజు?

అడవిరాజు—

ఏ అడవి?

చెట్టడవి—

ఏ చెట్టు?

సొరచెట్టు—

ఏ సొర?

మంచిసొర—

ఏ మంచి?

కాయమంచి—

ఏ కాయ?

గెరిటికాయ—

ఏ గెరిటి?

ఉక్కుగెరిటి—

ఏ ఉక్కు?

నీముక్కు—

౨. పాటలు

జోల పాటలు

శ్రీమతి జాగర్ల నూడి జానకమ్మ గారి చే

సంపాదితిము

రాములవారిమీద

శ్రీరామ! రఘురామ! శృంగారరామ!
 చారువిక్రమరామ! చంద్రముఖరామ!
 భక్తిజనదారిద్ర్య భంజనుడ! రామ!
 ముక్తదాయక! రామ! మునివంద్య! రామ!
 శివునిల్లువీరచిన శృంగారరామ!
 అట్టె సీతను చెట్టపట్టినరామ!
 ధరణిజవతి! రామ! దశరథరామ!
 పట్టంబుచేకొన్న పట్టాభిరామ!
 శ్రీకృష్ణులవారిమీద
 ఎవ్వరేనాస్వామి సప్తస్వల్పతండ్రి

శంఖచక్రాలతో జన్మించినాడు
 నవ్వుముఖముతో నాతండ్రి! కృష్ణా!
 పువ్వుటుయ్యెలలోను పొంగియూగుమురా
 నిద్రపో నిద్రపో నీలవర్ణుడా!
 బలభద్రులమ్ముడా! హరి! నిద్రపోరా
 నిద్రకువెయ్యెంట్లు నీకువెయ్యెంట్లు
 నందగోపకుమార! నవసీతచోరా!
 మందరగిరిధరా! మాధవ! కృష్ణా!
 ఏకువకునాతండ్రి! యేడువకుకృష్ణా!
 పాడియూచెదనిన్న బాలగోపాల!

౩. సీతకథ

అసూయ కూడదు

శ్రీమతి మాడభూషి మాడమ్మ గారు

ఒకపూళ్లో ఒక బీద బ్రాహ్మణుడు ఉండువాడు. అతనికి లేక లేక ఇద్దరు పుత్రులు
 గిల్లిరి. మొదటి పిల్లవానికి నాగమ్మ అనియు రెండవ వానికి కృష్ణమ్మ అనియు నామకర
 ణము చేసిరి. పెరిగినతరువాత కూడ నాగమ్మ నాగమ్మగానే ఉండెను. ఎవరైన ఎదురై
 హాస్యమునకు పలుకరించిన వెకిలినవ్వునవ్వుచు చేతిలోని వస్తువునట్టె విడిచి తెల్లపోవు
 చుండెనన్న వాని తెలివి తేటలు స్పష్టముగ ఊహింపవచ్చును. పెద్దకాలమునకు ముద్దుగ
 బుట్టిన వారగుటచేత నెట్లో దొర్లి యావెట్టి నాగమ్మ కాతండ్రి యొకవనితారత్నమును
 పెండ్లిచేసెను.

అగ్రామమునకాయనయొక్కడే వైదికవృత్తివలన జీవించుటచే పేరిశాస్త్రి పోటీ
 లేని భిక్షాధికారియై లక్షాధికారివలె సుఖజీవనము చేయుచుండెను. కొంతకాలమున
 కాయన కాలముచేసెను. నాగమ్మ యిల్లుదిద్దవలసివచ్చెను. తల్లి ముదునలి. భార్య

తెలివితేటలమూలమున తల్లి యాలోచనతో నాగేశ్వరశాస్త్రి తండ్రిలేని లోపము లేకుండ తమ్ముడికి వివాహముగావించెను. “పువ్వుపుట్టగనే పదిమంతు” వన్నట్లు కాపురమునకు వచ్చినదే కృష్ణశాస్త్రిభార్య కాపురము వేరుగావించెను. గ్రామమందలి పొరోహిత్యము, ఆర్థికపుభోజనములు, అక్షయపాత్రయును వారికిగలయాస్తి కనుక ఆ యూరునున్న గృహముల వరుసను పంచుకొనిరి. నాగరాజు “భవతి భిక్షాదేహి” యను సంతనే దోసిలినిండ నిచ్చెను నిల్లాండు కృష్ణప్పనుచూచి మూతులు విరచెడివారలు, ఏలనగా ముదుసలి తల్లిని విడిచి భార్యతో వేరు పోవడమే యిందులకు కారణము. తలిదండ్రుల నిరసించినవానిని దూషించు నాచార మిప్పటికిని వల్లెటూళ్లయందుగలదు. కృష్ణయ్య భార్యకిది కిట్టలేదు. తన గౌరవలోపమున కాయత్తయు బావయు కారణమని వారి వతికఠినముగ తిట్టియు శాప మొసంగియు, కనుపించిన వారందరితోను చెప్పుచుండెడిది. నాగేశ్వర యిదియంతయు గాంచి తమ్ముని శ్రేయము గోరినవాడగుటచేత తానాయూరు వదలి యెందైన పోవ సమకట్టి యావార్త తల్లికెరిగించెను. తల్లియు సంతోషించి మన మవలెలికి పోతి మా యావెజ్జిపాడకట్ట భార్య పోరుడికి సుఖించును. నాయనా త్వరగా నేదో గ్రామము నివాసయోగ్యమగునది చూడుమనెను. ఏలుటకూర్చుగానముగాని యెత్తుకు తినుట కూర్చులేవా? యని యడగగా భార్య ముందు మీరేదేని యూరుపోయి చూచి వచ్చిన పిదప సందరము పోదమనిచెప్పి, దారిబత్తెమునకని యొకపూటకు దధ్యన్నము కట్టియిచ్చెను. మధ్యాహ్నము వకగంటవరకు నడచి చెట్టునీడయు జలాశయమును గానరా నాతడానీడ నాశ్రయించి నిదురించెను. ఆకల్లారము దేవతాస్త్రి విఘటస్థానమగుటచే నియమితకాలమున శాస్త్రిలుచేరి జలకమాడి, నిదురించుచున్న బ్రాహ్మణుని, చెట్టున వ్రేలాడు నన్నపుమూటను గాంచి దివ్యదృష్టిని యావిప్రుని తలంపెరిగి జాలిజేసి, యాయన్నమును దివి యామూట యందొక పాత్ర కట్టిరి. కొంతసేపటి కాభూసురుడు మేల్కొంచి యాకొలనియందనుష్టానమును (సాయంసధ్య) దీర్చి యన్నమునకై చూడ నామూటలో గిన్నెయుండెను. కారణములేని కార్యముండదనుచు ఆతడు పరమేశ్వరా దీనివలన నాయాకలిదీరుగాక యనెను. వెంటనే పంచభక్త్యపరమాన్న సహిత మైనఅన్నము అచ్చిపాత్ర యొసంగెను. తృప్తిగ భుజించి తనతల్లి కావార్త తెలుప త్వరితగతి నిల్లుచేరెను. ఆరాత్రి ఇంట వారిసంతోషమునకు పారములేదు. మరుచటిదిన మావిశేషము గ్రామవాసుల కందరికిఁ బెలుప నిశ్చయించి ఊరివారందరిని బిలిచి సంతృప్తిగ భోజనములచే మెప్పించిరి. ఆగ్రామ మందలి జన మాదిన మా విశేషమే చెప్పుకొనుచు ఆశ్వర్యాంబుధి నోలలాడిరి. ఆరాత్రి కృష్ణయ్య భార్య నిద్దురబోలేదు. తోడికోడలు గౌరవింపబడుట

చూచి సహించలేకపోయెను. ఈగ్రుస రోసముగల్గి భర్త చెంత జేరి తనకొకటి అట్టిగిన్నె సంపాదించి యివ్వవలయుననియు, లేకున్న తానురిబోసికొనియో, నూరిబైట నూతబడియో ప్రాణములు వదలెదననియు పట్టుబట్టెను. అంత ప్రాణమునిసిగి ఆతడు యెట్టకేలకు పయనమాయెను. పయనమునకుముందు అశ్వవద్దకేగి గిన్నెను సంపాదించిన కథనంగయు నెరిగి తానుగూడ నటులగావించెను. కృత్రిమకార్యగాములకు నిమరయు, నిర్మలమనమునుండునా? ఒకయు త్తరీయముగవచ్చుకుని యర మోడ్చుతో చూచుచుండెను. దేవతాస్త్రీలు యప్పటియట్ల వారి నియమప్రకారము సరిగవచ్చి యూహించినలో స్నానమాడి యాచెల్లనీకల విశ్రమించి మన కృష్ణమూర్తిని గాంచిరి. ఆలోచనాపరతంత్రుడై వారాయన్న మెప్పుడు తిందురా తనకెప్పుడట్టిపాత్రమొసగుదురా యచుచు తలచుచు వారి శృంగారమునకు ముగ్ధుడగు చుండెను. అప్పరసలు వానినిగాంచి తమ దివ్యదృష్టిని పరికించి వీనికి తగిన పనిచేయ వలయునని యెంచి యెప్పటి యట్ల నొకపాత్రనందుది దివికేరి. మెటనే సంతోష స్వాంతమున మైచుచది తానును సంపాదించగలిగితి గదా యనెను గర్వము త్వరకెట్ల యొక్కనిమిషమునకే ఆతడు యిల్లుచేరి యాఫలిత మధాంగి కెఱిగించెను.

గొప్పతనము గౌరవమే ప్రధానముగ నెంచిన నాయెల్లాలు ఆపాత్రమహిమ మెరుగకయే మరుచటివిన మామూరివారందరిని భోజనములకాహ్వానించినది. కృష్ణ శర్మ సంపాదన కందరును సంతోషించి నాగేశ్వరునిటికిరాక ఇంత వత్తిసరు మెతుకులదిని తరువాత విచారించిన మహానీయులందురు గూడ నీతని పిలుపునకుహాజరైరి.

ఆయూరి బ్రాహ్మణోత్తములు మణిదాసు మొదలగు పెద్దమనుష్యులు సకాలము నకువచ్చి వరుసలుదీర్చి కూర్చుండిరి. చీనిచీనాంబరధారులై పనితారత్నములు బాల బాలికలు గుఱుగుచుండ యిదిగో తెస్తున్నారు, అదిగో తెచ్చిరని సమాధానములు చెప్పుచు నిటు నటు కూర్చుండకెట్టుకొని భోజనము వడ్డించెడు వల్లెమురా దేమని యను కొనుచుండిరి.

కృష్ణమూర్తిదంపతులు పట్టుపుట్టులుల ధరించి యెయ్యారముగ నాపాత్రమహిమను తనయన్న చెప్పలేదన్నలోటు కృష్ణశర్మతీర్ప నిశ్చయించి తానాపాత్రకొరకెంతో కష్టపడితి నని దేవలోకమునకు పోతినని తనకు విమానము నచ్చెనని యెన్నో విచిత్రముల నేకరపుకెట్టి యాగిన్నెనందఱకు చూపిరి. కృష్ణశర్మ శక్తికి యందరాశ్చర్యనిమగ్నులైరి.

పిదప నాగిన్నెను జనమధ్యమున యొకవికాల ప్రదేశముననుంచి పాత్రమాతృప్తిగ వడ్డించమ్మా యనిరి. అందుండి తళ తళ కాంతులు మెరయు కుప్పతిప్పలుగ మంగల

కత్తులు బయలు వెడలి వసుసగ నందరినియొక్క ముహూర్త కాలమునకు తలబరువులవదల్చి కొత్తగ చేరిన స్వాములవారినిగ చేసెను. ఆదృశ్యమునుగని కృష్ణదంపతులు చకిత నేత్రులై సిగ్గున నిలిచిరి. హాహారావములతో కొందగు పారిపోయిరి.

ప్రీతిబంధ మల్లకల్లోలముగ కోలాహలముచేయగా నందఱుమధ్యను నాగశర్మ భార్య యిట్లని స్తుతింప నాకత్తు లాశ్రితజాలికి రాకుండనుండెను.

భర్తృపాదంబులెఱ్ఱి బరగితేని పరమపురుషుని నమ్మి భజించితేని
పెద్దవారల నెప్పుడు పూజించితేని భయముకొల్పెడియాపద బాయుగాక!

అసూయాపరవశత్వ మెంత హానికరమైంది?

౪. ఆరోగ్యము

పసిబిడ్డ ఆజ్ఞలు

అకుండి వేంకట శాస్త్రి గారు

ఆరోగ్యవంతులముగ పెరుగగోరు పసిబిడ్డ తనతల్లికి ఈవది ఆజ్ఞల నిచ్చుచున్నది:—

1. నీవు నానోటి నెన్నడును ముద్దుపెట్టుకొనకుము.
2. నాముఖముపై నీవు ఎన్నడును తుమ్మకుము; దగ్గకుము.
3. నాకు త్రాగుటకు కాచి చల్లార్చి వకపోసిన పరిశుభ్ర జలమునిమ్ము.
4. నీవు నాకు పాలనిచ్చు సమయమున సంతోషచిత్తముతో నుండుము.
5. జీర్ణమగు పదార్థములనే నాకు పెట్టుచుండుము.
6. ప్రతిదినము నాఒడలు జోమి కడగి చక్కగ స్నానము చేయింపుము.
7. భరించుటకు కాలానుగుణ్యముగ పరిశుభ్రమైన ఉడుపులనిమ్ము.
8. నాకు ప్రత్యేకమైన మెత్తిని శయ్యనిమ్ము.
9. శుభ్రమైన గాలి ధారాళముగ ప్రవేశించుటకు అవకాశమునిచ్చు కిటికీటీలు గల గదిలో నాపడుక నేర్పాటుచేయుము.
10. ముద్దు ముచ్చటలకొఱకు నాకెన్నడును నిద్రాభంగము చేయకుము.

౫. పద్యము

బాలికలకు

వేంకట శాశివాస కవులు

ఓసుకుమారలార! యిటు లూరక కాలము వ్యర్థపుత్తు రే
లా? సుమనోహరమ్ములు విలాసమయమ్ములు హేహాసమ్ము లై
తాసన లీనుచున్నవి నెవ్రసవమ్ములు కోర్కీదీరగాఁ
గోసికొనుండు మాళికలు గూర్చికొనుండు ముదంబు సెందుచున్.

ఆ యుదయాద్రది నిల్చిన నవారుణబింబము మోహసంగతెన్
 వేయికరంబులన్ బ్రణయినిన్ గిలిగింతలు వెట్టుచున్న యీ
 తీయని వేళనే మనసుదీరగఁ గోసికొనుండు పుష్పముల్;
 పోయిన దానికిన్ వగవుఁ బూనిన నేమిఫలంబు వాటిలున్?
 కాలము పక్షముల్ పరచి 'గాఢరయంబునఁ బోవుచున్న దో
 బాలికలార! మీఁది కెగఁబ్రాచుచునుండినవాఁడు సూర్యుఁ ; డా
 భీలతరాంధకారపదపీఠికల్పితకాళరాత్రి యు
 స్థిలితమృత్యుదృష్టి నరుదేరక మానదు నిర్దయమ్ముగన్.
 చెలువముతోడ నేడు వికసించిన పుష్పము రేపు వాడి రే
 కులు విడిపోవ రాలివడు; కోమలులార! వయోవికాసముల్
 తొలుగకమున్నె చిత్తములతోఁ బ్రయకాంతుల కర్పణమ్ముగా
 నలరుల దండ లల్లి యుపహారము లిం డనురాగసంపదన్.

౬. బుద్ధి పరీక్ష

పాడువు కథలు

వక్షమాడి దశరథ రామయ్య గారు

[ఇవి బాలురయు, బాలికలయు బుద్ధిబలమును పరీక్షించుటకు ఉద్దిష్టమైవి. కావున ఈ పాడువు కథలకు విడుపులు స్వతంత్రముగ వాలోచించి బాలబాలికలు మార్చి 10వ తేదీలోపున శిక్షామఖమున మాకు తెలియజేయ కోరెదము. — సంపాదకుడు.]

1. నన్ను కలిగియుండనివారు కావలెనని కోరరు. ఉన్నవారు పోవలెనని కోరి నను పోవను. నన్ను గెలిచినవారు నన్ను కలిగియుండరు. నన్ను ఓడినవారును గెలిచిన వారును విచారమునే పొందుదురు. ఒకరు బయట, మిగిలినవారు లోపల. అంతే భేదము. నేనెవరు?

2. ఒకరిమెడలో మాత్రముపడి చనిపోవువఱకు ఇరువురను బంధించునది ఏది?

3. నేను బండితో వచ్చి బండితో వెళ్లుదును. నే నున్నందువల్ల బండికి ప్రయోజనములేదు. కాని నేను లేనిది బండి వెళ్లలేదు. నే నెవరు?

4. తీసిన కొద్ది పెరుగున దేది?

5. నీదై యుండి యితరులుకూడా వాడుకొనునది యేది?

6. పేరు చెప్పగనే పోవునది ఏది?

7. మనము కావలెనని కోరి దానిని పొందగనే మనము కలిగియున్నామని తెలిసి కొనలేని దేది?

8. నేను కలుసుకొనుట వలన భాగింతును. భాగించుట వలన కలుసుకొందును. నే నెవరు?

2. బాల వాఙ్మయ విమర్శనము

గీతామంజరి

(బదుభాగములు)

ఆంధ్ర శేషగిరి రావు గారు వి. యె. (సారస్వతసమాజము)

ఇంతవఱకు సాధారణముగ ఆంధ్రవాచకపుస్తకములలో వచనభాగము విస్త

రించి యుండుటయు, వాచకమునకు చివర ఏవో కొన్ని పద్యములు లాంఛనార్థము ఉంచబడుటయు నాచారమైయున్నది. కంఠస్థ మొనర్చుకొనుటకు అనువై యుండుటను, రాగముతీయవలెననెడు బాలుర సహజాభిలాషను పెంపొందింప జాలియుండుటను పద్యము గద్యముకంటె పిల్లలకు చిత్తాకర్షణీయముగ నుండునను సత్యమును ఆయా వాచకములను వ్రాసిన పెద్దలు గ్రహించినట్లు పొడగట్టదు. కాని ఇటీవల కొందఱు విద్యాధికు లీ సత్యమును బాగుగ ఆకళించి తత్పరిపోషణమునకు కొన్ని పద్యవాచకములను ప్రచురించియున్నారు. అందు శ్రీయుతులు వేంకటపార్వతీశ్వరకవులు రచించి ప్రచురించిన బాలగీతామఘలును; శ్రీయుత అద్దేవల్లి లక్ష్మణస్వామినాయుడుగారు రచియింపించి ప్రచురించిన గీతామంజరులును ప్రథమమున పేర్కొనదగినవి. ప్రస్తుతము గీతామంజరుల పరామర్శితము.

ఇవి మొదటితరగతి మొదలు ఐదవతరగతివఱకు అక్కఱకు వచ్చునట్లు ఐదు భాగములుగ రచియింపబడినవి. రచయితలు శ్రీయుతులు చింతా దీక్షితులు; వేదుల సత్యనారాయణశాస్త్రి. ఇందు శ్రీయుత చింతాదీక్షితులు ఆంగ్లాంధ్రసారస్వతనిష్ఠాతుడు; నిత్య వ్యవహారమున బోధనాపథతులలోతును బాతును పరికించియున్న పరికించుచున్న ఉపాధ్యాయుడు; ఆంగ్లమున R. L. Stevenson వలె ఆంధ్రమున కొంతవఱకు ప్రత్యేకము బాల వాఙ్మయస్పృహకి దోహద మొచ్చిన ఉచితజ్ఞుడు; 'ఆడవె ఆడవె అమ్మణ్ణి', 'వచ్చిముద్దీ యవే వరహాలతల్లి' 'బాబాలురా నాన్న బాబాలు' మొదలగు ప్రతిపదరసనివ్వ్యందములగు బాలగీతములను ప్రచురించి పెద్దల ప్రశంసల నందినప్రోడ. ఇక రెండవవారగు శ్రీయుత వేదుల సత్యనారాయణశాస్త్రి గుంటూరు కళాశాలాంధ్రపండితుడు; పలుకుపలుకున భావ మాధుర్యము జాలువార్చు కవితాత్మగలవాడు; ఆధునికయుగమున ఆంధ్రకవితాపరస్పతికి పరువము పరిమళముగల పద్యపుష్పముల సమర్పణచేయుచున్న సంఖ్యావంతుడు. ఇట్టివారుభయులును ఏకీభవించి పరిశ్రమించి ఆంధ్రదేశమున ప్రాథమికవిద్యావ్యాప్తికి విఘ్నప్రయత్నము నడచుచున్న ఈ దినములలో ఇట్టి మనోహరపద్యవాచకములను రచియించి ఆంధ్రుల కర్పించుట సమ్మాన్యార్హమగు విషయము.

ఇట్టి వాచకములందలి పాతములు బాలుర వయోభివృద్ధితో పాటు విషయముల యందును, తద్వివరణమునందును శ్రమాభివృద్ధి నందుచుండవలయును. ఈ గ్రంథముల కర్త లీవిషయమును బాగుగ గుర్తెరింగిరనుట కొక నిదర్శనము చూపెదను. 'సక్షత్రముల'ను గూర్చిన పాతము మూడవభాగమునందును, ఐదవభాగమునందును కూడగలదు. ఈ పాతములందు ఆయా పాతములను పఠించువారి వయస్సునకు తగిన విషయములు ప్రస్తరింపబడినవి. పరికింపుడు. గీతామంజరి మూడవ భాగము. పుట 15

అప్పు! యెవ్వో యాకాశమందుఁ జేరి
చీత్రమగు మ్రుగ్గులుంటి; చిన్నచిన్న
చుక్కలెల్లఁ జెట్టి పొంపుగాగ
పిండితోడనో ముత్యాలగుండతోనో.

తెల్లనో చందమామతో నల్లమబ్బు
తెల్ల దోబూచులాడుచు మెల్లఁగాను
కలువపలినుండి వెన్నుదుల్లమపిసి
నూడియాడెడు వెన్నెల కుప్పలాట.

ఇక గీతామంజరి ఐదవభాగము పుట 13 పరికింపుడు.

మొదటనొక్క చుక్క పాడుచు నేమాలనో
మినుకునుచు మంచు దినుకువోలే,
జూచుచుండ మిన్ను చుక్కలమయకూను
మిరపతోటపూసి విసిగట్టు.
ఆదియెఱు లేని యాకాశమందున
రిక్కలెల్ల నొక్క రీతి వెలుగ
నొక్కమూలనుండి లెక్కింపవలెనంచుఁ
దలఁచుగాని గుఱుకు దప్పిపోదు.

చీటిటలకెంతో సాయంబుజేయునట్టి
నల్లమచ్చేమి సాపమొనర్చుకొనెనో
మినుకుమినుకున చీకట్ల మెరియుగాని
దుబ్బరిన చుక్కలన్నియు మాయమగును.
నూదిమోపుటను చోలైనలేకుండ
మీటచుక్కలన్ని మెరియుచుండ
నాన్న యిదిదేదెనక్షత్రముల పేర్ల
యెఱుఁడు జెప్పు నాకదేమొగాని.

ఈరెండు గీతములును బాలురేపలికినట్లు (ఉత్తమపురుషలో) వ్రాయబడినవి. మూడవతరగతిలో చదువు విద్యార్థి లేతమనమునకు విరిశీలనాశక్తి యుండనేరదు. కావుననే ఆతనికి ఆకాశమున అనంతముగ కనిపించు చుక్కలు నిత్యము ముంగిట తాను చూచు మ్రుగ్గుచుక్కలై నవి. ఆవిద్యార్థి బుద్ధి అప్పటి కింకను క్రీడాచాపల్యమునుండి విడివడి యుండదు. కావుననే ఆతనికి నల్లమబ్బులు చంద్రునితో దోబూచులు, వెన్నెలకుప్ప ఆటలు ఆడుచున్నట్లుతోచినది. ఐదవతరగతి బాలునకు అట్లుగాక వయస్సుతో బుద్ధియు పెరుగును కావున ఆతనికి చుక్కలు నిత్యము తాను ముంగిట చూచు మ్రుగ్గుచుక్కలు గాక అప్పుడప్పుడు అక్కడక్కడ తాను చూచు తోటమిరపపండ్ల పోలికలైనవి. ఇప్పటికాతని బుద్ధి క్రీడాచాపల్యమునుండి విడివడి విషయవిచారమునకు దొరకొనును. కావుననే ఆతనికి చుక్కలను చూచి ఊరకుండుటతో శృప్తిలేక వానిని లెక్కింప ఉత్సాహముపుట్టినది; ఇన్నిసక్షత్రములుండగా తన లెండి ఇరువదియేడింటినామములు మాత్రమే చెప్పుటేమి అను జిజ్ఞాసకల్గినది. మూడవతరగతివిద్యార్థికి చంద్రునితో ఆటలాడుచున్నట్లుతోచిన మబ్బులు ఐదవతరగతివిద్యార్థికి చుక్కలుచూడనొల్లని సాపపువస్తువులుగ

తోచుట వారి వయోవ్యత్యాసమునకు అనుగుణముగ నున్నది. గీతామంజరుల రచన మున విద్యార్థుల చిత్తముయొక్క క్రమవికాసము గుర్తింపబడినదనుటకు ఈ ఒక్కదర్శనము చాలును.

గీతామంజరులు మొదటిభాగమున (అది మిక్కిలిచిన్నపిల్లలకు ఉద్దిష్టమైనదగుట) విద్యార్థులు తమ చిన్నతనమునందు లాలన ఎఱిగిన మాతృదేవియొక్క ముఖమున విను జోల పాటలు; తోడబుట్టినతోడులతో నాడుకొనునపుడు నేర్చుకొను ఆటపాటలు మాత్రమే కూర్చబడినవి. రెండవభాగమున ఇట్టి పాటలకుతోడు బుద్ధిని పెర్రీక్షించు పొడుపుకథలు కూడ జేర్చబడినవి. మూడవ నాలగవ ఐదవ భాగములందు విద్యార్థులకు సుపరిచితములగు జంతువులను గూర్చియు వృక్షములను గూర్చియు పాఠములు వ్రాయబడినవి. ఇట్టిపాఠములు తెలిసిన దానినుండి తెలియని దానితో బాలురకు పరిచయము చేయుట కును, క్రమాభివృద్ధి గాంచు వారి భావనాబలమును పెంచి పోషించుటకును సమర్థములై యున్నవి; గృహజీవనము, నీతివర్తనము—ఇవి విద్యార్థులను భావికాలమున మంచినంపారులు గను పౌరులుగను చేయునవిగావున—వీనిని గూర్చి కొన్ని పాఠములు ప్రత్యేకించి వ్రాయబడి యున్నవి. ఇట్లు విషయప్రాశస్త్యముతో నలరారు ఈపుస్తకములు ఉత్తరసర్కారులలో ఉత్తమతరగతిముద్రణమునకు పేరుకెక్కిన రాజమండ్రి సరస్వతీవనమండ్రెస్సులో ముద్రింపబడుట పదియాఱుపన్నెంబంగారమునకు పద్మరాగముతోడి సంవర్కలబ్ధి సమ కూడినట్లయినది. విషయప్రాశస్త్యమునకు విలువ కల్పించుచు, ముద్రణాసౌందర్యమునకు మురుపుదీర్చుచు ఈవాచకములందలి చిత్రపటములు చెన్నలయచున్నవి. ఇందలి మేలేంది పాఠశాలాధికారులు వీనిని అర్హప్రచారము లోనికి గొనిరా ప్రార్థింతును.

ప్రశంస

చిరుమామిళ్ల శివరామకృష్ణ ప్రసాదు గారు

క్రమమందుగూర్చు చక్కని చిత్రపటముల కాలవాలంబుగా నలరినావు,
మిన్నకుండిన స్త్రీల మేల్కొల్పి వారిచే మంచివ్యాసములు వ్రాయించినావు,
కవికుమారులువ్రాయు కమ్మనిపద్యముల్ ప్రకటించి సత్కీర్తిబడసినావు,
క్రొత్తపోకడలతో క్రొత్తరూపంబుతో క్రొత్తదారిని బోవగోరినావు,

నీవు జన్మించి రెండేళ్లు నిండెనపుడె

అందితంబగు కీర్తినార్జించినావు,

తెనుగురమణుల కొఱతలు దీర్చినావు,

తగిన రూపంబు గృహలక్ష్మీ! తాల్చినావు.

152 సంవత్సరములు జీవించిన పురుషుడు :—

అంగ్లాననియందలి మ్రాఫ్టెరులోని పూజారి దగ్గరకున్న ఆల్బుమబరీయందు థామసుపార్ అని యొకడు వసించుచుండెను. ఆతడు తనకు ఎనుబదివిండ్లు వచ్చు వఱకు ఆవివాహితుడుగ నే యుండెను. ఎనుబదివిండ్లకాలమున ఆతడు పెండ్లిచేసికొనెను. ఆ భార్యవలన ఒక కుమారుని, ఒక కుమార్తెను గాంచెను. ఆతడు 132 ఏండునిండగా తిరిగి వివాహము చేసికొనెను. 152 సంవత్సరములు జీవించి ఆతడు గతమాసమున కాలముచేసెను. ఆతడు ఇక యెండుమాసములకు చనిపోవుననగా ఆతని నొకసారి లండనునగరమునకు కొనివచ్చిరి. ఆతడంతయున్నెన్నడును జన్మస్థలము వీడినవాడు కాదు. అగుటచే నాతని కానూతనప్రదేశ సందర్శనము సంద్రుడును పుట్టించెను. మరణకాలమున దావ్యరులు ఆతని శరీరమును పరీక్షించి యిట్లుచెప్పిరి. “ఇతని మెదడు మంచినీటిలోనే ఉండెను. అగుటచే ఇతడు మరణకాలము సమీపించినను ఇరువది సంవత్సరములుగా గ్రుడ్డివాడైయుండినను చక్కగ వినగలిగియు, చెప్పినదానిని బాగుగ్రహింపగలిగియు నుండెను.” మహనీయులకుగాని ఎందు ఖననము లభింపవో అట్టి వెన్నుమిసిప్పులనీ సం దారినక శేఖరము పొతిపెట్టిరి. అనిటి రాతిమీద “ పదిమంది అంగ్లమహారాజుల క్రమపరిపాలనములను చూచినవాడు ” అనువాక్యమును చెక్కించిరి.

11 విండ్ల బాలిక టెన్నిసు పందెములలో గెలుపు నొందుట :—

పదునొకండు వత్సరముల బాలికయగు మార్గరెటువుడే కాక అనువామి అలహాబాదు హైకోర్టు టెన్నిసుపందెములందు గెల్పు విరుదమునందెను. ఈమెతో సహకారయై ఖరీపుల్గాగు టెన్నిసు ఆటను ఆడిరి. ఇంత విన్నవయ్యు బాలిక ఇదివరకెన్నడును టెన్నిసు ఆటలలో విరుదుగట్టిన మేటియగుట కనివిని యుండలేదు. ఈమెను పోటీపందెములో వచ్చిన బహుమారు మూత్రముగాక న్యాయమూర్తులైన దళాలుగా రొక ప్రత్యేకబహుమతి నొసంగిరి. మరొకరు ఇంకొక ప్రత్యేకబహుమనము నొసంగిరి.

ఈ గల అభివృద్ధి :—

ఒక్కొక్క ఈగ తన జీవితకాలమున 20,000 పిల్లలను పెట్టి గలదని అంచనా వేయబడెను. ఈ 20,000 పిల్లలను తమ జీవితకాలమున ఒక్కొక్కటి 20,000 పిల్లలను పెట్టునుగదా. దీనినిబట్టి ఒక కాస్త్రుకేత్ర ఈగల అభివృద్ధి నిట్లు అంచనా వేసి చెప్పుచున్నాడు. మార్చి ఇరువదియవ తేదీని గల ఒక్క ఈగ ఏప్రియులు

ఇరువదివారుగన రేణికి మాడువందల ఈలను సాకును. అవి మే మాసము ఇరువదిఏనిమిదవ రేణికి మాడువందలకు మాడువందలచెట్టు అనగా 90,000 అగును. అవి జూలై నెల పెండవరేణివాటికి 27,000,000 అగును; ఆగష్టు ఏనిమిదవరేణివాటికి 8,100,000,000 అగును.

కొబ్బరి చెట్టు మీద 5 రోజులు ఉన్న పిచ్చివాడు :-

కాలికట్టు పిచ్చిఅనుపత్రిలో మలాపపురము నివాసియగు ఉన్నియన్ అనునొక పిచ్చివాడు ఉండెను. అప్పుటప్పుట రోగుల పీఠిగకుల తెలిసికొనుటకు అనుపత్రిలో వారిని తూచుటవారుక; కాబట్టి ఇతరరోగులతో పాటు ఉన్నియన్ కూడ మలామానముదగ్గరకు రీసికొనివచ్చిరి. అప్పుట డాక్టరులు అంగమున 'వెయింగు' (Weighing) (తూచు) అని మాట్లాడుకొనుచుండిరి. ఉన్నియనుకు ఇంగ్లీషురాదు. అతని మాతృభాష యగు మళయాళమున "వెయింగు" అనగా ఉరిపీయట అని అర్థము. అందులో ఉన్నియన్ చాలభయపడి 'మీరు నన్ను ఉరితీయలేరు' అని పెద్దకేలు చేయచు మగ్గుకొనిపోయి దగ్గరను ఒక కొబ్బరిచెట్టు ఎక్కి దానిమువ్వులో కూర్చుండెను. అట్లాతడు తనుకంటె ఆకాశమునకు దెబ్బది అడుగుల చేరువను ఉపనిశుడై ఉండగా క్రిందనున్న డాక్టరులు, తదితరులు నిష్కాంతపోయి నిలబడిపోయిరి. ఇది జరిగినది ఒకానొక లక్షి వారమున. కొంచెముసేపు ఉన్నతరువాత క్రిందనున్నవారు అతనిని దింపవలెనని తలపోసిరి. కాని ఎవ్వరైన చెట్టు ఎక్కుట మాది అతడు క్రిందికి దుమికి ప్రాణములు విడుచునేమో నని భయపడి అట్టి తలపులను మాని వైచిరి. విధి విధానములు లేక రాత్రింబవళ్లు చెట్టుక్రిందకొందరు కాపుకాయుచుండిరి. ఇట్లు రోజులు గడుచుచుండెను. పిచ్చివాడు మాత్రము దిగిరాలేదు. అమువ్వులో ఎట్లో చోటుచేసికొనియుండెను. ఆహారపానీయములకు అతనికి లోటులేకుండెను. ఏమన కొబ్బరికాయలను కోసి వానిని తన పండ్లతో ప్రికి ఒరిచి పిళ్లుత్రాగి, కొబ్బరి తినుచుండెను. ఇట్లుండ ఈ వింతమానుటకు జనులు విశేషముగ వచ్చి కొంత దూరమునచెట్టుచుట్టును మూగుచుండిరి. కాని చెట్టుక్రిందికి మాత్రము ఎవరును పోకుండిరి కొబ్బరికాయలు విసిరి పిచ్చివాడు తమ తలలు పగులగొట్టునేమో నను భయముచేత. ఈ పిచ్చివానిని క్రిందికి గొనివచ్చుట ఎట్లు అనునది అచ్చటి డాక్టరులకు ఒకగొప్పసమస్యగానుండెను. మందలవైద్యకాళాధికారికూడ వచ్చెను. అతనికి ఏమియు పాటుపోక జిల్లాకలెక్టరుగారికి వర్తమానించెను. కలెక్టరుగారువచ్చిరి. చెట్టు ఎక్కి గూర్చున్న పిచ్చివానిని ఏమియుచేయలేక కలెక్టరుగారు చుట్టు మూగియున్న జనులమీద 144వ శ్లోకు ప్రయోగించి అక్కడ జనము మూగకుండునట్లు నిషేధించిరి. అనంతర మా అధికారులు అరిచిర్లుముగ అలా చించి పిచ్చివాడు క్రిందపడుచో ప్రాణాపాయకరమగు దెబ్బతగులకుండుటకై చెట్టుచుట్టును కొంతదూరము కొంతఎత్తున ఒక పెద్దవలపన్నిరి. ఉన్నతాననుమిద ఉపస్థిరుడై ఉన్న పిచ్చివాడిది చూచెను. 'ఒకెట్టి వెంగలప్పలాచా! మీవలలో పడుటకు నేను చేపను కాను.' అని అరచుచు వాడు క్రిందికిదుమికెను. వలదాటి అవలపడెను. అతని తొడలు విరిగిపోయెను, ఇది మంగళవారము మధ్యాహ్నము జరిగెను. అనగా వాడా చెట్టుమీద ఐదురోజులున్నాడన్నమాట. దుమికిన ఒకగంటకు వాడు ప్రాణములువిడిచెను.

చిలుకలవలన జ్వరము :-

ఎలుకలవలన ప్లేగు, దోమలవలన మలేరియా కలుగునట్లే చిలుకలవలన ఒక విధమైన జ్వరముకలుగు చున్నదనియు, దానివలన కొందఱు మరణించిరనియు ఇంగ్లండులో ప్రవాచము పుట్టినది. ఈకారణమున పలువురు తమ పెంపుడుచిలుకలను చంపివేయుచున్నారు. దయాహ్రిహృదయులగు కొందఱు వానిని జంతు ప్రదర్శకశాలలకు పంపివేయుచున్నారు. బ్రింగుమ్యములో నొకవైద్యుడు ఒక్కసారిగా తన పదిపాను చిలుకలను చంపివేసెను.

వ ని తా లో క ము

శ్రీమతి వై. జానకమ్మగారు :-

వై. జానకమ్మగారు

ఈమె పైపు
రైటరు వ్యాపార
స్తులగు వై. నారా
యణగారి తనయ.
వయస్సు పదునొ
కండు వత్సరములు
మాత్రమే. ఆం
ధ్రప్రదేశ్ భాషలలో
వయస్సుకు మించిన
పరిచితి సంపాదించిన
వివేకవతి.
ఈమె గానకళ
యందును మంచి

ప్రజ్ఞ నాన్వించి పరీక్షలలో జయముకాంచినది. విశేష మేమన ఈ కన్య తండ్రిగారికిరిగిన
కుమార్తెయై గవచిన క్రిష్ణమనువారమున మదరాసునందు జరిగిన పాఠ్య-వేడుకలయందు
బిజోయి పైపురైటరు ప్రదర్శనముగావించినది. ఆ ప్రదర్శనమున ఆంగ్ల, తమిళభాషలపైపు
యంత్రములను చూచుకుగనవయోగించి ప్రేక్షకమహాజనులచే మెప్పులందినది. ఈమె
ఈ విషయమున భావికాలమునందు మంచిపేరు సంపాదించుననుటలో సందేహమునకు
తావులేదు.

శ్రీమతి అన్నపూర్ణాబాయిగారు :-

కొంతకాలము బొంబాయి కార్పొరేషను మేయరుగానుండిన డాక్టరు దేశముఖ్
గారివతి. ఈమధ్యజరిగిన హిందూమహిళాసమాజమువారి పదునొకండవ వార్షికోత్సవ
సందర్భమున ఈమె అధ్యక్షురాలుగా నుండినది.

శ్రీమతి డి. యి. జాలియన్ కన్యగారు :-

గుడియట్లములో సూరనముగా స్థాపింపబడిన అమెరికను మిషను ఆసుపత్రిలో
ప్రధానవైద్యురాలుగా నియమింపబడినది.

శ్రీమతి కె. రామసుబ్బమ్మ గారు:—

ఈమె రెడ్డికులమునకు చెందినది. కడప మునిసిపలు సంఘసభ్యురాలుగా నియమింపబడినది. పురపాలకసభ్య సంఘములందు సభ్యురాలుగానున్న రెడ్డికాంత ఈమె ఒక్కరియే అని తెలియుచున్నది.

శ్రీమతి యమ్. జానకికన్య:—

కాలికట్టులో గౌరవన్యాయాధికారిణిగా నియమింపబడినది. ఆనగరమునందలి పిచ్చిఆసుపత్రికి అప్పుడప్పుడు పోయి అందలి మంచి చెడ్డలను అరయుచుండుటకు గవర్నమెంటు వారీమెను కోరియున్నారు.

శ్రీమతి మార్గరెటు యస్. బార్బరు కన్య:—

కాలికట్టు మునిసిపలు సంఘసభ్యురాలుగా నియ

మ. రామసుబ్బమ్మ గారు నియమింపబడినది.

శ్రీమతి పి. చినలక్ష్మమ్మ గారు:—

అనంతపురము మండల విద్యాసంఘములో సభ్యురాలుగా నియమింపబడినది.

శ్రీమతి పి. సుశీలబాయి గారు:—

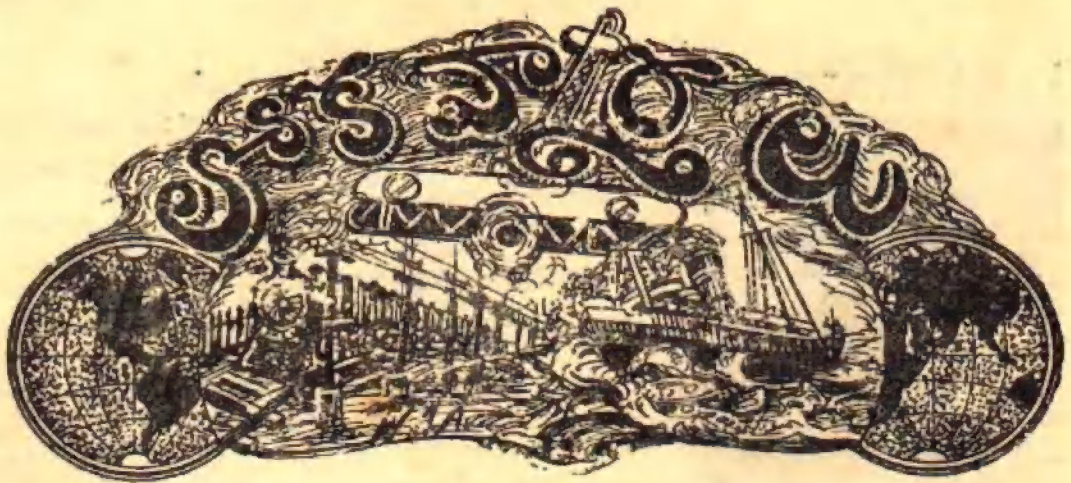
మద్రాసునందలి హిందూస్త్రీ సంఘసభ్యురాలు. కలకత్తాయందలి చిత్తరంజన పరిషత్తువారు నిర్వహించిన అఖిలభారతదేశీయ వ్యాసరచన పరీక్షలో ప్రథమ బహుమానము గాంచినది. వ్యాసవిషయము 'స్త్రీయుద్యమమున హిందూస్త్రీయొక్క స్థానము' అనబానినగూర్చి. గ్రామోద్ధరణ విషయములందు ఈవిడుషికి అభిరుచిమెండు. శ్రీయుతి ఆర్కాటు రంగనాథమొదలియారువారు మంత్రిత్యము వహించినపుడు గ్రామపునరుద్ధరణమునగూర్చి వారేర్పరిచిన వ్యాసముల పోటీపరీక్షలో ఈమె పాల్గొనెను.

శ్రీమతి జోషి కన్య గారు:—

వెస్టరన్ ఇండియను స్టేట్సునిజెన్సీకి చెందినది. ఇంగ్లండున ఉన్నతవిద్య బడయునవకాశము కల్పించుచు నీమెకు ఇండియాగవర్నమెంటువారు విద్యార్థినివేతనము నిచ్చియున్నారు.

పి. చినలక్ష్మమ్మ గారు

తమలపాకులు ఈయనందుకు కొట్టిచంపుట:--

అహమ్మదు పక్షియను ముప్పది సంవత్సరములు. అతని భార్య పదునేడు వత్సరముల పడుచు. పక్షియను భార్యపై ఇష్టము లేకుండెను. ఇట్లుండ ఒకనాడు అతడు భార్యను తనకు తమలపాకులు చుట్టి ఇమ్మని అడిగెను. ఇచ్చుటలో ఆమె కొంచెము ఆలశ్యముచేసెను. అందుమీద అహమ్మదు అగ్రహముతో ఆకాశమంటి భార్యను బాదెను. ఆబాదుల కా అబల అనువులబాసెను. ఇది ప్రాసిక్త్యవనుకథ. ఆలిఫూర్ లో విచారణ జరుగుచున్నది.

భార్యతోగమునకు భర్త ఆత్మహత్య చేసికొనుట:--

బ్రిగాడియర్ తెరార్డు క్రిస్టియను అను సైనికోద్యోగి ఉచితరక్షాదు కావున తన భార్యను ఆత్మహత్య చేసిమించియుండెను. ఇట్లుండ విధివశమున భార్య జబ్బుపడెను. తాను గాఢముగ ప్రేమించిన ఇల్లాలు రోగ గ్రస్తయగుటతోడనే అతడు అతివైక్ల బియ్యము నొందెను; భరింపలేక నోటియందు రివాల్వరు కాబ్బుకొని చనిపోయెను. రోగార్తులగు భర్తలకొఱకు ప్రాణములను త్యజప్రాయముగ వర్షించిన భార్యల నామములను కొల్లులుగ పేర్కొనవచ్చును; కాని భార్యలకొఱకు ప్రాణములిచ్చిన బ్రిగాడియర్ తెరార్డువంటి పురుషులు కోటికొకరైన దొరుకుట సందేహము. ఆత్మభార్యయందు దేవీస్వరూపముగాంచిన ఈ సైనికోద్యోగి చిరస్మరణీయుడు; స్వాస్థ్యపరులగు పురుషులలో తప్పబుట్టిన మహనీయుడు.

ప్రజ్ఞాశక్తితరలయగు యువతి:--

కిరణబాలదాసి భాంగోరు నివాసిని. ఆమెకు పదునేడేండ్లు. ఆమె భర్త వర్తకపరని తఱచు కలకత్తాకుబోవుచుండువాడు. జతీరామునాస్తిరు అనుదుష్టుడు వారి పొరుగువాడు అట్టిసమయములందు కిరణబాలదాసి ప్రవర్తనము పెడమార్గములకు ద్రిప్ప ప్రయత్నముచేయుచుండువాడు. కిరణ బాలమాత్రము లొంగలేదు. ఇట్లుండ ఆమె ఒంటరిపాటుననున్న సమయమున జతీరాముడు దౌర్జన్యముచేయ నుంకించెను. అందుతో ఆమెకు కోపముచేతెత్తి దౌర్జన్యము తెచ్చుకొని పీటతో నాతనిని కొట్టెను. జతీరామునకు గట్టిదెబ్బలు తగిలినవి. ఆస్పత్రిలో పడచేసినారు. అందుండిగాయములు మాన్చుకొని అతడు మూడుమాసములకుగాని బయట పడలేదు. ఈలోగా ఈవిషయము కోర్టునకెక్కినది. ఆలిఫూర్ సబ్ కలెక్టరువా రీకేసు విచారించి

జరిరామునకు ఆరుమాసముల కఠినపరిశ్రమ విధించుచు తీర్పులో కిరణబాలదాసి నిట్లు ప్రశంసించెను. “ప్రజ్ఞా బలముచే మానము కాపాడుకొన్న ఈబాలామణిప్రవర్తనము విధివశమున సమాససన్నివేశములు గల్గుచో మేలుబంతిగనుంచుకొని ధైర్యముతో వర్తించి పంశమునకు అనూనయశము కొనిపట్టురుగాక అని పంగ యువకులను హెచ్చరించుచున్నాను.”

“మగ బొల్లని సతి”:—

క్రమశిరాజునూరి పదితొమ్మిదివత్సరముల పడుచు. లాహోరునగరమునక శాకాలలో బి.యే. పీనియరు తరగతియందు చదువుచున్న తనభర్త ఆమరదాసు అనువానిపై ఫిర్యాదుచేసి నగరస్వా యాధికారియొద్ద రాజు డుమారి ఇట్లు చెప్పెను. “నేనొక మర్యాదపంశమునకు చెందినదానను. ఆమరదాసునకును నాకును 1923-వ సంవత్సరము అక్టోబరు 12-వ తేదీని వివాహము జరిగినది. వివాహము అయిన తరువాత రెండుసంవత్సరముల వఱకు నేను నాభర్తతో అత్తనాంటనుంటిని. ఆకాలమున నాతలిదండ్రులే నాకు కావలసిన ధనము, నగలు, బట్టలు, తదితరములను వస్తువులు పంపుచుండిరి. పంపిన వాని నెల్ల నామామగారు చల్లగ అందుకొని తమ స్వాధీనములోనే ఉంచుకొనుచువచ్చిరి. రెండుసంవత్సరములు గడచిన తరువాత నామామగారు, అత్తగారు, భర్త నన్ను బాధించుచు ఆగౌరవము చేయకొచ్చిరి. లేనిపోనిసాకులు కల్పించి నన్ను తఱుచు పుట్టింటికి తోలివేయుచుండిరి. తఱుచు నాభర్త నాతలితండ్రులను ధనముకొఱకై నిర్బంధించుచుండెను. నన్ను వారు పెట్టుబాధలకు నానునన్ను క్రమముగా వికారమునొందెను. అందుతో నాకు కరీరమున ఏదో యగృత ప్రారంభమయ్యెను. అంతట మాత్రవారు నాకు క్షయరోగము తగిలినదని చెప్పుచు వారియింటనుండి తఱిమివైచిరి. నాతలిదండ్రులు నన్ను గొప్పగొప్ప డాక్టరులకు చూపి పరీక్షచేయించిరి. వారందఱు నాకు అట్టిరోగ మేదియులేదని నిరూపించెప్పిరి. ఇంతలో నాఅత్తగారు నాభర్తకు తిరిగి వివాహముచేసిరి. నాధనములేము వారు ఆపహరించిరి. నన్ను ఏలుకొనుటకు నిరాకరించిరి. మనోవృత్తియిచ్చుటకై నను అంగీకరింప లేదు. నాకు రావలసిన ‘స్త్రీ ధనము’ ఇచ్చివేయుటకును, నాకు మనోవృత్తి కల్పించుటకును 1929-వ సంవత్సరము ఆగష్టుమాసము 18-వ తేదీని నేను నోటీసు ఇచ్చితిని. నాభర్తదానిని పాటించలేదు. నోటీసుతీసివేసి కొనుచో నన్నుతిరిగి నాభర్త ఏలుకొనునని నామామగారు నాతండ్రితోచెప్పగా అట్లేచేసితిమి. కాని నాభర్త నన్నుతిరిగి పరిగ్రహింపలేదు. కావున కోర్టువారు నాభర్త నాకు నెలకు నలుపదిరూపాయలు మనో వృత్తియొసగునటుల ఉత్తరువు దయచేయి ప్రార్థించుచున్నాను.”

పండ్రెండేండ్లకు రెండు పెండ్లిండ్లతో మరణము:—

రెయిరా మండలమునందలి నడియాడువాసియగు మనియాల్ గిరిధరలాలు భట్టుగారు తనరోగిష్టి పుమారునకు పండ్రెండేండ్ల బాలుకునకు ఇదివరకే ఒకసారి వివాహమైయున్నవానికి తిరిగి వివాహముచేయ ప్రయత్నపడుచుండెను. ఇదితెలిసికొని అచ్చటి యువజనసమితివారు ఆందోళనముచేసి పెండ్లికాకుండ ఆగ బట్టుటకు కోర్టు ఇంజక్షను తెప్పించిరి. అయినను భట్టు తనపట్టు విడువలేదు. బరోడా సంస్థానమునకు కొమరుని తీసికొనిపోయి ఆతనిని, ఆతనిరోగమును ఇచ్చి ఒక పథవునకు వివాహముచేసెను. కట్టుకున్న కాంత లను విధవలనుగా జేయు మహాత్కారమునకే భారతసూమి కవతరించిన ఆ పండ్రెండేండ్ల బాలుడు రెండవ వివాహమైన కొలదికాలముకే ఊర్ధ్వలోకమునకు వేంచేసెను. ఇప్పుడు బొంబాయి హైకోర్టువారు కోర్టును ధిక్కరించినాడని భట్టుపై కేసుపెట్టి విచారించుచున్నారు.

తాంబూలము:విరుద్ధవస్తువులు :—

14-1-30-వ తేదీనాటి 'కామోదక' పత్రికలో 'ఇంటిమందులు' అను శీర్షిక క్రింద తాంబూలమునుగూర్చి వ్రాసినవిషయములలో దిగువ నుదాహరించినవి ముఖ్యముగ గమనింపదగియున్నవి.—

“పాలు, వెలగపండు, పసన, ఆమ్లములుగానుండు ఫలములు, ఆరటిపండ్లు, ఇత్తుఖండములు, ఘృతము, తేనె, వారిశేర్మలు ఇవి తాంబూలముతో విరోధించును; కనుక వీనిని మెళువన నుత్తరక్షణమునందే తాంబూలమును సేవింపగూడదు. ఈ విరుద్ధవస్తువుయొక్కజనితవిషము మహాహ్రాసమై మనుజులను హింసించును. తాంబూలమువేసికొనుచు నట్లనే ప్రాణములను త్యజించినవారలు అనేకులుగలరు. అట్టివారియొక్క కష్టము లేని విష్కారణమరణములకు కారణమేమి యుండవచ్చునని యాలోచించుచున్నవారు మాతృముగ బరికించినచో ఇట్టి విరుద్ధములే సంప్రాప్తమైయుండునేమో ఎవరూహింపగలరు. మఱియు భుజించియు, నిద్ర నుండి లేచియు, స్నానమొనర్చియు, వాంతివేసికొనియు నుండునట్టివారలు గడియవేపు నిద్రానించినాని తాంబూలచర్మణమున పుష్కమింపజనదు.”

పాలు:విద్యార్థులు :—

‘ది సౌతుంధిండియను మెడికలుయూనియను’ వారి మాసపత్రికలో డాక్టరు టి. బి. ఓర్; డాక్టరు జెర్నాల్లు వెయిటను అనువారలిట్లు వ్రాయుచున్నారు.—

“మొగడతీసినవికాని రీయనివికాని ఆయినపాలు పుచ్చుకొనుచో విద్యార్థులు పొడుగుగా నెడుగుటయు తూకమున పెంపొందుటయు కల్గువని కనుగొనబడినది. తొమ్మిదిమొదలు పదునాలుగుసంవత్సరముల వయస్సు గల బాలురకు దినమునకు ఒక్కొక్కరికి ఆర్థశేరు పాలిచ్చితిమి. ఇట్లు ఎనిమిదిమాసములుచేయగా వారు పాలుపయోగించని బాలురకంటె పొడుగుగాను పుష్టిగాను ఎదిగిరి. పాలయొక్క గుణమేకలదని ప్రకటింపబడు నిస్సంశయము కొందఱికి ఇచ్చితిమి. అది వారికెట్టి క్రొత్తపుష్టిని కొనిరాలేదు. పాలుపయోగించినవీల్లలు పొడుగున, పుష్టియందు పెంపొందుటతోడూ మంచిఆరోగ్యవర్ధిహముతో నొప్పిరి. తేజస్సుకలమొగము, నలుపెక్కి నిగవిగలాడు తలవైట్టుకలు, ఉద్దిపితోత్సాహము కలిగి విలసిల్లిరి. ప్రపంచమున ముందుపచ్చిన బాకులన్నియు పుష్కలముగ పాలుత్రాగుటకు; అలవాటుపడినవారే యను సత్యమున కీవిషయము పోషణ మిచ్చుచున్నది.”

అంధవిశ్వవిద్యాలయప్రాచ్యవిశ్వత్పరీక్షలు: స్త్రీలదుస్థితి:—

‘ఒకవిద్యాభిలాషిణి’ ఫిబ్రవరిమాసము 11—న తేదీనాటి అంధపత్రికలో నిట్లు ప్రకటించుచున్నది.—

“ఈచంద్ర కౌండలు భాషాభిమానులు అంధపత్రికయందు ప్రయితేటు విద్యాస్థలకష్టములను వివరించి ప్రయితేటువిద్యార్థు లిరువదియైదు సంవత్సరములకు లోపువయసున పరీక్షలకు ఆర్దులుకారను నిబంధనను తీసి వేయవలయునని ప్రకటించుచు కృషిసలుపుచున్నారు. ఈ సందర్భమున మా స్త్రీలదుస్థితినికూడ ముఖ్యముగా తెలుపుకొనవలసియున్నది. అంగ్లేయపరీక్షలకువలె గాక ప్రాచ్యవిశ్వత్పరీక్షలకు ప్రత్యేకముగా పరీక్షకు పోవుటకు ఆనుగ్రహించినందులకు భాషావ్యాప్తిని గురించి అంధవిశ్వవిద్యాలయమువారి సరళహృదయమును కొనియాడవలసియే యున్నది. కాని అందులో 25 సంవత్సరములు చాటివగాని ప్రయితేటుగా విద్యాన్ విగోమణి పరీక్షల కర్దులుకారని యుండుటచే మిగుల అసంతృప్తికరముగా నున్నది. పురుషులకీది వర్తించినను స్త్రీల కీనిబంధన పూర్తిగా పనికిరాదని వ్రాయ సాహసించుచున్నాను. ఏలయున 25 సంవత్సరములు వచ్చు సరికి సామాన్యముగా స్త్రీలు 4, 5 గురు సంతానమును గని తమ యావనమును, దానితోపాటు బుద్ధిబలమును, చదువుకొనుట కవకాశమును పూర్తిగా కోల్పోవుచున్నారనుట సత్యదూరము కాజాలదు. అట్టి పరిస్థితులలో నామె విద్యావ్యాసంగముచేయుట కట్టి వీలునులేదు. పల్లెటూళ్లలోని స్త్రీలు ప్రాచ్యవిద్యాభ్యాసము చేయుట కవకాశములుగలవు. కాని అట్టివారికి పరీక్షలకు చదువవలెనను కోరికయున్నను వారు పట్టణములకు బోయి మగవారితోపాటు సమయముగా పరీక్షలకు కూర్చుండుటకు మనస్కరించుటలేదు. ఒకచో నందుల కిష్టపడినను తల్లిదండ్రులు భర్తయు దాని ననుమతించరు. కాన 10 నుండి విద్యాస్థినిగల ప్రతిచోటను వారికి ప్రత్యేకముగా సెంటర్ల పెట్టించి స్త్రీవిద్యను పోషింతురని అంధవిశ్వవిద్యాలయమువారిని కోరుచున్నాను. ఈ పైవిషయములను, ముఖ్యముగా వయోనిర్ణయనిబంధనను గురించి స్త్రీవిద్యయొడ అభిమానముగల ఉదారహృదయులును, మా అంధమహిళాసభవారును, తదితర విద్యుషీమణులును తగు శ్రద్ధవహించి పూర్తిగా కార్యము కొనసాగువరకు కృషిపరిసి స్త్రీవిద్య సభివృద్ధి గావించురని ప్రార్థించుచున్నాను.”

రామమోహనుడు : స్త్రీయుద్యమము:—

బ్రాహ్మసమాజకేతవారి కోత్సవసందర్భమున పశ్చిమగోదావరిమండల తిలక నగరముగు ఏలూరునందలి స్త్రీపార్శనాసమాజమువారిచే ప్రకటించబడిన శ్రీమతి సత్తి రాజు శ్యామలాంబగారిచే విరచితమగు కరవల్రమునుండి క్రిందిభాగము లుద్భుతములు:—

“రామమోహనుని కాలమునాటి స్త్రీలస్థితి ఆ కాలములోని స్త్రీలకు తమ ప్రాణమును రక్షించు కొనుటకై నను సంఘములో స్వాతంత్ర్యము లేనిదై యుండెను. భర్తచనిపోయిన భార్య సరి యనబడు సహాగమనము చేయవలసినదే. పురుషులు నిరంకుశస్వాతంత్ర్యపరులై పెక్కుమందిని పెండ్లి యాడుటయును అట్టి పురుషునితోపాటు భార్యలందరును సహాగమనము చేయవలసి యుండుటయు నాటిఘోరము. పసికూనలను కూడా మేళతాళములతో నూలేగించి బలవంతముగా కాళ్ళను చేతులను కట్టివైచి వద్దని విపరీతముగా నెడ్డుచున్నను భర్తయొక్క మృతకేబరముతోపాటు చితిలో పడవేసి ఆమెపై పెద్ద దుంగలను దాచి పైకిలేచి రానివ్వక ఘోరముగు అర్హవాదముపైకి వినబడకుండ బాజాలను వాయించి ప్రాణములను తీసెడు యాఘోరదురాచారము మన దేశమందు తిప్పు మరయే యితర మొంటుదేశమునందును ఉన్నట్లు వినము. కరుణాస్వరూపుడగు రామమోహను డీ దురంతమునుండి దేశము నుద్ధరించుటకు బద్ధకంకణుడై యశోనగధిలను కావించి ప్రజలకు ప్రబోధించి అశేకుల సంతకములతో కూడిన మహాజరులను ఈ బలవన్మరణముల నాపవలసినదని గవర్నమెంటుకు పంపించెను. అట్టితరి దేశమంతయు నాయనపై తిరుగబడిరి. ఇప్పు డీచాల్యవివాహమును నిషేధించు చట్టమును చేయించిన శ్రీ మారవిలాసకారదాగానిని మనపూర్వాచారపరాయణు లెట్లు నిందిం

చుచు హుంకరించు చున్నారో చూడుడు. అట్టి తరి మారు సంవత్సరముల క్రిందట దేశ ముం దింతటివ్యాప్తిలోని కాలములో శేవల మూర్ఖత్వముతో నిండియున్న దినములలో గాదాంధకారమున గొప్ప సర్పిలైలు వలె యీ సంస్కరణము దేశమును తారుమారు కావించి యెట్టి సంస్కరణము కావించియుండునో యోచించుడు. అట్టితరి మేరుధీరుడగు శ్రీరామమోహనుడు నిశ్చయింప నిలిచి ఘోరసమరము సలుప సాగెను. మత విషయకసంస్కరణము కావించి బ్రహ్మాపాసనామందిరమును కలకత్తానగరమున నిర్మించి దేశమున కనేకరక్షణోపాయముల కావించెను. పిమ్మట ధిల్లీపాదుషా రాయలవారిని స్వంతపనిమీద ఇంగ్లండు దేశమునకు పంపించెను. దాని నవకాశముగా గైకొని రాయలవారు సీమదేశమున కరిగి సతి అను స్త్రీల పాలిటి బలవన్మరణము నాపివేయు దట్టమును కావించెను. పిమ్మట దేశీయుల దురదృష్టమువల్ల కొద్ది కోటలలోనే ఆ మహామహుడు అచ్చటనే తన భౌతికదేహమును చాలించెను. ఇట్టి పుణ్యమూర్తికి భారత స్త్రీలెట్టి కృతజ్ఞత చూపవలసియున్నదో ఊహింపజాలము.

ప్రార్థనాశీల:—

ఉత్తైజకరములగు దిగువపంక్తులు 10-వ తేదీనాటి 'ధర్మసాధన' నుండి గ్రహింపబడినవి.—

“ఇంగ్లాండులోని ఒకానొకభాగ్యవతి గాలిమార్పు నిమిత్తము తానున్న పట్టణమును వదిలి సముద్రపు తీరంబు ప్రదేశమునకు బోవ సంకల్పించి యుండెను. తా పయనమగుటకు పూర్వము భోజనపదార్థములతో బండ్లను నింపి బయలుదేరి వెంచవద్దని ఆమె తన భర్తకులతో గట్టిగా చెప్పెను. ఏర్పాటు చేసికొన్న ప్రకారము ఆమె తన పరిజనులతోడను కావలసిన వస్తుసామగ్రితోడను బయలుదేరి సముద్రతీరస్థముగు ఆరోగ్యప్రదేశమునకు జనుచుండెను. మార్గమధ్యమున బయలుదేరి మోయబాలక గుఱుములు అలసిపోవుచున్నట్లు ఆ యజనురాలికి తోచెను. అప్పుడామె బండ్లలోనున్న వస్తువులను పరిశీలించ దొడగెను. అప్పుడామెను భోజ్యపదార్థములు కనుపించెను. యజనురాలు వద్దని నుడివినను రహస్యస్థలమునందు పదిలముచేసి పని వాంఛు కోనిన భాద్యవస్తువులను తను వెంట తీసికొని వచ్చుచుండిరి. ఇప్పుడు ఆగుట్లు బయల్పడినది. యజనురాలు ఉగ్రురాలై నేవలను పీలిచి యిపు డీ పదార్థముల దీసి యిచ్చట పాటవేయు దనిన ఒక పనికరై ‘అమ్మా! ఈ వస్తువుల విచోట వ్యర్థముగా నుట్టి పాలు చేయ నేల? అదిగో గ్రామ మొకటి సమీపించుచున్నది. నే నీపదార్థముల నచట నెవరికైన నివ్రును. దయచేసి కొంచెమునేపు ఒక పట్టుడు’ అని వేడుకొనెను. గ్రామము రాగానే ఆ భయ్యురాలు ఆ భాద్యవస్తువుల నెల్ల తీసికొని ఒకటి రెండిండ్లు దాటి ఒక గృహమున ప్రవేశించెను అందు చినికిపోయిన మలినవస్త్రములను దాల్చి ఒక స్త్రీ చేతులు తోడించి ఈశ్వరని ప్రార్థించుచుండెను. ప్రార్థన ముగియువరకు వేచియుండి ఆభయ్యురాలు తా చెచ్చిన భోజనవస్తువుల నెల్ల ఆ వేదరాలికి నొసగెను. నిరుపేదయుగు ఆ స్త్రీకి తత్సమయమున కరిగిన సంతోషమును, కృతజ్ఞతను, విశ్వాసమునకును మేరలేదు. తనకు ఆహారద్రవ్యములను తెచ్చి యిచ్చిన మగువను జూచి “అమ్మా! నాధర్మ దీర్ఘ కాలము వ్యాధిచే పీడితుడై యిటీవలనే మృతికొందెను. అయిన చికిత్స నిమిత్తమును ఉపచారమునిమిత్తమును నా సర్వస్వమును ధారపోసితిని. నా దేహములోని రక్తమాంసములకాద అయిన నేవలై యర్పించి చర్మము ఎముకులతో నే నిట్లు నిలిచియున్నాను. ఆహారద్రవ్యములు అన్నియు పూర్తిఅయ్యెను. నేడు ఉపోష్యము చేయవలసిన స్థితి సంభవించినది. భగవంతుని గూర్చి ‘తిండి! నేడు నేను తిండిలేక మాడవలయును. లేదా ఏ ఆనాధ శరణాలయములోనో ప్రవేశింపవలయును. ఇది నీ కష్టము గానిచో అన్నము నొసంగి యీ దినము నాప్రాణము కాపాడుము’ అని కన్నీరు కాల్యలు గట్ట ప్రార్థించితిని. పరమపిత యీ దీనురాలి ప్రార్థన నాలకించి సమృద్ధిగా నాకు ఆహారముగ దయచేసి యున్నాడు. ఆహా! అయిన కారుణ్యము అపారముగదా” అనెను. ఈశ్వరని దయ యందు ఆ వీదరాలి కెట్టి విశ్వాసము? ఇట్టి సరళవిశ్వాసమే మనుష్యులను తరింపజేయునది. భగవంతుని దయాపరత్వము నందు వస్తుకము కలిగింప జాలని దర్శనశాస్త్రములేల? విజ్ఞానచర్మ లేల? ఈశ్వర కారుణ్యమునందు దృఢ విశ్వాసముగలవారు ధన్యులు.”

మాంటినిగ్రోస్త్రీలు

మాంటినిగ్రో ఆల్బేనియా, సెర్బియా, హెర్జెగోవిना దేశములనడుమ ఎడ్రియా టికి సముద్రమునకు కొంచమవలనున్న చిన్నదేశము. ఆదేశము బహువర్సరములు పారశంక్రమమున ముగ్గినది. పర్వతబహుళమైన దేశమగుట అందలి ప్రజలు దృఢ కాయులును, శ్రమకోర్చెడు వారునైయున్నారు. ఆ దేశపు పురుషులు స్వదేశస్వాశంక్రమ సంపాదనార్థము పడినకష్టములు పరశ్శతములు. ఈ విషయమున ఆ దేశపుస్త్రీలు

మెరీ వారాణి

మాంటినిగ్రోస్త్రీల సౌందర్యము అంగసౌష్ఠవము బాటియములగు దుస్తులు ఈమెకడ కాంచనము.

రారు. మాంటినిగ్రోదేశపు న్యాయశాస్త్రము ప్రకారము హత్యానేరము తప్ప మిగత ఎట్టినేరములును స్త్రీలపై మోపుటకు వీలులేదు. భార్యచేసిన నేరములకు భర్తయు, కూతురుచేసినవానికి తండ్రియు, చెల్లెలుచేసినవానికి సోదరుడును జబాబుదారులై యుందురు. ఇది లెస్సగనేయున్నది. ఏమందురా? ఇంతకుముందు చెప్పినట్లు ఆ దేశమున పురుషులు అవసరము వచ్చినపుడు యుద్ధముచేయుట తప్ప మిగిలిన ఏకార్యమును చేయు

పురుషులకు చేసిన తోడ్పాటు స్తుత్యాతీతమై యున్నది. గృహకార్యనిర్వహణమునకు తోడు పెద్దపెద్దబరువులను మోయుట, భూమిదున్ని వ్యవసాయముచేయుట మొదలగు వానిని నిర్వహించుచు పురుషులు తమ శక్తినంతటిని యుద్ధప్రశంసలయందే గడపునట్లు ఆ దేశపుస్త్రీలు చేసిరి. పురుషుడనగా ఆ దేశమున యుద్ధముచేయు ఒకానొక యంత్రము. పురుషునికంటె స్త్రీ ఏ విషయమునను లొచ్చుకాదను సత్యము ఆ దేశమున బాగుగ ఆచరణమున నున్నది. యుద్ధకార్యములను మాత్రము పురుషునకు వదిలి ఆ దేశపుస్త్రీ మిగిలిన సకలకార్యములను తానే చక్క-చెట్టును, చర్చికిపోపునప్పుడును, ఒకప్రదేశమునుండి మఱియొక ప్రదేశమునకు ఏదైన భారమగు సామాను గొనిపోవునపుడును తప్ప మిగిలిన సమయ

ములందు అచ్చట స్త్రీలు బయట కాన

నక్కటలేదు. సహజముగతాము చేయుకార్యములనేగాక పురుషులుచేయు పనులను కూడ తామే నిర్వహించి కష్టమిచ్చి పనిచేసి కొద్దికాలమునకే శరీరపాటవమును పొగొట్టుకొను స్త్రీలవిషయమున ఈమాత్రపు బాధ్యత పురుషులువహించుట లెస్సయే.

మాంటినిగ్రోస్త్రీలు వ్యవసాయమునందు శ్రద్ధ ఉత్సాహము కలవారు. తమది సారవంతమైనదేశము కాకపోయినను ఆదేశపుస్త్రీలు కష్టపడి భూమినిచీల్చి పంటలపండింతురు. అడుగునేల నైనను వారు ఊరికేడుచరు. అచ్చట ఒక్కబంగాళా దుంపపైనవిత్తి పండించెదరు. కొండ అంచులు, లోయలుకూడ ఆ స్త్రీలు మడులుగ నుపయోగింతురు. ఇంతకష్టపడినను వారికి కడుపు నిండ ఆహారము దొరుకుట దుస్సరమే.

మాంటినిగ్రోస్త్రీలు వీరవంతలు. వారు పనుస్తకార్యములను తాముచేసి యధికార్యములకు బంపిన పురుషులు అందు వెనుకంజవైచి లేని అట్టివారికి తమ దుస్తులనొసగి కత్తిపట్టిన ఆతనిచేత కదురునుంచి మఱికొన్నికదురులతో వారినిబాది దేశమునుండి తఱిమివేయుదురు.

మాంటినిగ్రో దేశస్థుల ఇంట్లు సాధారణముగ ఒక అంతస్తునే కలిగియుండును. పశువులను పెంచువారియింట్లమాత్రము రెండంతస్తులు కలిగియుండును. క్రిందిఅంతస్తున పశువులును పైఅంతస్తున ప్రజలును నివశింతురు. ఇంటికి పొగపోవు ఆదేశపుస్త్రీల దుస్తులు గొట్టములు ఉండవు. వర్వతబహుళమైన దేశమగుట సాఫీయైసరోస్టులేవు. తపాలు మోటారులు కొనిపోవును.

ఆదేశమున అవివాహితులగువారు ఎట్టనిశిరోభూషణమును తాల్తురు. వివాహానంతరము స్లనిశిరోభూషణమును ధరింతురు. ఆ దేశమున నీరు ఆవునేతికంటె కూడ అధికమగు విలువతో చూడబడును. నూతులు తక్కువ; ఉన్నను అవి పాతాళలోకమునకు మార్గము చూపుగోతులు మాత్రమే. మాంటినిగ్రోయందు కొన్నికొన్ని తావులలో జలమే దొరకదు. కావుననే దాడివెడలువారాదేశమును జయించుట బహుకష్టముగానుండినది మంచుకరిగించుకొని మంచినీరుగాఉపయోగింతురు.

కొంచమగు దుస్తులు

ఇతర విశాఖాదేశీయస్త్రీలవలె మాంటినిగ్రోస్త్రీలు అడంబరమగు దుస్తులు ధరింపరు. కాబా, కాబావైన చేతులు లేని పొట్టిబాకట్టు, (బుటెదారి పనిచేయబడియుండును) కడుగుకు పిల్లుబట్ట ఇవి

డై రి

జనవరి: 21:—శ్రీమతి వంగల వాణీబాయిగారు (శ్రీ వంగల శివరాముగారి సతి) 1929-వ సంవత్సరము జూలై మాసారంభమున భర్తగారితో యూరపు ఖండమునకు వెళ్లి ఇటలీ, స్విట్జర్లాండు, ఫ్రాన్సు, హోలండు, జర్మనీ, బెల్జియము, ఇంగ్లాండు, స్కాట్లాండు, విర్లాండు మున్నగు దేశములను చూచి హిందూదేశమునకు ప్రయాణమై వచ్చి బొంబాయి చేరిరి.

22:—బొంబాయినగరమున శ్రీమతి సహోజినీదేవిగారి అధ్యక్షతనైన జరుగుచున్న సాగుగవ అఖిల భారత మహిళాసభవారు శ్రీ జనాభివృద్ధికి తోడ్పడు పెక్కు తీర్మానములు గావించిరి.

23:—బ్రాహ్మసమాజ శతవాత్సరీత్యన సందర్భమున పశ్చిమగోదావరి మండలములోని మాధవరము నందలి ప్రార్థనసమాజములో శ్రీమతి బాలసీతారత్నమ్మగారి అధిపత్యమున శ్రీల బహిరంగ సభ జరిగెను. సభలో అధ్యక్షురాలు అహింసయగున్చి కొన్ని పద్యములు చదివి ఉపన్యాసము గావించెను.

24:—గవర్నరుగారి సతి మైలాపూరునందలి వేవాసదనము సందర్శించెను.

25:—విరంపురములో నూతనముగా స్థాపింపబడిన 'యువతీనాటిక సభ'వారు శ్రీకృష్ణమలభార నాటికమును ప్రదర్శించిరి. ఇందు శ్రీలు శ్రీపురుషపాత్రములును పురుషులు పురుష, పాత్రలను ధరించి, ఇందు మిస్. యం. ఎన్. రాజితం అనునామె సత్యభామ పాత్రను ప్రశంసనీయుముగ నిర్వహించెను.

26:—సంపూర్ణస్వతంత్ర్యోత్సవదినము. ఆసందర్భమున ఢిల్లీ నగరమున ఆర్యసమాజభవనమున జరిగిన మహిళాసభకు రెండువేలమంది శ్రీలు వచ్చిరి.

27:—

28:—బెల్లూమిశస్య అను ఐరోపాదేశస్థురాలు తన స్నేహితుడగు డాక్టరు యె అను హిందూదేశస్థునితో నాట్యయాద లండనులోని ట్టా నెండు రెస్తా రెంటునకుతోప అచ్చటి యజమానులు నల్ల వానితో నాట్యమాడు కొంతకాలము ఆమెను రానియరునిరి. బెల్లూమిశస్య ఈ విషయము చెంటేనే లేఖాముఖమున శ్రీరాణీగారికి తెలియజేసెను.

29:—కొచ్చినసంస్థానపు నీనియరు రాణీగారగు శ్రీవలియఅమ్మగారు తమ ఏనుబదితొమ్మిదవవీట మరణించిరి.

30:—కొంతకాలమునకుముందు హిందూదేశమునకు వెప్రసాయిగానున్న లార్డురీడింగుగారి భార్యవరము పడించెను.

31:—యుద్ధమువలదని 60 00 000 అమెరికను శ్రీలును, 18 00 000 జపాను శ్రీలును సంతకము చేసి ఆ సుహృద్దను లండనులో జరుగనున్న నాకాదశనిర్ణయసభ కందచేయుటకు అమెరికను, జపానుశ్రీలు ముగ్గురు లండనుచేరిరి.

—మధువువృత్తి నిర్మూలనపుత్రులు మదరాసుకాసనసభలో అధిక సంఖ్యాకులచే ఆమోదింపబడిన.

ఫిబ్రవరి: 1:—గూడూరు నివాసులు శ్రీ టి. వేంకటకృష్ణయ్యగారి (ఎం. ఏ. టి. ఇ. డి.) భార్యయు విద్యా

వతియునగు సా|| సూర్యకాంతమ్మగారు పదునేడేండ్ల బాలప్రాయమున నిన్న ఉదయము 9 గంటల 20 నిమిషములకు ఇహలోకము వీడిరి.

ఫీబ్రవరి 2:—నైజాము ప్రభుత్వమువారు హైద్రాబాదులోనున్న మహబూబియా బాలికా పాఠశాల భవన నిర్మాణమునకై 1,78,900 రూపాయలను మంజూరుచేసిరి.

3:—రాజమండ్రి పురపాలక సంఘమువారి సన్మానపత్రమునకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు శ్రీ గవర్నరు గారు ఆంధ్రశ్రీలకు ప్రత్యేక మొక కళాశాల నిర్మించువిషయము ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయాభివృద్ధికోసంబంధించి యుండునని చెప్పిరి.

4:—మద్రాసు సంగీతపరిషత్తువారు క్విన్ మేరీసుకళాశాలలో బి. యే. తరగతిలో కూడ సంగీత మొనవిషయముగ నేర్పఱచవలయునని ప్రధానమంత్రిగారిని సంవర్పించి కోరిరి.

5:—మద్రాసులో పెన్నిమనందు చాలాపేరుపడి గతమూడేండ్లమండియు దక్షిణ ఇండియా చాంపియనుషిష్ట పందెములయందు జయముపొందియున్న ముల్లెను కన్య రైల్వే ఉద్యోగియగు హ్యూ ఆలను నెయిలరుగారిని వివాహమాడెను.

6:—యొద్దబహిష్కరణవాదియగు శ్రీలు మగ్గొనాల్లుగారిని చూచిరి. లండను సభ జయప్రదముగ జరిగి వీరికి తోడ్పడగలదనియు, ఈ పనిని సాగించుచునే యుండవలెననియు, ఇట్టి సభ లింకను జరుగవలసియున్నవనియు మగ్గొనాల్లుగారినిరి.

7:—శ్రీ గవర్నరుగారి సతి తెజవాడలో శ్రీల ఇండియా సంఘమువారి భవనశంఖుస్థాపనోత్సవము గావించెను.

8:—ఆనంతపురములోని గవర్న మెంటువారి శ్రీల బోధనాధ్యసన పాఠశాలాసారస్వతసంఘమువారి వార్షికోత్సవము సాయంకాలము 5 గంటలకు దత్తమండల కళాశాలా మందిరమున జరిగెను.

9:—గ్వాలియరు సర్దారు పాఠశాలాధ్యక్షులగు పీయర్సు ఆను బిగోపాదేశీయుడు తన మతమును విడిచి హిందూమతమును స్వీకరించి హిందూమతములగు డి. శ్రీ. యస్. జి. పరంజిపి వారి కుమార్తె ఆననూయను వివాహముగుదురని 'టైమ్సు ఆఫ్ ఇండియా' పత్రిక తెలుపుచున్నది.

10:—తన భర్త లాలాదివాసునందుగారి అకస్మికమరణముచే గలిగిన దుఃఖమును భరింపలేక శ్రీమతి ప్రకాశదేవి (భిల్లినవాసిని) తన స్నానపుగదిలో రివాజుయలో ప్రేబ్బుకొని ఆత్మహత్య గావించుకొన ప్రయత్నించెను. ఆహా! భారతశ్రీల పరిక్రమే!

11:—తన అంగీకార వయోనిర్ణయపు దిల్లినకు సహాయము చేయవచ్చునటను హరిసింగు గౌరుగారు నూతనడిల్లీకి వచ్చిరి.

12:—మద్రాసు కార్పొరేషనువారు శ్రీ సత్యమూర్తిగారు ప్రతిపాదించిన క్రింది తీర్మానమునామోదించిరి. "కళాసంరక్షక సంఘాధ్యక్షులు రాలు నూదించిన జన్మనిరోధధ్వచారము మాడవద్దప్రతిఘటించుచుఅది కార్పొరేషనువారి విధులలోనొకటి కాదనిఈసభవారుఅభిప్రాయపడుచున్నారు."

13:—రాజమండ్రి పురమందిరమున డి. శ్రీ. దామెల్ల రామారావుగారి పంచవారిశస్త్రార్థక సభలో శ్రీమతి కృష్ణబాయికన్యగారు బి. యే., యల్. టి., గంభీరపన్యాసము గావించిరి.

14:—రాజమండ్రిలోని గవర్న మెంటు శ్రీల బోధనాధ్యసనపాఠశాల వార్షికబహుమానప్రసాద నిరూత్సవము శ్రీ సి. వి. కృష్ణస్వామి అయ్యరువారి అధ్యక్షత క్రిందజరిగెను.

15:—ఆనంతపురము శ్రీసమాజమువారి వార్షికోత్సవము ఆనంతపురమండల న్యాయ్యధికారియగు అమీరుద్దీనుగారి సతి సుల్తానాబీమువారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగెను.

16:—కనడానీశేటులో నార్మనువిల్లుగారి భార్య సభ్యురాలుగా నియమింపబడినది. నీశేటుసభ్యత్వము వహించిన కనడాశ్రీలలో ఈమె ప్రథమురాలు.

- 17:—శ్రీమద గాల రాజావారు ఏలూరునందలి శ్రీ అన్నపూర్ణాదేవి విద్యాలయమునకు 100 రూపాయల విరాళము వాగ్దానముచేసిరి.
- 18:—నీతానగరం యేటేటు జమీందారీగారగు, వాడేవు జగ్గయ్యమ్మ రావుగారు జ్వరభాధితులై రాజమహేంద్రవరమున సాయంకాలము తమకు 52 సంవత్సరముల వయస్సున కాలధర్మము నొందిరి. తమ మరణకాసములో 80 తేల రూపాయలను బీద నియోగి బ్రాహ్మణవిద్యార్థుల సహాయార్థమున, 20 తేల రూపాయల బీదవిద్యనెప్పుకొను విద్యార్థుల సహాయముకొనుటకు ధర్మముచేసిరి.
- 19:—వంగదేశస్థుల నాల్గవ విద్యాపథ మొరుభంజి మహారాణిగారగు శ్రీమతి చారుదేవిగారు ఆధిపత్యమున కలకత్తాలో సాయంకాలము నాలుగు గంటలకు ప్రారంభమయ్యెను.

గ్రంథవిమర్శనలు

నారాయణ శతకము:—

పాటగాపాడదగిన ఛందము వాక్కులరీతికర్తగల ఒకానొక పూర్వకవీశ్వరునిచే వ్రాయబడిన చక్కని శతకము. వేదాంతవిషయకజ్ఞానమును ములభముగ తెలిసికొనగోరువా రీ శతకమును చదివినచాలును. విశేషవిద్యాగ్రంథములేని స్త్రీలు కూడ చదివి ములభముగ అర్థము చేసికొనజాలు లేటికత్తెలిలో ఒప్పుచున్నది. పాటపఠనాని వ్రాయబడియుండుటచే నిది వారు కంఠస్థమొనర్చుకొనుటకు అనువైయున్నది. ఇందలి మనోహరమగు శైలిని ములభగ్రహ్యమగు విషయవివరణమును ప్రదర్శించుటకు నాలుగుపదముల ఉదాహరణము.

జేరిలేచినదిమొదలు

లాభలోభముబిడిచి

సంసారసాగరంబున నీడుచు

యిహాపరములను ఫలమ్మృసింపక

నీగుణము లొకజేతను

నీభక్తులైవవారు

తలఁపగదె మేలయిచు నారాయణా!

ధన్యులై నెగడెదరు నారాయణా!

అటలన్నియు రంభలు

చిలుకపలుకులు పటికిరి

జేనాడుమాటలన్నియు బొంతులు

నాశమిలెలియుఁ దత్త్వరహస్యము

పాటింపనితత్త్వన

వలదు నను నేరమెంచ

నున్నదేపాపంబు నారాయణా!

పాథులకు నలినాక్ష నారాయణా!

చక్కని ఈ శతకమును శ్రీపెరంబూరు వల్లభమొదలియారువారు వంచిముద్రణమున వెలయుచి వారు. గ్రంథము పైజా ఫూల్ స్కేపు, ఇరువదియైదు పుటలు. 1929-వ సంవత్సరమున ప్రకటితము. వెల 0-25-0 అణాలు. వలయువారు శ్రీపెరంబూరు వల్లభమొదలియారు, 49, కులసింగమొదలివీధి, పెరంబూరు పోస్టు, మద్రాసు అని వ్రాయునది.

శనాతనధర్మప్రశ్నోత్తరావళి:—

సనాతనధర్మమును సాధారణులకు బోధించుటగాను ప్రశ్నోత్తరముల రూపమున వ్రాయబడిన చక్కని గ్రంథము. ఇది ప్రథమవాచకము. ఇందు ధర్మము; వేదములు; వేదకాఖలు; ఉపవేదములు; వేదాంగములు; బ్రాహ్మణములు; ఆరణ్యకములు; ఉపనిషత్తులు; ధర్మశాస్త్రములు; ఇతిహాసపురాణములు; ఉపాంగములు; మద్యర్పణములు; ఆవతారములు; ప్రాతఃకాలకృత్యములు; సంసార్గములు; జాతులు; ఆశ్రమములు; కాలము; సంప్రదాయభేదములు; క్రాద్ధాచరణము; పుణ్యలీలములు; పర్వకాలములు; మూర్తిపూజ; అస్పృశ్యత; సదాచారము అను ఇరువదిహూతు విషయములనుగూర్చిన సమాచార మీ గ్రంథ

మూల శ్రుతి, స్మృతి, ఇతిహాస, పురాణప్రమాణము క్షయభవపూర్వకముగ సంగ్రహితమైయున్నది. అర్థసంగ్రహములతో ప్రవేశపరిచయము కల్పించుకొనగోరువారు ముఖ్యముగ చదువదగిన గ్రంథము. డెమ్మి సైజు 30 పుటలు. 1920-వ సంవత్సరమున ప్రచురితము. తెల 0-4-0 అణాలు. గ్రంథము వలయువారు గ్రంథ సంపాదకులగు క. మార్క్సిండేయ శర్మగారికి, బొంబాయి నుండి, టీల్ పాకు, మదరాసు అని వ్రాయవలెను.

గ్రంథ స్వీకారము

1. పశువైద్యవస్తుగుణదీపిక — యేశెల్ల శ్రీరాములు చొదరిగారి; 2. విషాద సంసారము — అదిభట్ల తరిణయ్యసిద్ధాంతిగారు; 3. పశునేత్రచికిత్స — యేశెల్ల శ్రీరాములు చొదరిగారు; 4. శ్రీవిఘ్నేశ్వరచరిత్రము — గొబ్బూరు వెంకటానందరాఘవ రావుగారు; 5. పశువ్రణచికిత్స — యేశెల్ల శ్రీరాములు చొదరిగారు; — 6. ప్రేమ — వెలువోలు సీతారామయ్యచొదరిగారు. — ఈ గ్రంథములను పండ్లనములతో సందుకొంటిమని కాలక్రమమున విమర్శింపగలమని మనవి.

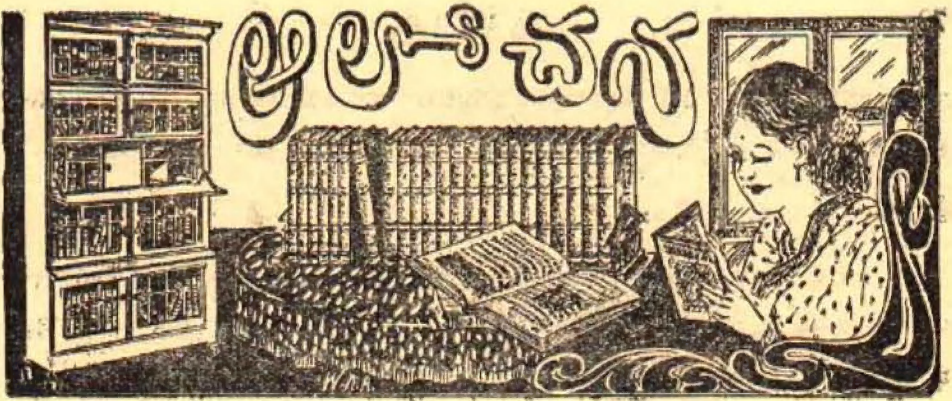
పత్రికా పరిచయము

వర్ణాశ్రమ :—

వర్ణాశ్రమ ధర్మములను ప్రబోధించుటకేర్పడిన మాసపత్రిక. సంపాదకుడు మోపిదేవి వేణుగోపాల రావుగారు. పొలుచుండా 1-8-0 మాత్రము. విమర్శవాగ్ధము మాకందిన మాడవసందించిలో వర్ణాశ్రమ, 'వస్త్రీస్వాతంత్ర్యవర్ధితి,' మత్తడోహమా? కాదుమరేమిటి?, కాంగ్రెసుకు అర్హమేటము, కాంగ్రెసువాయ బలచర్య, వర్ణాశ్రమ వాదులకర్తవ్యము, నిరకనవ్రతము నేరముకాదా?, ఉపవాసకేసరి, ధర్మము, విశేష వితర్కాంశములు మొదలగు వ్యాసములు గలవు. తన ఆదర్శములను బాగుగ వెల్లడించుచున్నది. పత్రిక వలయువారు సంపాదకునికేర లేజవాడకు వ్రాయునది.

పుష్పాంజలి :—

సారస్వతసాంఘిక చరిత్రాత్మక పరిశోధక కథలు, వ్యాసములు, పద్యములు ప్రచురించుమాసపత్రిక. మొదటిసంచిక జనవరిమాసమున తెలుపబడినది. ఈ సంచికలో 1. అమృతం - (కథ) సంపాదకుడు; 2. అంజలి - (పద్యములు) శ్రీ వేంకట కాలిదాసకవులు; 3. విమల - (కథ) శ్రీ విద్వాది శేషగిరీరావు వి. యె. ౪. వియోగిని - (పద్యములు), కవిసమూహము; ౫. ఉపగుప్త - శ్రీ వేంకట నాగభూషణం; ౬. అస్పృశ్య మహర్షి; హరిదాసు - శ్రీ కొచ్చర్లకోట కామేశ్వరరావు; అను విషయములు గలవు. పత్రిక సంపాదకుడు. కొన్నలగడ్డ వేంకటరాధాకృష్ణయ్యగారు. పత్రిక యొక్క ఆశయమును "నేడు ప్రపంచవాద్యయమున చిన్నకథలు వ్రాయుట మహాకల్పముగ నెన్నబడుచున్నది. ఇట్టి నవ్యకల్పసౌభాగ్యమునకు మేముచికిరితి నాంగ్రభారతి కలంకారముగూర్చి యీ చిన్నికథల పత్రికను ప్రారంభించియున్నాము." పత్రిక డెమ్మి సైజున 24 పుటలు. పొలుచుండా 0-12-0 అణాలు మాత్రము. తెలుగుపత్రికలలో ఇది మిక్కిలి చక్కపత్రిక. వలయువారు పత్రికాప్రకటనకర్తలగు కర్పగం అండ్ కంపెనీ, 5, వీరాస్వామిపల్లె వీధి, మదరాసును వ్రాయవలెను.

ఆస్థ నిష్ఠా నము : ఘోషా పద్ధతి :-

‘ఔమ్మ ఆఫ్ ఇండియా’ విలేఖరి యొక్క పెషావరునుండి ఇట్లు వ్రాయుచున్నాడు: “ఫ్రాంటియరు అడ్వాకేటు అను వార్తాపత్రిక యొక్క కాబూలు విలేఖరి తెలిపిన దానిని బట్టి ఇప్పుడు ఆస్థ నిష్ఠా నమునకు రాజగోనున్న నాదిరుఖానుగారు తమ రాజ్యములోని స్త్రీలు ఘోషాపద్ధతి వదలివేయ వచ్చునని ఆదేశించియున్నారు. ఆ ఆజ్ఞ ప్రిన్సుసరించి అంతకుపూర్వముకూడ మోటారుకారుల నెక్కి ఎట్టి మేలిముసుగును లేక నడిపిండుట పోవుచున్నారు.” వెనుకటి ఆస్థనురాజగు అమానుల్లాగారు ఇతర సంస్కరణములకుతోడు ఘోషాపద్ధతిని నిర్మూలనమునకు ప్రయత్నించి ఒక్కసంవత్సరము నిండినదో? లేదో? సంస్కరణములు కొనినచ్చినందులకు అమానుల్లా రాజ్యపదధ్రువై నాడు. అమానుల్లా అనంతరము రాజ్యమును పొందిన నాదిరుఖాను ఆసంస్కరణములనే తిరిగి కొని వచ్చుట ఆశ్చర్యముగా నుండకమానదు. అయితే అమానుల్లా నాదిరుఖానుల సంస్కరణపద్ధతులందు చాలవ్యత్యాసముగలదు. అమానుల్లాయందు సంస్కరణాభిలాష అగ్గలమై ఘోషాపద్ధతి విసర్జించుట నిర్బంధ మొనర్చునట్లు చేసినది. ఆ కారణమున సంప్రదాయ పరులు అతనిని కక్కపించిరి. నాదిరుఖాను సంస్కరణమున ఇట్టి నిర్బంధములేదు. ఇష్టమున్నవారు ఘోషాపద్ధతి వదలివేయుటకు ఎంత అవకాశమున్నదో ఇష్టములేనివారు దాని ననుసరించుటకును అంత అవకాశమున్నది. భారమంతయు ప్రజలపై పెట్టి లోకాభిప్రాయమెట్లు పోవుచున్నదో కనుగొనుచున్న వశీకృతచిత్తుడు నాదిరుఖాను. రేగులు తంజేష్టగ త్రొక్కుచు పరుగెత్తి బోర్లపడుటకంటె సిదానమున కూర్చుండి కార్యసానుకూలముచేసికొనుట షేరుకరమను పద్ధతి అమానుల్లా నాదిరుఖానులచరిత్ర స్పష్టికరించుచున్నది. సిదానముమీద కార్యములు నెఱవేర్చుకొనువాడు కావుననే నాదిరుఖాను నేడు అమానుల్లా తిరిగి ఆస్థ నిదేశమునకు వచ్చుచున్నను ఎట్టి కంగారును పడకున్నాడు.

రాజ్యాంగవిధానమున ఎట్టి విక్రాంతివిప్లవములకు కారణభూతమైనను ఆప్టనిసానమున అచిరకాలముననే ఘోషావస్థతి సమసిపోవు సంచనలు సర్వత్ర చూపట్టుచునేయున్నవి.

కీ. శే. రీడింగు ప్రభి:—

శ్రీ ఇర్విను ప్రభువుగారికి పూర్వము మనకు వైస్రాయిగానున్న రీడింగుప్రభువుగారి సతి (1930-వ సంవత్సరము) జనవరి ముప్పదన తేదీని కాలప్రాప్తి నొందిన వార్త తెలుపుటకు మిక్కిలి విచారించుచున్నాము. ఆమె హిందూదేశమున నున్న దినములలో ఇచ్చటి సాంఘికపరిస్థితులను చక్కచేయ ఎక్కువగ పాటుబడినది. భారతదేశమున ఈమె ఆసు పత్రులకుగాను పదిలక్షల పేనులు వసూలుచేసినది. ఇవి అన్నియు ఆమహనీయురాలు తన అధికారపదవి ప్రజాక్షేమమునకు వినియోగించినదనటకు ప్రబల నిదర్శనములు. ఆమె పవిత్రాత్మకు శాంతి ప్రసాదించ సర్వోత్కృష్టని సంప్రార్థింతుము.

శ్రీమల్లయ్య శాస్త్రి గారి కార్యదీక్ష:—

పండితులగువారు పూర్వాచారములను—అవి ఎంతటిదురాచారములైనను—విడనాడుటకు అంగీకరింపరు. విడనాడుచో తాము శ్రోత్రియ శిఖామణుల మనిపించు కొనుటకు వీలుచాలదను భయము వారిని పిశాచమువలె వేధించుచుండుటచేత దేశమారయొక్క తపఃఫలముచేత సకృతుగ కొందఱు పండితులు అట్టిభయపిశాచమును పాతిద్రోలి దేశకళ్యాణమునకు మార్గము చూపు నవీనాచారములను స్వీకరించి ఆచరించి సంశయగ్రస్తులగు ప్రజల హృదయమున కార్యోత్సాహమును పూరింతురు. పల్లాకిమిడి కళాశాల పండితులగు కావ్యతీర్థ బుకుమల్లి మల్లయ్యశాస్త్రిగారు సాంఘిక సంస్కరణములకు శాస్త్రములనుండి ప్రమాణములనెత్తి వ్యాసముల వ్రాసి ప్రజలకు చెప్పుచుండిరి. చెప్పినంత చేయగల ధీరశిఖామణుగావున వారు ఇపుడు తమ బాలవితంతువృత్తికలను శతావధాని వేసుల సత్యనారాయణశాస్త్రిగారికిచ్చి పరిణయముచేసిరి. వివాహము శ్రోత్రియకుటుంబమునందు జరిగిన వితంతుదావాహమగుటయు, శ్రోత్రియులగు పండితులనే కులు వివాహమునకు విచ్చేసి వధూవరుల నాశీర్వాదించుటయు ఇచ్చో గమనింపదగిన విషయము. ఇందువలన నీయుడు వీరేశలింగము పంతులు పావన గౌతమీతీరమున ఎన్నడో నాటినసంస్కరణ బీజము ఇపుడు ఎట్లు మొలకెత్తి మొటికయై మ్రానై ఫలోన్ముఖమైనదో తెలియవచ్చును. శ్రోత్రియకుటుంబమున పుట్టువుగన్నను పూర్వాచారశృంఖలములను కొనగోరచిదిమివైచివితంతుకన్యను వివాహమాడి యువకులకు ఆచరణతోకూడిన సంక్షే

మీచ్చిన శ్రీయుత వేదుల సత్యనారాయణశాస్త్రిగారి సంస్కరణాభిలాషోన్నతికి జయవెట్టుచున్నాము. హిందూసంఘమును వీల్చి విప్పిచేయుచున్న దురాచారములను కేవలము అక్షరవిన్యాసము చేతనేగాక ఆచరణముచేతకూడ సంస్కరించుటకు దొరకొన్న శ్రీయుత బంకుమల్లిమల్లయ్యశాస్త్రిగారి కార్యదీక్షను కొనియాడుచున్నాము.

క డ వ ము ని సి పా లి టి : శ్రీ లో టి రె డ్డి గా రి స తి :—

శ్రీలోటిరెడ్డిగారిసతి కడవమునిసిపాలిటి సభ్యురాలుగానున్నది. ఆహాదాలో ఆమె ఈమధ్య మునిసిపలుసంఘసభలో మునిసిపాలిటికింద పనిచేయుచున్న ఆడపాకీరాండ్రు ప్రసవించినపిమ్మట నెలరోజులు పూర్తిజీతముమీద సెలవియ్యవలయునను తీర్మానము గొనివచ్చెను. తీర్మానము ఏకగ్రీవముగ అంగీకరింపబడెను. స్త్రీలకష్టసుఖములు స్త్రీలకే గాని తెలియవు. కావున స్థానికసంస్థలలో స్త్రీలకు కూడవలయునంత ప్రాతినిధ్యముండిన ఆయా సంస్థలకింద పనిచేయు కార్మికస్త్రీల కష్టసుఖములు పూర్తిగవిచారణకు వచ్చుటకు అవకాశముండును. శ్రీలోటిరెడ్డిగారిసతి తమ మునిసిపలుసంఘసభ్యత్వమువలన గలిగినవలుకు బడిని ప్రజాక్షేమకరవిషయములకు వినియోగించి యథాశక్తిని దేశకళ్యాణమునకు తోడుపడుచున్నందులకు హృదయపూర్వకముగ అభినందించుచున్నాము.

వంగ శాసనసభ : స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము :—

హిందూదేశమునందలి వివిధరాష్ట్రములయందు సర్వవిధముల వంగరాష్ట్రము పురోభాగమున నడచుచున్నదని జనవాక్యము. అట్టిచో ఇతరరాష్ట్రీయశాసనసభలు స్త్రీలు శాసనసభ్యురాండ్రగుటకు సమ్మతించియుండ ఈ రాష్ట్రముయొక్క శాసనసభలో స్త్రీ స్వాతంత్ర్యతీర్మానము ఓడింపబడుట మిక్కిలి శోచనీయముగనున్నది. శ్రీ పి. ఎన్. గుహాగారు స్త్రీలు శాసనసభకుసభ్యురాండ్రుగ ఎన్నుకొనబడుటకు హక్కుండవలెనను తీర్మానమును ప్రతిపాదించుచునిట్లుపలికిరి. “వంగరాష్ట్రపుస్త్రీలు ఓటుచేయుటకు 1925-వ సంవత్సరమున హక్కు ఈయబడెను. ఇప్పుడు వారు శాసనసభలో సభ్యురాండ్రుగ ఎన్నుకొనబడుటకు అంగీకరించుట దానికి సవ్యఫలముగను.” ప్రభుత్వము వారితరపున హోముమెంబరు మోబల్లేగారు మాట్లాడుచు “ఇందు చాలకష్టములున్నవి. ఈ హక్కునుబట్టి కొందఱుస్త్రీలు ఎన్నికలకు నిలువవచ్చును. వారీసభలోనుండ నర్హులు కాని వారుగా నుండవచ్చును.” ఈవాక్యములు ఎంత అశుచిప్రాపకములుగ నున్నవి? మున్నొకసారి అప్పుడు వంగరాష్ట్రపాలకుడుగానుండిన లిట్టను ప్రభువు హిందూస్త్రీలను

గుఱించి నీచముగ పలికియున్నాడు. దానికి ఆతనికి అప్పుడే దేశమంతయు తగినజబాబు నిచ్చియున్నది. ఆవాక్యములు ప్రస్తుతము మోబిల్లేగారు పలికిన వానికంటె తీవ్రతరములే. అయినను మోబిల్లేగారి వాక్యములనుకూడ ప్రతిఘటించి నిజము స్థాపింపవలసియున్నది. మానవతులగు వంగవనిత లిందులకు పూనుకొందురుగాక! స్త్రీలనిన ఇంత చులకనగ సంభాషించు దురభిమానమును మోబిల్లేవంటి పురుషులు విడనాడుటకు ఎంతకాలముబట్టునో? శ్రీ బుర్రా సత్యనారాయణగారు: ఆంధ్రస్త్రీ విద్యాసమస్య:—

యువకులగు ఆంధ్రనాయకులలో నాయకమణియు, ఆధునికవిద్యాసమస్యల ఆమూలచూడముగ అవగాహనమొనర్చుకొనిన అభిజ్ఞులను అగు శ్రీయుత బుర్రా సత్యనారాయణగారు (బి. యె. బి. యల్, అడ్వకేటు, మదరాసు) ఫిబ్రవరి 6 వ తేదీన బరంపురములో ఆంగ్లోవ్యవస్థాపకమును గూర్చి ఉపన్యసించుచు ఆంధ్రస్త్రీల విద్యా విషయికసమస్యల నిట్లు ముచ్చటించిరి. “ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారు ముందుగ చేయవలసిన కార్యములలో ఆంధ్రదేశమున స్త్రీల కళాశాల స్థాపించుట యొకటి. ప్రస్తుతము మనదేశమున ఒక్కస్త్రీ కళాశాలయైనను లేదు. అట్టి కళాశాల స్థాపించుటలో మనము మిక్కిలి జాగ్రత్తగ నుండవలయును. ప్రస్తుతము గణుపబడు విద్యనే కాపీచేసిన లాభము లేదు. మనస్త్రీలకు బోధింపబడు విద్య వారికి సహజభూషణముగు లజ్జావినయమును పోకార్చునదిగ నుండరాదు. వారికి తగిన విద్యనే నేర్పవలసియున్నది. మద్రాసులోని క్వీన్స్ మేరీకళాశాలలో సంగీతము ప్రవేశకెట్టవలయునను తీర్మానమును గొనివచ్చి మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయము సినేటులో జయముపొందితిని. స్నాతకసభల సమయమున లెక్కలోచితములైన దుస్తులు స్త్రీలకు నిర్బంధమొనరించుట పాడిగాను. సినేటులో సభికురాండ్రు ఈ విషయమై తమ అసమ్మతి తెలిపినను విశ్వవిద్యాలయమువారు పాటింప లేదు. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారు ఇట్టివిషయముల నన్నిటినిగూర్చియు పర్యటించి అన్నివిధముల వారికి అక్కరకు వచ్చువిద్యనే స్త్రీలకు నేర్పునట్లు జాగ్రత్తపడవలయును. స్త్రీలను ఆదర్శప్రాయులగుపౌరులను ప్రసవింపగల మహనీయురాండ్రుగ నొనర్పవలయును.” శ్రీయుత సత్యనారాయణగారి ఈ హితబోధ అవశ్యచరణీయమైనది. స్త్రీ విద్యాభిమాను లీవిషయమై విపులముగ చర్చింతురుగాక. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయనిర్వాహకవర్గములో ప్రవేశము, పలుకుబడిగల కార్యదక్షులు గావున శ్రీసత్యనారాయణగారు ఈ విషయమున తామే కార్యాచరణమునకు కడంగి ఆంధ్రస్త్రీజనములపాలిటి కాల్వేవండితులగుదురుగాక యని కోరెదము.